ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ СТРУКТУРНИ И ИНВЕСТИЦИОННИ ФОНДОВЕ

ДЕМОКРАТИЧНО СДРУЖЕНИЕ ИСКАМ ДА ЗНАМ

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА ОКОЛНА СРЕДА

Ръководство за запознаване със защитените зони от екологичната мрежа „Натура 2000“ в област Шумен

ИЗДАТЕЛСТВО ХИМЕРА HIMERA
гр. Шумен
2022

www.eufunds.bg

Проект №BG16M1OP002-3.019-0023-C01: „Споделена визия за екологичната мрежа „НАТУРА 2000“ в област Шумен“, съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие (ЕФРР) и Кохезионния фонд чрез Оперативна програма „Околна среда“ (2014-2020) по АДБФП №Д-34-73/21.07.2020 г.

Редактор на изданието:

проф. д-р Димчо Захариев

Автори на текстовете:

проф. д-р Николай Начев: ЗЗ „Ришки проход“ (BG0000149)

проф. д-р Димчо Захариев: ЗЗ „Котленска планина“ (BG0000117)

доц. д-р Росица Давидова: ЗЗ „Провадийско-Роякско плато“ (BG0000104)

доц. д-р Дарина Бъчварова: ЗЗ „Тича“ (BG0000178)

гл. ас. д-р Виктор Василев: ЗЗ „Провадийско-Роякско плато“ (BG0002038) и ЗЗ „Котленска планина“ (BG0002029)

гл. ас. д-р Мария Касчиева: ЗЗ „Преславска планина“ (BG0000421)

гл. ас. д-р Теодора Койнова: ЗЗ „Хърсовска река“ (BG0000106), ЗЗ „Каменица“ (BG0000138), ЗЗ „Шуменско плато“ (BG0000382) и ЗЗ „Кабиюк“ (BG0000602)

преп. Димитър Димитров: ЗЗ „Голяма Камчия“ (BG0000501)

докт. Николай Недялков: ЗЗ „Екокоридор Камчия-Емине“ (BG0000393)

Ръководство за запознаване със защитените зони от екологичната мрежа „Натура 2000“ в област Шумен

ISBN 978-619-7218-92-3

Издателство: “Химера” ООД, тел.: 054/ 830 585
e-mail: print@himeraltd.com, www.himeraltd.com

Шумен, 2022

www.eufunds.bg

Проект №BG16M1OP002-3.019-0023-C01: „Споделена визия за екологичната мрежа „НАТУРА 2000“ в област Шумен“, съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие (ЕФРР) и Кохезионния фонд чрез Оперативна програма „Околна среда“ (2014-2020) по АДБФП №Д-34-73/21.07.2020 г.

Съдържание

Увод

Природата, която имаме, е едно от най-големите национални богатства на България. Това е факт, който не само ние, биолозите, еколозите и гражданите на нашата страна знаем, но е потвърден и от голям брой изследователи, природолюбители и граждани от други страни. В хода на преговорите за присъединяване на страната ни към Европейския съюз едно от условията е създаването на мрежа от защитени зони, която да бъде част от Европейската екологична мрежа „Натура 2000“. Натура 2000 е съставена от защитени зони, целящи да се осигури дългосрочно оцеляване на най-ценните и застрашени видове и местообитания в Европа.

Създаден е специален Закон за биологичното разнообразие, обнародван в Държавен вестник, бр. 77 от 9 август 2002 г. Една от целите на Закона е опазването на представителни за Република България и за Европа типове природни местообитания и местообитания на застрашени, редки и ендемични растителни, животински и гъбни видове в рамките на Национална екологична мрежа „Натура 2000“. През следващите няколко години изследователи от цялата страна работят активно по проучването на потенциално подходящите обекти за създаването на защитени зони.

България успешно изпълнява своя ангажимент и през 2007 г., когато страната ни става част от Европейския съюз, тя вече има изградена мрежа от 342 защитени зони. От тях 228 защитени зони (с обща площ 29,5% от територията на България) са обявени по Директива 92/43/ЕЕС на Съвета на Европейската общност за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна от 21 май 1992 г. (наричана накратко Директива за местообитанията). 114 защитени зони (с обща площ 20,4% от територията на България) са обявени по Директива 79/409/ЕЕС за опазване на дивите птици от 2 април 1979 г., заменена с Директива 2009/147/ЕО от 30 ноември 2009 г. (наричана накратко Директива за птиците). Всяка защитена зона има свое име и уникален код, с който лесно може да бъде разпозната. Защитените зони по двете Директиви може да се припокриват частично или напълно по територия. В тези случаи името на защитената зона може да е еднакво, но кодът задължително е различен.

От момента на създаването си екологичната мрежа „Натура 2000“ в България непрекъснато се развива. Обявени са нови защитени зони по двете Директиви и към началото на 2022 г. общият им брой вече е 353. От тях 233 защитени зони (с обща площ 30,3% от територията на България) са обявени по Директивата за местообитанията и 120 защитени зони (с обща площ 23,1% от територията на България) са обявени по Директивата за птиците.

През 2011-2013 г. е проведен мащабен проект за картиране на природните местообитания и видовете растения и животни, които са обект на опазване в Националната екологична мрежа „Натура 2000“. В резултат на това вече имаме информация за площта, която се заема от всяко природно местообитание, за разпространението и приблизителната численост на видовете, обект на опазване във всяка от защитените зони.

В периода 2019-2022 г. се провежда първият мониторинг, свързан с полеви проучвания на състоянието, влиянията и заплахите в защитените зони, осъществен в рамките на проект BG16M1OP002-3.003-0001-C02 „Анализи и проучвания на видовете и типовете местообитания, предмет на докладване съгласно чл. 17 от Директивата за местообитанията и чл. 12 от Директивата за птиците“.

За да бъде гарантирано опазването на природните местообитания и местообитанията на видовете, всяка нова дейност в границите на защитените зони предварително се подлага на оценка за съвместимост с предмета и целите на опазване на съответната защитена зона. Това е регламентирано в специална Наредба за условията и реда за извършване на оценка за съвместимостта на планове, програми, проекти и инвестиционни предложения с предмета и целите на опазване на защитените зони.

Предстои изготвяне на планове за управление на защитените зони в страната. Част от авторите на книгата са участници в целия процес от 2003 г. досега или в отделните етапи от създаването и развитието на екологичната мрежа „Натура 2000“ в България.

Целта на тази книга е да служи като ръководство за запознаване със защитените зони на територията на област Шумен. Тя е създадена като една от дейностите в рамките на проект BG16M1OP002-3.019-0023-C01 „Споделена визия за екологичната мрежа „Натура 2000“ в област Шумен“, съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие (ЕФРР) и Кохезионния фонд чрез Оперативна програма „Околна среда“ (2014-2020) по АДБФП №Д-34-73/21.07.2020 г. Ако книгата ви открие един непознат до този момент свят, това означава, че нашата цел е успешно изпълнена.

Февруари 2022 г. — От редактора

ЗЗ „Провадийско-Роякско плато“ (BG0000104)

Снимка: Димчо Захариев

Географско положение

Исперих
Добрич
Разград
Шумен
Търговище
Варна
30 км
© 2021 Google
Image Landsat / Copernicus
Data SIO, NOAA, U.S. Navy, NGA, GEBCO
Google Earth

33 „Провадийско-Рояксо плато“ (BG0000104)

Граници и големина

Провадийско-Роякското плато се издига в южната част на Източната Дунавска равнина. Провадийска река и нейният приток Главница разделят платото на три по-малки плата: Мадарско, Добринско и Роякско. На територията на област Шумен Защитена зона „Провадийско-Роякско плато“ (BG0000104) е разположена в землищата на: с. Каспичан, с. Косово, с. Кюлевча, с. Марково, с. Могила и гр. Каспичан от община Каспичан; с. Кълново, с. Ново Янково, с. Черни връх и с. Янково от община Смядово; с. Вехтово, с. Друмево, с. Ивански, с. Костена река, с. Мадара и с. Овчарово от община Шумен. Площта на защитената зона в област Шумен е 22 203,95 ha. Това са 44,27% от общата площ на защитената зона, която е 50 158,5877 ha. Общата площ на горските местообитания е 13 048,34 ha.

Релеф

Релефът е платовиден и хълмист. Височината на платото намалява от северозапад към югоизток. Южните склонове са полегати, докато северните и западните са стръмни. В района на селата Мадара и Кюлевча склоновете представляват внушителни, почти отвесни скални венци. Най-високата точка е връх Двете могили (429.8 m н.в.) на Мадарското плато.

Геоложки състав

В рамките на защитената зона на територията на област Шумен са разпространени следните видове скали: пясъчници, мергели, варовици и конгломерати.

Климат

В района зимата е сравнително мека, пролетта и есента са топли, а лятото без големи горещини, въпреки, че максималните температурни стойности могат да бъдат и много високи. Средната годишна температура на въздуха по високите места е 8-10°C, а в ниските части – 11-12°C. Най-голямата относителна влажност се наблюдава през месеците декември и януари. Минималните стойности на относителната влажност на въздуха са през летните месеци юли и август. Средната относителна влажност през януари е 70-80%, а през юли 50-60 в северните части и 60-70% в южните части. Средният годишен валеж е от под 500 mm до около 800 mm. През зимата най-малко валежи падат в крайните северни части, а най-много в югозападните. Средният брой на дните със снежна покривка се колебае от 20-25 дни в ниските части до 50-80 дни във високите. Средната височина на снежната покривка през януари е от 10 cm в най-ниските места до 20-40 cm във високите. В района преобладаващи са ветровете от северозапад и североизток, които пренасят студени въздушни маси, особено през есента и зимата.

Води

Провадийско-Роякско плато е разположено между реките: Провадийска (средното и долното течение), Девненска, Голяма Камчия, Стара река (приток на Голяма Камчия) и Мадарска река (приток на Провадийска река). От платото извират река Главница (десен приток на Провадийска река) и нейните притоци, както и малки притоци на Провадийска река и Голяма Камчия. Река Провадийска е със сравнително постоянен воден отток, докато Главница е с непостоянен дебит, лимитиран предимно от атмосферните валежи.

Платото има широко разгърнат карст с карстови извори. Тук се намира голямо водохранилище – язовир Цонево.

Почви

На територията на защитената зона в област Шумен са разпространени следните почви:
1. Излужени черноземи, тежко песъчливо-глинести – с най-голяма площ.
2. Алувиално-ливадни с ливадни черноземи, песъчливо-глинести – по поречието на реките.
3. Ерозирани сиви горски – по западните склонове и малко в средната част.
4. Сиви горски, средно и тежко песъчливо-глинести – на отделни места.
5. Ерозирани карбонатни черноземи с рендзини – на отделни места.

Природни местообитания

Предмет на опазване в защитената зона са 16 типа природни местообитания, включени в Заповедта за обявяване на зоната и в Стандартния формуляр на защитената зона:

6110* Отворени калцифилни или базифилни тревни съобщества от Alysso-Sedion albi;

6210 Полуестествени сухи тревни и храстови съобщества върху варовик (Festuco-Brometalia) (*важни местообитания на орхидеи);

6240* Субпанонски степни тревни съобщества;

6430 Хидрофилни съобщества от високи треви в равнините и в планинския до алпийския пояс;

8210 Хазмофитна растителност по варовикови скални склонове;

8310 Неблагоустроени пещери;

9150 Термофилни букови гори (Cephalanthero-Fagion);

9180* Смесени гори от съюза Tilio-Acerion върху сипеи и стръмни склонове;

91E0* Алувиални гори с *Alnus glutinosa* и *Fraxinus excelsior* (Alno-Pandion, Alnion incanae, Salicion albae);

91G0* Панонски гори с *Quercus petraea* и *Carpinus betulus*;

91H0* Панонски гори с *Quercus pubescens*;

91I0* Евро-сибирски степни гори с *Quercus* spp.;

91M0 Балкано-панонски церово-горунови гори;

91S0* Западнопонтийски букови гори;

91W0 Мизийски букови гори;

91Z0 Мизийски гори от сребролистна липа.

Местообитанията, отбелязани със звездичка, са приоритетни за опазване в страните от Европейския съюз.

91S0* Западнопонтийски букови гори
Снимка: Димчо Захариев

6210 Полуестествени сухи тревни и храстови съобщества върху варовик (Festuco-Brometalia)
Снимка: Димчо Захариев

Растения

Предмет на опазване в защитената зона са три растителни вида, включени в Заповедта за обявяване на зоната:

2327 Обикновена пърчовка (*Himantoglossum caprinum*);

2079 Янкева кутявка (*Moehringia jankae*);

2253 Янкева метличина (*Centaurea jankae*).

Други значими видове растения, посочени в Стандартния формуляр на защитената зона, са следните: Прилегналовлакнест равнец (*Achillea leptophylla*), Пирамидален анакамптис (*Anacamptis pyramidalis*), Борисово подрумиче (Пясъчно подрумиче) (*Anthemis regis-borisii*), Румелийско подрумиче (*Anthemis rumelica*), Маршалова метличина (*Centaurea marschalliana*), Пролетно ботурче (*Cyclamen coum*), Обикновена ефедра (*Ephedra distachya*), Черноморска ведрица (*Fritillaria pontica*), Снежно кокиче (*Galanthus nivalis*), Ленолистен целолист (*Haplophyllum thesioides*), Горско вечерниче (*Hesperis sylvestris*), Източен миск (*Jurinea ledebourii*), Маймунски салеп (*Orchis simia*), Седефче (*Ruta graveolens*), Цар-Борисов лопен (*Verbascum tzar-borisii*).

Поради липса на информация в Стандартния формуляр в коя част на защитената зона са установени, някои от другите значими видове растения може да не са разпространени в тази част от защитената зона, която попада на територията на област Шумен.

Източен миск (*Jurinea ledebourii*)
Снимка: Димчо Захариев

Маймунски салеп (*Orchis simia*)
Снимка: Димчо Захариев

Животни

Предмет на опазване са местообитанията на следните животински видове, включени в Заповедта за обявяване и в Стандартния формуляр на защитената зона:

Безгръбначни: Обикновен сечко (*Cerambyx cerdo*), Буков сечко (*Morimus funereus*), Бръмбар рогач (*Lucanus cervus*), *Алпийска розалия (*Rosalia alpina*), *Четириточкова меча пеперуда (*Euplagia quadripunctaria*).

Риби: Приморска мряна (*Barbus bergi*), Обикновен щипок (*Cobitis taenia*).

Земноводни: Червенокоремна бумка (*Bombina bombina*), Голям гребенест тритон (*Triturus karelinii*).

Влечуги: Пъстър смок (*Elaphe sauromates*), Обикновена блатна костенурка (*Emys orbicularis*), Шипоопашата костенурка (*Testudo hermanni*), Шипобедрена костенурка (*Testudo graeca*).

Бозайници: Лалугер (*Spermophilus citellus*), Добруджански (среден) хомяк (*Mesocricetus newtoni*), Видра (*Lutra lutra*), Пъстър пор (*Vormela peregusna*), Степен пор (*Mustela eversmanii*).

Прилепи: Голям нощник (*Myotis myotis*), Дългопръст нощник (*Myotis capaccinii*), Трицветен нощник (*Myotis emarginatus*), Остроух нощник (*Myotis blythii*), Дългоух нощник (*Myotis bechsteinii*), Голям подковонос (*Rhinolophus ferrumequinum*), Малък подковонос (*Rhinolophus hipposideros*), Южен подковонос (*Rhinolophus euryale*), Подковонос на Мехели (*Rhinolophus mehelyi*), Дългокрил прилеп (*Miniopterus schreibersii*), Широкоух прилеп (*Barbastella barbastellus*).

Други значими видове животни, посочени в Стандартния формуляр на защитената зона, са следните:

Безгръбначни: Голяма ирисова пеперуда (*Apatura iris*), *Melitaea trivia*, *Porrhomma microps*.

Земноводни: Зелена крастава жаба (*Bufo viridis*), Жаба дървесница (*Hyla arborea*).

Влечуги: Смок стрелец (*Coluber caspius*), Сива водна змия (*Natrix tessellata*), Пепелянка (*Vipera ammodytes*), Късокрак гущер (*Ablepharus kitaibelii*), Зелен гущер (*Lacerta viridis*), Стенен гущер (*Podarcis muralis*), Ивичест гущер (*Lacerta trilineata*).

Бозайници: Невестулка (*Mustela nivalis*), Източноевропейски таралеж (*Erinaceus concolor*).

Прилепи: Полунощен прилеп (*Eptesicus serotinus*), Малък вечерник (*Nyctalus leisleri*), Ръждив вечерник (*Nyctalus noctula*), Кафяво прилепче (*Pipistrellus pipistrellus*), Прилеп на Сави (*Hypsugo savii*) Сив дългоух прилеп (*Plecotus austriacus*).

Поради липса на информация в Стандартния формуляр в коя част на защитената зона са установени, някои от другите значими видове животни може да не са разпространени в тази част от защитената зона, която попада на територията на област Шумен.

Лалугер (*Spermophilus citellus*)
Снимка: Димчо Захариев

Смок стрелец (*Coluber caspius*)
Снимка: Димчо Захариев

Цели за обявяване на защитената зона

1. Опазване и поддържане на типовете природни местообитания, предмет на опазване в защитената зона, местообитанията видовете растения и животни, предмет на опазване, техните популации и разпространение в границите на зоната, за постигане и поддържане на благоприятното им природозащитно състояние в Континенталния биогеографски регион.

2. Увеличаване на приноса на защитената зона по отношение на площта на природно местообитание с код 6240* Субпанонски степни тревни съобщества.

3. Подобряване на структурата и функциите на природни местообитания с кодове: 6110*, 6210 (*важни местообитания на орхидеи), 6240*, 6430, 91E0*, 91G0*, 91H0*, 91I0*, 91M0, 91S0*, 91W0, 91Z0, 9150, 9180*.

4. Подобряване на местообитанията на видовете: Обикновена блатна костенурка (*Emys orbicularis*), Голям гребенест тритон (*Triturus karelinii*), Шипоопашата костенурка (*Testudo hermanni*), Шипобедрена костенурка (*Testudo graeca*), Дългоух нощник (*Myotis bechsteinii*) и Подковонос на Мехели (*Rhinolophus mehelyi*).

5. При необходимост подобряване на състоянието или възстановяване на типовете природни местообитания, предмет на опазване в защитената зона, местообитания на видовете растения и животни, предмет на опазване и техните популации.

Шипобедрена костенурка (*Testudo graeca*)
Снимка: Димчо Захариев

Шипоопашата костенурка (*Testudo hermanni*)
Снимка: Димчо Захариев

Защитени територии

На територията на защитена зона „Провадийско-Рояксско плато“ се намира Защитена местност „Мадарски скални венци“ с площ 319,13 ha, обявена със следните цели:

1. Опазване на карстови скални венци, местообитания на изявени петрофилни и защитени животински видове (лешников и горски сънливец, белогръд таралеж, подковоноси и гладконоси прилепи, гарван, белоопашат мишелов, скален орел.

2. Опазване на защитени животински видове: малък лешояд, бухал, черен и белогръд бързолет, скална лястовица, ливаден дърдавец, шипоопашата и шипобедрена костенурка, стенен гущер, дъждовник и др.

3. Опазване на находища на редки и защитени растителни видове (гризебахова кутявка, румелийско подрумиче, източен равнец, ленолистен целолист, източен миск, кавказка копривка, туфест игловръх и др.

Културно-исторически и туристически обекти

В защитената зона се намират голям брой културно-исторически и туристически обекти, част от които са:

1. Мадарски конник – забележителен скален релеф от Ранното средновековие, единствен по рода си в Европа. През 1979 година влиза в списъка на ЮНЕСКО за световното културно наследство, а три десетилетия по-късно е обявен за глобален български символ. Намира се до село Мадара, на около 20 km от град Шумен.

2. Късноантична и средновековна крепост – Градище дузю. Намира се на 4 km източно от с. Могила.

3. Скален манастир ”Платото”. Намира се на 7,5 km югоизточно от с. Могила.

4. Комплекс от антични селища. Намират се в близост до с. Кюлевча.

5. Тракийски некропол м. ”Меришка”, Антично средновековно селище и скални килии м. ”Шарлъка”. Намират се в близост до с. Марково.

6. Късноантична крепост „Драгоша”/"Хисаря". Намира се на 1.70 km североизточно по права линия от центъра на с. Кълново.

7. Къщи за гости, разположени в с. Черни връх, съчетаващи традиционната българска атмосфера с лукса на съвременния българин. Планинският район, в който се намират предразполага за лов, излети и разходки в планината.

Барелеф „Мадарски конник“ Снимка: Димчо Захариев

Въздействия

Въздействията в защитената зона съгласно Стандартния формуляр (отнасят се за цялата площ на защитената зона) могат да бъдат разделени в две групи:

1. Положителни въздействия (в някои случаи могат да имат и отрицателни последици и затова присъстват и в списъка с отрицателни въздействия):

D01.02 Пътища, магистрали
D01.04 Железопътни линии
D02.02 Тръбопроводи
E01.03 Фрагментирани местообитания
E05 Складиране на материали

G01.02 Пешеходни пътеки, конни и немоторни превозни средства
G02.04 Спортни и развлекателни структури (кръгови писти/писти)
2. Отрицателни въздействия:
A01 Култивиране
A03 Косене/косене на тревни площи
A04 Паша
A05.01 Животновъдство
B01 Залесяване на открити пространства
B01.02 Изкуствено залесяване на открити пространства (с неместни дървесни видове)
B02.02 Изсичане на горите
B02.03 Премахване на горски подлес
B02.04 Премахване на мъртви и умиращи дървета
C01.04 Мини
D01.01 Пътеки, писти, велосипедни алеи
D01.02 Пътища, магистрали
D01.04 Железопътни линии
D02.01 Електропроводи и телефонни линии
D02.02 Тръбопроводи
E01 Урбанизирани райони, жилища
E01.03 Фрагментирани местообитания
E01.04 Други модели на обитаване
E03.01 Изхвърляне на битови отпадъци/отпадъци от съоръжения за отдих
E04.01 Селскостопански конструкции, сгради в ландшафта
E05 Складиране на материали
F03.01 Лов
F04 Вземане/отстраняване на сухоземни растения, основно
G01.02 Пешеходни пътеки, конни и немоторни превозни средства
G01.03 Моторни превозни средства
G02.04 Спортни и развлекателни структури (кръгови писти/писти)
G02.08 Къмпинг и каравани
G02.10 Други спортни/развлекателни комплекси
G05 Други човешки намеси и нарушения
H04 Замърсяване на въздуха, преносими по въздуха замърсители
H05 Замърсяване на почвата и наличие на твърди отпадъци (с изключение на заустванията)
J01 Пожар и пожарогасене
J02.01 Депо, рекултивация и пресушаване, основно
J02.05.02 Модифициране на структури на вътрешните водни течения
K01.01 Ерозия

Забрани за дейности в защитената зона

1. Провеждане на състезания с моторни превозни средства извън съществуващите пътища в неурбанизирани територии.

2. Движение на мотоциклети, ATV, UTV и бъгита извън съществуващите пътища в неурбанизирани територии; забраната не се прилага за определени на основание на нормативен акт трасета за движение на изброените моторни превозни средства, както и при бедствия, извънредни ситуации и за провеждане на противопожарни, аварийни, контролни и спасителни дейности.

3. Търсене и проучване на общоразпространени полезни изкопаеми (строителни и скалнооблицовъчни материали), разкриване на нови и разширяване на концесионните площи за добив на общоразпространени полезни изкопаеми (строителни и скалнооблицовъчни материали) в териториите, заети от природните местообитания, предмет на опазване в зоната; забраната не се прилага в случаите, в които към датата на обнародване на заповедта в Държавен вестник има започната процедура за

предоставяне на разрешения за търсене и/или проучване, и/или за предоставяне на концесия за добив по Закона за подземните богатства и по Закона за концесиите, или е започнала процедура за съгласуването им по реда на глава шеста от Закона за опазване на околната среда и/или чл. 31 от ЗБР, или е подадено заявление за регистриране на търговско откритие.

4. Промяна на начина на трайно ползване, разораване, залесяване и превръщане в трайни насаждения на ливади, пасища и мери при ползването на земеделските земи като такива.

5. Разораване и залесяване на поляни, голини и други незалесени горски територии в границите на негорските природни местообитания, предмет на опазване в зоната, освен в случаите на доказана необходимост от защита срещу ерозия и порои.

6. Премахване на характеристики на ландшафта (синори, жизнени единични и групи дървета, традиционни ивици, заети с храстово-дървесна растителност сред обработваеми земи, защитни горски пояси, каменни огради и живи плетове) при ползването на земеделските земи като такива освен в случаите на премахване на инвазивни чужди видове дървета и храсти.

7. Употреба на торове, подобрители на почвата, биологично активни вещества, хранителни субстрати и продукти за растителна защита, които не отговарят на изискванията на Закона за защита на растенията.

8. Употреба на минерални торове в ливади, пасища, мери, изоставени орни земи и горски територии, както и на продукти за растителна защита и биоциди от професионална категория на употреба в тези територии освен при каламитет, епифитотия, епизоотия или епидемия.

9. Използване на органични утайки от промишлени и други води и битови отпадъци за внасяне в земеделските земи без разрешение от специализираните органи на Министерството на земеделието, храните и горите и когато концентрацията на тежки метали, металоиди и устойчиви органични замърсители в утайките превишава фоновите концентрации съгласно Приложение №1 от Наредба №3 от 2008 г. за нормите за допустимо съдържание на вредни вещества в почвите (ДВ, бр. 71 от 2008 г.).

10. Използване на води за напояване, които съдържат вредни вещества и отпадъци над допустимите норми.

11. Палене на стърнища, слогове, крайпътни ивици и площи със суха и влаголюбива растителност.

12. Палене на огън, благоустрояване, електрифициране, извършване на стопанска и спортна дейност в неблагоустроените пещери и на входовете им, както и чупене, повреждане, събиране или преместване на скални и пещерни образувания, преграждане на входовете или на отделни техни галерии по начин, възпрепятстващ преминаването на видовете прилепи, предмет на опазване в зоната.

13. Провеждане на спелеоложки проучвания през размножителния период на прилепите – от 1 март до 30 юни.

14. Добив на дървесина и биомаса в горите във фаза на старост, освен в случаи на увреждане на повече от 50% от площта на съответната гора във фаза на старост вследствие на природни бедствия и каламитети; в горите във фаза на старост, през които преминават съществуващи горски пътища и други инфраструктурни обекти, при доказана необходимост се допуска сеч на единични сухи, повредени, застрашаващи или пречещи на безопасното движение на хора и пътни превозни средства дървета или на нормалното функциониране на инфраструктурните обекти.

15. Паша на домашни животни в горските територии, обособени за гори във фаза на старост.

16. Извеждане на сечи в природно местообитание с код 91E0*, с изключение за нуждите на съоръжения (елементи) на техническата инфраструктура, за предотвратяване на опасности, застрашаващи живота и здравето на хората, при бедствия и аварии и за поддържане/подобряване на природните местообитания и местообитанията на видовете.

Препоръки за дейности в защитената зона

1. Поддържане на обработваеми земи, които не са включени в сеитбооборот пет или повече години, като ливада, пасище или мера.

2. Промяна на начина на трайно ползване на обработваеми земи, които не са включени в сеитбооборот пет или повече години, в „ливада“, „пасище“ или „мера“.

3. Изпълнение на мерки за поддържане и опазване на съществуващите постоянни пасища, мери и ливади от разпространението на нежелана растителност – рудерални и инвазивни чужди видове, съгласно списъка с инвазивни чужди видове, които засягат Съюза (създаден и актуализиран с регламенти за изпълнение на Комисията в съответствие с Регламент (ЕС) №1143/2014 на Европейския парламент и на Съвета) и публикуван на интернет страницата на МОСВ.

4. Възстановяване и поддържане на затревени площи като такива с висока природна стойност чрез:
– косене ръчно или с косачки за бавно косене от центъра към периферията или от единия край на площта към другия с ниска скорост, като окосената трева се изсушава и събира на купове или се изнася от парцела;
– паша, като се поддържа гъстота на животинските единици на цялата пасищна площ на стопанството, на която се извършва пашата, от 0,3 до 1 ЖЕ/ха.

5. Създаване на площи, заети с храстово-дървесна растителност сред обработваеми земи, на каменни купчини и малки водни площи след предварително съгласуване със съответната РИОСВ.

6. Изораване на нивите след 15 септември и да не е едновременно с прибирането на реколтата.

7. Провеждане на противопожарни дейности с цел намаляване на риска от пожари.

8. Запазване и където е уместно, възстановяване на типово специфичните хидроморфологични условия в природно местообитание с код 91E0*.

9. Насърчаване на устойчивото управление на горите чрез запазване на биотопните дървета и на достатъчно количество мъртва дървесина в горските екосистеми, избягване на залесяването с неместни дървесни видове и произходи и съобразяване на интензивността на дърводобива с растежния потенциал на дървостоите и предназначението на горите, ограничаване на изсичането/подмяната на горскодървесната растителност, ограничаване на употребата на биоциди, хормони и препарати за растителна защита.

10. Прилагане на разновъзрастни лесовъдски системи в природни местообитания с кодове 91M0 и 91I0* за превръщане на издънковите насаждения в семенни.

11. Намаляване на въздействията от селското стопанство (преизпасване) върху природни местообитания с кодове 91H0*, 91I0*, 91S0*, 91W0 и 91Z0.

12. Поддържане на поне 10% от общата площ на горските типове природни местообитания, предмет на опазване в защитената зона като гори във фаза на старост.

Провадийско-Роякско плато – Мадарски скали Снимка: Димчо Захариев

33 „Хърсовска река“ (BG0000106)

Снимка: http://natura2000.moew.government.bg/

Географско положение

ЗЗ „Хърсовска река“ (BG0000106)

Граници и големина

На територията на област Шумен Защитена зона „Хърсовска река“ (BG0000106) е разположена в землището на с. Тодор Икономово, община Каолиново, област Шумен. Площта на защитената зона в област Шумен е 525,20 ha. Това са 1,43% от общата площ на защитената зона, която е 36 756,6946 ha. Общата площ на горските местообитания е 267,00 ha.

Релеф

Релефът е равнинно-хълмист и платовиден. Територията се включва в рамките на източната подобласт на Дунавската хълмиста равнина, част от обширната Долнодунавска низина.

Геоложки състав

В рамките на защитената зона на територията на област Шумен са разпространени следните видове скали: льос, песъчлив льос, глинест льос; глинести, интракластични, органогенни и афанитни варовици.

Климат

Защитената зона се намира в Умерено-континенталната подобласт на Европейската континентална климатична област. Климатът на територията е мек, поради влиянието на Черно море, но може да се характеризира като умереноконтинентален, с по-ярко изразени континентални черти. Средногодишната температура е в рамките на 23-25°C. Относителната влажност на въздуха е 55-77%. Характерни са силните ветрове със скорост 3-4 m/s. За отбелязване са есенните мъгли, сланите, както и честите градушки. Характерни за климатичните условия са късните пролетни и ранните есенни мразове, които са следствие от котловинния характер на терена. Годишният ход на валежите в този район има подчертано континентален характер. Максимумът е през юни, а минимумът – през февруари. Средното месечно и сезонно разпределение на валежите е както следва: зима – 131 l/m^2, пролет – 165 l/m^2, лято – 227 l/m^2 и есен – 133 l/m^2.

Най-студените месеци през годината са януари и февруари. Средната годишна температура е 10,3°C. Минималните температури през зимата в някои случаи падат до -25°C. Не са изключения и резките понижения на температурите през пролетта и есента. Като най-топли се очертават месеците юли и август. За добре изразения континентален характер на климата в района свидетелстват средните месечни температури: за януари (-2°C) и за юли (24°C), валежният режим – с февруарски минимум и юнски максимум и сравнително продължителното задържане на снежната покривка (над 3 месеца).

Води

В рамките на защитената зона на територията на област Шумен преминава част от река Канагьол. Поради малката площ от зоната, която попада на територията на област Шумен, други водни тела отсъстват.

Почви

В рамките на защитената зона на територията на област Шумен са разпространени следните почви:

1. Ерозирани излужени черноземи.

2. Излужени черноземи, тежко песъчливо-глинести.
3. Оподзолени (лесивирани) черноземи и тъмносиви горски, тежко песъчливо-глинести.

Природни местообитания

Предмет на опазване в защитената зона са 14 типа природни местообитания, включени в Заповедта за обявяване на зоната и в Стандартния формуляр на защитената зона:

6110 * Отворени калцифилни или базифилни тревни съобщества от *Alysso-Sedion albi*;

6210 Полуестествени сухи тревни и храстови съобщества върху варовик (*Festuco-Brometalia*) (*важни местообитания на орхидеи);

6240 * Субпанонски степни тревни съобщества;

6250 * Панонски льосови степни тревни съобщества;

6430 Хидрофилни съобщества от високи треви в равнините и в планинския до алпийския пояс;

6510 Низинни сенокосни ливади;

8210 Хазмофитна растителност по варовикови скални склонове;

8310 Неблагоустроени пещери;

9180 * Смесени гори от съюза Tilio-Acerion върху сипеи и стръмни склонове;

91G0 * Панонски гори с *Quercus petraea* и *Carpinus betulus*;

91H0 * Панонски гори с *Quercus pubescens*;

91I0 * Евро-сибирски степни гори с *Quercus* spp.;

91M0 Балкано-панонски церово-горунови гори;

91Z0 Мизийски гори от сребролистна липа.

Местообитанията, отбелязани със звездичка, са приоритетни за опазване в страните от Европейския съюз.

91Z0 Мизийски гори от сребролистна липа
Снимка: Димчо Захариев

6510 Низинни сенокосни ливади
Снимка: Димчо Захариев

Растения

Предмет на опазване в защитената зона са три растителни вида, включени в Заповедта за обявяване на зоната:

2327 Обикновена пърчовка (*Himantoglossum caprinum*)

2125 Емилипопово прозорче (*Potentilla emilii-popii*)

4067 Червено усойниче (*Echium russicum*)

Други значими видове растения, посочени в Стандартния формуляр на защитената зона, са следните:

Бял главопрашник (*Cephalanthera damasonium*), Пролетно ботурче (*Cyclamen coum*), Есенно ботурче (*Cyclamen hederifolium*), Снежно кокиче (*Galanthus nivalis*), Брошово еньовче (*Galium rubioides*), Бяла змийска трева (*Goniolimon collinum*), Обикновена гърлица (*Limonium vulgare*), Грахова глушина (*Vicia pisiformis*).

Поради липса на информация в Стандартния формуляр в коя част на защитената зона са установени, някои от другите значими видове растения може да не са разпространени в тази част от защитената зона, която попада на територията на област Шумен.

Пролетно ботурче (*Cyclamen coum*)
Снимка: Димчо Захариев

Есенно ботурче (*Cyclamen hederifolium*)
Снимка: Димчо Захариев

Животни

Предмет на опазване са местообитанията на следните животински видове, включени в Заповедта за обявяване и в Стандартния формуляр на защитената зона:

Безгръбначни: Обикновен сечко (*Cerambyx cerdo*), Буков сечко (*Morimus funereus*), Бръмбар рогач (*Lucanus cervus*), Лицена (Голяма огневка) (*Lycaena dispar*), *Четириточкова меча пеперуда (*Euplagia (Callimorpha) quadripunctaria*), Хидриас (*Euphydryas (Hypodryas) maturna*), Ценагрион (Ручейно пъстриче) (*Coenagrion ornatum*);

Земноводни: Дунавски гребенест тритон (*Triturus dobrogicus*).

Влечуги: Пъстър смок (*Elaphe sauromates*), Обикновена блатна костенурка (*Emys orbicularis*), Шипоопашата костенурка (*Testudo hermanni*), Шипобедрена костену рка (*Testudo graeca*).

Бозайници: *Европейски вълк (*Canis lupus*), Пъстър пор (*Vormela peregusna*), Степен пор (*Mustela eversmanii*), Видра (*Lutra lutra*), Лалугер (*Spermophilus citellus*), Добруджански (среден) хомяк (*Mesocricetus newtoni*).

Прилепи: Голям нощник (*Myotis myotis*), Дългоух нощник (*Myotis bechsteinii*), Дългопръст нощник (*Myotis capaccinii*), Трицветен нощник (*Myotis emarginatus*), Остроух нощник (*Myotis blythii*), Голям подковонос (*Rhinolophus ferrumequinum*), Малък подковонос (*Rhinolophus hipposideros*), Южен подковонос (*Rhinolophus euryale*), Подковонос на Мехели (*Rhinolophus mehelyi*), Дългокрил прилеп (*Miniopterus schreibersii*), Широкоух прилеп (*Barbastella barbastellus*).

Лалугер (*Spermophilus citellus*)
Снимка: Теодора Койнова

Дървесница (*Hyla orientalis*)
Снимка: Теодора Койнова

Други значими видове животни, посочени в Стандартния формуляр на защитената зона, са следните:

Безгръбначни: *Aedia leucomelas, Chilodes maritima, Cilix asiatica, Cryphia amasina, Cucullia scopariae, Cyclophora annularia, Diachrysia nadeja, Diachrysia stenochrysis, Euxoa cos cos, Heliothis maritima bulgarica, Idaea muricata, Noctua tirrenica, Onconotus servillei, Pelosia obtusa, Polypogon plumigeralis.*

Риби: *Rhodeus amarus*.

Земноводни: Зелена крастава жаба (*Bufotes viridis*), Дървесница (*Hyla orientalis*).

Влечуги: Късокрак гущер (*Ablepharus kitaibelii*), Голям стрелец (*Dolichophis caspius*), Медянка (*Coronella austriaca*), Смок мишкар (*Zamenis longissimus*), Ивечест гущер (*Lacerta diplochondrodes*), Зелен гущер (*Lacerta viridis*), Сива водна змия (*Natrix tessellata*), Стенен гущер (*Podarcis muralis*), Кримски гущер (*Podarcis tauricus*), Пепелянка (*Vipera ammodytes*).

Бозайници: Източноевропейски таралеж (*Erinaceus concolor*), Невестулка (Mustela nivalis),

Прилепи: Полунощен прилеп (*Eptesicus serotinus*), Прилеп на Сави (*Hypsugo savii*), Малък вечерник (*Nyctalus leisleri*), Ръждив вечерник (*Nyctalus noctula*), *Pipistrellus pygmaeus*, Сив дългоух прилеп (*Plecotus austriacus*).

Поради липса на информация в Стандартния формуляр в коя част на защитената зона са установени, някои от другите значими видове животни може да не са разпространени в тази част от защитената зона, която попада на територията на област Шумен.

Цели за обявяване на защитената зона

1. Опазване и поддържане на типовете природни местообитания, предмет на опазване в защитената зона, местообитанията на видовете растения и животни, предмет на опазване, техните популации и разпространение в границите на зоната, за постигане и поддържане на благоприятното им природозащитно състояние в Континенталния биогеографски регион.

2. Увеличаване на приноса на защитената зона по отношение на площта на природни местообитания с кодове 6240* и 6250*.

3. Подобряване на структурата и функциите на природни местообитания с кодове 91I0* и 91Z0;

4. Подобряване на местообитанията на видовете: Обикновена блатна костенурка (*Emys orbicularis*), Шипоопашата костенурка (*Testudo hermanni*), Шипобедрена костенурка (*Testudo graeca*), Подковонос на Мехели (*Rhinolophus mehelyi*), Широкоух прилеп (*Barbastella barbastellus*), Дългоух нощник (*Myotis bechsteinii*) и Червено усойниче (*Echium russicum*).

5. При необходимост подобряване на състоянието или възстановяване на типовете природни местообитания, предмет на опазване в защитената зона, местообитания на видовете растения и животни, предмет на опазване и техните популации.

Медянка (*Coronella austriaca*)
Снимка: Теодора Койнова

Обикновена блатна костенурка (*Emys orbicularis*)
Снимка: Теодора Койнова

Защитени територии

В тази част от защитената зона, която е разположена на територията на област Шумен, няма защитени територии.

Културно-исторически и туристически обекти

В тази част от защитената зона, която е разположена на територията на област Шумен, няма културно-исторически и туристически обекти.

Въздействия

Въздействията в защитената зона съгласно Стандартния формуляр (отнасят се за цялата площ на защитената зона) могат да бъдат разделени в две групи:

1. Положителни въздействия (в някои случаи могат да имат и отрицателни последици и затова присъстват и в списъка с отрицателни въздействия):

A05.02 Животновъдство (без паша)
B02.01 Повторно залесяване
D01.01 Пътеки, писти, велосипедни алеи
D01.02 Пътища, магистрали
D02.01 Електропроводи и телефонни линии
E01.03 Фрагментирани местообитания

2. Отрицателни въздействия:

A01 Култивиране
A03 Косене/косене на тревни площи
A04 Паша
A05.02 Животновъдство (без паша)
B Горско стопанство
B01 Залесяване на открити пространства

B01.02 Изкуствено залесяване на открити пространства (с неместни дървесни видове)
B02.01 Повторно залесяване
B02.02 Изсичане на горите
B02.03 Премахване на горски подлес
B03 Експлоатация на горите без повторно залесяване или естествено възобновяване
C01.01.01 Кариери за пясък и чакъл
D01.01 Пътеки, писти, велосипедни алеи
D01.02 Пътища, магистрали
D02.01 Електропроводи и телефонни линии
E01.03 Фрагментирани местообитания
F03.01 Лов
G05.04 Вандализъм
J01 Пожар и пожарогасене
L09 Пожари (естествени)

Забрани за дейности в защитената зона

1. Провеждане на състезания с моторни превозни средства извън съществуващите пътища в неурбанизирани територии.

2. Движение на мотоциклети, ATV, UTV и бъгита извън съществуващите пътища в неурбанизирани територии; забраната не се прилага за определени на основание на нормативен акт трасета за движение на изброените моторни превозни средства, както и при бедствия, извънредни ситуации и за провеждане на противопожарни, аварийни, контролни и спасителни дейности.

3. Промяна на начина на трайно ползване, разораване, залесяване и превръщане в трайни насаждения на ливади, пасища и мери при ползването на земеделските земи като такива.

4. Разораване и залесяване на поляни, долини и други незалесени горски територии в границите на негорските природни местообитания предмет на опазване в защитената зона, освен в случаите на доказана необходимост от защита срещу ерозия и порои.

5. Премахване на характеристики на ландшафта (синори, жизнени единични и групи дървета, традиционни ивици, заети с храстодървесна растителност сред обработваеми земи, защитни горски пояси, каменни огради и живи плетове) при ползването на земеделските земи като такива освен в случаите на премахване на инвазивни чужди видове дървета и храсти.

6. Търсене и проучване на общоразпространени полезни изкопаеми (строителни и скалнооблицовъчни материали), разкриване на нови и разширяване на концесионните площи за добив на общоразпространени полезни изкопаеми (строителни и скалнооблицовъчни материали) в териториите, заети от природните местообитания предмет на опазване в защитената зона; забраната не се прилага в случаите, в които към датата на обнародване на заповедта в Държавен вестник има започната процедура за предоставяне на разрешения за търсене и/или проучване, и/или за предоставяне на концесия за добив по Закона за подземните богатства и по Закона за концесиите, или е започнала процедура за съгласуването им по реда на глава шеста от Закона за опазване на околната среда и/или чл. 31 от ЗБР, или е подадено заявление за регистриране на търговско откритие.

7. Употреба на торове, подобрители на почвата, биологично активни вещества, хранителни субстрати и продукти за растителна защита, които не отговарят на изискванията на Закона за защита на растенията.

8. Употреба на минерални торове в ливади, пасища, мери, изоставени орни земи и горски територии, както и на продукти за растителна защита и биоциди от професионална категория на употреба в тези територии освен при каламитет, епифитотия, епизоотия или епидемия.

9. Използване на органични утайки от промишлени и други води и битови отпадъци за внасяне в земеделските земи без разрешение от специализираните органи на Министерството на земеделието, храните и горите и когато концентрацията на тежки метали, металоиди и устойчиви органични замърсители в утайките превишава фоновите концентрации съгласно Приложение №1 от Наредба №3 от 2008 г. за нормите за допустимо съдържание на вредни вещества в почвите (ДВ, бр. 71 от 2008 г.).

10. Използване на води за напояване, които съдържат вредни вещества и отпадъци над допустимите норми.

11. Палене на стърнища, слогове, крайпътни ивици и площи със суха и влаголюбива растителност.

12. Палене на огън, благоустрояване, електрифициране, извършване на стопанска и спортна дейност в неблагоустроените пещери и на входовете им, както и чупене, повреждане, събиране или преместване на скални и пещерни образувания, преграждане на входовете или на отделни техни галерии по начин, възпрепятстващ преминаването на видовете прилепи, предмет на опазване в защитената зона..

13. Провеждане на спелеоложки проучвания през размножителния период на прилепите – от 1 март до 30 юни.

14. Добив на дървесина и биомаса в горите във фаза на старост освен в случаи на увреждане на повече от 50% от площта на съответната гора във фаза на старост вследствие на природни бедствия и каламитети; в горите във фаза на старост, през които преминават съществуващи горски пътища и други инфраструктурни обекти, при доказана необходимост се допуска сеч на единични сухи, повредени, застрашаващи или пречещи на безопасното движение на хора и пътни превозни средства дървета или на нормалното функциониране на инфраструктурните обекти.

15. Паша на домашни животни в горските територии, които са обособени за гори във фаза на старост.

Препоръки за дейности в защитената зона

1. Поддържане на обработваеми земи, които не са включени в сеитбооборот пет или повече години, като ливада, пасище или мера.

2. Промяна на начина на трайно ползване на обработваеми земи, които не са включени в сеитбооборот пет или повече години, в „ливада“, „пасище“ или „мера“.

3. Изпълнение на мерки за поддържане и опазване на съществуващите постоянни пасища, мери и ливади от разпространението на нежелана растителност – рудерални и инвазивни чужди видове, съгласно списъка с инвазивни чужди видове, които засягат Съюза (създаден и актуализиран с регламенти за изпълнение на Комисията в съответствие с Регламент (ЕС) №1143/2014 на Европейския парламент и на Съвета), публикуван на интернет страницата на МОСВ.

4. Възстановяване и поддържане на затревени площи като такива с висока природна стойност чрез: – косене ръчно или с косачки за бавно косене от центъра към периферията или от единия край на площта към другия с ниска скорост, като окосената трева се изсушава и събира на купове или се изнася от парцела; – паша, като се поддържа гъстота на животинските единици на цялата пасищна площ на стопанството, на която се извършва пашата, от 0,3 до 1 ЖЕ/ха.

5. Създаване на площи, заети с храстоводървесна растителност сред обработваеми земи, на каменни купчини и малки водни площи след предварително съгласу ване със съответната РИОСВ.

6. Изораване на нивите след 15 септември и да не е едновременно с прибирането на реколтата.

7. Провеждане на противопожарни дейности с цел намаляване на риска от пожари.

8. Намаляване на въздействието от селското стопанство (преизпасване) върху природни местообитания с кодове 91I0* и 91Z0.

9. Прилагане на разновъзрастни лесовъдски системи в природно местообитание с код 91I0* за превръщане на издънковите насаждения в семенни.

10. Насърчаване на устойчивото управление на горите чрез запазване на биотопните дървета и на достатъчно количество мъртва дървесина в горските екосистеми, избягване на залесяването с неместни дървесни видове и произходи и съобразяване на интензивността на дърводобива с растежния потенциал на дървостоите и предназначението на горите, ограничаване на изсичането/подмяната на горскодървесната растителност и употребата на биоциди, хормони и препарати за растителна защита.

11. Поддържане на поне 10% от общата площ на горските типове природни местообитания, предмет на опазване в защитената зона като гори във фаза на старост.

Местообитание 8310 Неблагоустроени пещери Снимка: Боян Петров

Местообитание 6250 * Панонски льосови степни тревни съобщества Снимка: Димчо Захариев

33 „Котленска планина“ (BG0000117)

Снимка: http://natura2000.moew.government.bg/

Географско положение

ЗЗ „Котленска планина“ (BG0000117)

Граници и големина

На територията на област Шумен Защитена зона „Котленска планина“ (BG0000117) е разположена в землищата на: с. Божурово, гр. Върбица, с. Крайгорци и с. Чернооково от община Върбица. Площта на защитената зона в област Шумен е 4 824,90 ha. Това са 6,99% от общата площ на защитената зона, която е 69 058,9158 ha. Общата площ на горските местообитания е 3 430,80 ha.

Релеф

Релефът е равнинен, нископланински и планински, като планинските възвишения се редуват с долини, в някои от които текат малки реки. В близост до границата с община Котел се издига най-високият връх на територията на защитената зона в област Шумен – Каракус (1045,6 m н.в.).

Геоложки състав

В рамките на защитената зона на територията на област Шумен са разпространени следните видове скали: пясъчници, мергели, варовици, алевролити, флиш, шисти, конгломерати.

Климат

Защитената зона се намира в Умерено-континенталната подобласт на Европейската континентална климатична област. Пролетта в района е хладна и настъпва по-късно в сравнение с Дунавската равнина. Лятото също е относително хладно, а количеството на валежите – по-високо. Средната януарска температура е -3,0°С / -1,0°С, а средните температури през най-топлия летен месец юли са 16,5°С / 19,5°С. Максимумът на валежите е през пролетта и лятото, а минимумът през зимата, в края на лятото и началото на есента. В пряка връзка с валежите са и засушаванията. Най-голям брой засушавания, с продължителност над 10 дни, има в края на лятото и през есента. Снежната покривка във високите части е по-устойчива, достига до 40-50 cm и се задържа около 80-100 дни, докато в ниските части достига 20-40 cm и се задържа 50-80 дни. Първата снежна покривка се образува сравнително късно (10-12 декември), а последната изчезва сравнително по-рано (20-28 февруари). Характерни са късните пролетни слани до края на месец април, което се отразява неблагоприятно върху развитието на растенията. В района преобладаващи са северните и североизточните ветрове, които пренасят студени въздушни маси, главно през зимния период. През пролетта и лятото преобладаващи са източните ветрове, а през есента посоката на ветровете най-често е от юг. Студените северни ветрове създават условия за образуването на поледици по билните части, които причиняват повреди при дървесните видове.

Води

Повърхностните води са представени от няколко малки реки – р. Герила, нейните леви притоци и един десен приток. Характеризират се с малък дебит. Всички те имат дъждовно-снежно подхранване. Максимумът на оттока им е пролетен, а минимумът им е зимен и летен (почти по равно количество). Снежната покривка е по-малка и поради това основното подхранване се дължи на водите, формирани от дъждовете през пролетта. Изворите на всички тях се намират на територията на област Шумен.

Подземните води са представени от карстови води в горна креда плюс юра-триас Котелски карстов басейн (код BG2G00000K2033). Карстовите води са привързани към горнокредните карбонатни отложения по северния склон на Източнобалканската зона. Подземните води са напорни. Водоносният

хоризонт е представен от окарстени и напукани варовици, мергели и глинести варовици. Подхранват се от инфилтрация на валежи директно през разкритията на карбонатните седименти. Дренират се от речно-овражната система и чрез водовземни съоръжения.

Почви

На територията на защитената зона в област Шумен са разпространени следните почви:
1. Светлосиви горски (псевдоподзолисти) – повърхностно оглеени, леко песъчливо-глинести.
2. Сиви горски – средно и тежко песъчливо-глинести.
3. Канелени горски с рендзини.

Природни местообитания

Предмет на опазване в защитената зона са 16 типа природни местообитания, включени в Заповедта за обявяване на зоната и в Стандартния формуляр на защитената зона:

6110* Отворени калцифилни или базифилни тревни съобщества от Alysso-Sedion albi;

6210 Полуестествени сухи тревни и храстови съобщества върху варовик (Festuco-Brometalia) (*важни местообитания на орхидеи);

6240* Субпанонски степни тревни съобщества;

6430 Хидрофилни съобщества от високи треви в равнините и в планинския до алпийския пояс;

6510 Низинни сенокосни ливади;

8210 Хазмофитна растителност по варовикови скални склонове;

8310 Неблагоустроени пещери;

9130 Букови гори от типа Asperulo-Fagetum;

9150 Термофилни букови гори (Cephalanthero-Fagion);

9170 Дъбово-габърови гори от типа Galio-Carpinetum;

9180* Смесени гори от съюза Tilio-Acerion върху сипеи и стръмни склонове;

91BA Мизийски гори от обикновена ела;

91E0* Алувиални гори с *Alnus glutinosa* и *Fraxinus excelsior* (Alno-Pandion, Alnion incanae, Salicion albae);

91G0* Панонски гори с *Quercus petraea* и *Carpinus betulus*;

91M0 Балкано-панонски церово-горунови гори;

91W0 Мизийски букови гори.

Местообитанията, отбелязани със звездичка, са приоритетни за опазване в страните от Европейския съюз.

6240* Субпанонски степни тревни съобщества
Снимка: Димчо Захариев

9150 Термофилни букови гори (Cephalanthero-Fagion)
Снимка: Димчо Захариев

33 „Котленска планина“ (BG0000117)

Растения

Предмет на опазване в защитената зона е един растителен вид, включен в Заповедта за обявяване на зоната: 2327 Обикновена пърчовка (*Himantoglossum caprinum*).

Други значими видове растения, посочени в Стандартния формуляр на защитената зона, са следните: Пирамидален салеп (*Anacamptis pyramidalis*), (*Anemone sylvestris*), Плосколюспесто подрумиче (*Anthemis virescens*), Тракийски клин (*Astracantha thracica*), Лудо биле (*Atropa belladonna*), Дълголистен главопрашник (*Cephalanthera longifolia*), Червен главопрашник (*Cephalanthera rubra*), Фривалдскиев зановец (*Chamaecytisus frivaldszkyanus*), Персийски крайспорник (*Cheilanthes persica*), Давидов мразовец (*Colchicum davidovii*), Торбест дланокоренник (*Dactylorhiza saccifera*), Фибигия (*Fibigia clypeata*), Черноморска ведрица (*Fritillaria pontica*), Снежно кокиче (*Galanthus nivalis*), Плътнолистна гренландия (*Groenlandia densa*), Триръбеста хептаптера (*Heptaptera triquetra*), Недоразвит лимодорум (*Limodorum abortivum*), Овален тайник (*Listera ovata*), Издънкова мерендера (*Merendera sobolifera*), Фривалдскиева микромерия (*Micromeria frivaldszkyana*), Птиче гнездо (*Neottia nidus-avis*), Широколистен опопанакс (*Opopanax chironium*), Пурпурен салеп (*Orchis purpurea*), Халерово котенце (*Pulsatilla halleri*), Пирамидалносъцветна къпина (*Rubus thyrsiflorus*), Червена липа (*Tilia rubra*), Урумово лале (*Tulipa urumofii*), Нежен лопен (*Verbascum humile*), Нейчево великденче (*Veronica austriaca* ssp. *neicevii*).

Поради липса на информация в Стандартния формуляр в коя част на защитената зона са установени, някои от другите значими видове растения може да не са разпространени в тази част от защитената зона, която попада на територията на област Шумен.

Недоразвит лимодорум (*Limodorum abortivum*)
Снимка: Димчо Захариев

Пирамидален салеп (*Anacamptis pyramidalis*)
Снимка: Димчо Захариев

Животни

Предмет на опазване са местообитанията на следните животински видове, включени в Заповедта за обявяване и в Стандартния формуляр на защитената зона:

Безгръбначни: *Ручеен рак (*Austropotamobius torrentium*), Обикновен сечко (*Cerambyx cerdo*), Буков сечко (*Morimus funereus*), Бръмбар рогач (*Lucanus cervus*), *Алпийска розалия (*Rosalia alpina*), *Четириточкова меча пеперуда (*Euplagia quadripunctaria*), Обикновен паракалоптенус (*Paracaloptenus caloptenoides*), Бисерна мида (*Unio crassus*).

Риби: Приморска мряна (*Barbus bergi*), Черна (балканска) мряна (*Barbus meridionalis*), Обикновен щипок (*Cobitis taenia*), Балкански щипок (*Sabanejewia aurata*), Главоч (*Cottus gobio*), Европейска горчивка (*Rhodeus amarus*).

Земноводни: Жълтокоремна бумка (*Bombina variegata*), Голям гребенест тритон (*Triturus karelinii*).

Влечуги: Пъстър смок (*Elaphe sauromates*), Обикновена блатна костенурка (*Emys orbicularis*), Шипобедрена костенурка (*Testudo graeca*), Шипоопашата костенурка (*Testudo hermanni*).

Бозайници: *Европейски вълк (*Canis lupus*), *Кафява мечка (*Ursus arctos*), Пъстър пор (*Vormela peregusna*), Видра (*Lutra lutra*).

Прилепи: Голям нощник (*Myotis myotis*), Дългоух нощник (*Myotis bechsteinii*), Дългопръст нощник (*Myotis capaccinii*), Трицветен нощник (*Myotis emarginatus*), Остроух нощник (*Myotis blythii*), Голям подковонос (*Rhinolophus ferrumequinum*), Малък подковонос (*Rhinolophus hipposideros*), Южен подковонос (*Rhinolophus euryale*), Подковонос на Мехели (*Rhinolophus mehelyi*), Дългокрил прилеп (*Miniopterus schreibersii*), Широкоух прилеп (*Barbastella barbastellus*).

Четириточкова меча пеперуда (*Euplagia quadripunctaria*)
Снимка: Jean-Pol Grandmont
https://bg.m.wikipedia.org/wiki

Бръмбар рогач (*Lucanus cervus*)
Снимка: George Chernilevsky
https://bg.m.wikipedia.org/wiki

Други значими видове животни, посочени в Стандартния формуляр на защитената зона, са следните:

Безгръбначни: *Anamastigona falcata*, *Trachelipus bulgaricus bureschi*, *Typhloiulus kotelensis*, *Saga pedo*, Голяма ирисова пеперуда (*Apatura iris*), *Apatura metis*, *Brenthis hecate*, Кадифянка (*Erebia medusa*), *Glaucopsyche alexis*, *Maculinea arion*, *Melitaea aurelia*, *Melitaea trivia*, Зеброва пеперуда (*Neptis sappho*), *Neptis rivularis*, Голяма тополова пеперуда (*Limenitis populi*), Червен аполон (*Parnassius apollo*), *Parnassius mnemosyne*, *Polyommatus aroanienies*, *Pyrgus cinarae*, *Scolitantides orion*, *Thymelicus acteon*, Златист гъсеничар (*Calosoma sycophanta*), Голям син бегач (*Carabus scabrosus*), *Duvalius kotelensis*, Червена горска мравка (*Formica rufa*).

Риби: Лещанка (*Phoxinus phoxinus*), Балканска пъстърва (*Salmo trutta fario*).

Земноводни: Зелена кратава жаба (*Bufo viridis*), Жаба дървесница (*Hyla arborea*), Горска дългокрака жаба (*Rana dalmatina*).

Влечуги: Медянка (*Coronella austriaca*), Смок стрелец (*Coluber caspius*), Смок мишкар (*Elaphe longissima*), Сива водна змия (*Natrix tessellata*), Пепелянка (*Vipera ammodytes*), Късокрак гущер (*Ablepharus kitaibelii*), Зелен гущер (*Lacerta viridis*), Стенен гущер (*Podarcis muralis*).

Прилепи: Полунощен прилеп (*Eptesicus serotinus*), Златист нощник (*Myotis aurescens*), Воден нощник (*Myotis daubentonii*), Малък вечерник (*Nyctalus leisleri*), Ръждив вечерник (*Nyctalus noctula*), Кафяво прилепче (*Pipistrellus pipistrellus*).

ЗЗ „Котленска планина“ (BG0000117)

Поради липса на информация в Стандартния формуляр в коя част на защитената зона са установени, някои от другите значими видове животни може да не са разпространени в тази част от защитената зона, която попада на територията на област Шумен.

Цели за обявяване на защитената зона

1. Опазване и поддържане на типовете природни местообитания, предмет на опазване в защитената зона, местообитанията на видовете растения и животни, предмет на опазване, техните популации и разпространение в границите на зоната, за постигане и поддържане на благоприятното им природозащитно състояние в Континенталния биогеографски регион.

2. Увеличаване на приноса на защитената зона по отношение на площта на природно местообитание с код 6210 Полуестествени сухи тревни и храстови съобщества върху варовик (Festuco-Brometalia) (*важни местообитания на орхидеи).

3. Подобряване на структурата и функциите на природни местообитания с кодове: 6110*, 6210 (*важни местообитания на орхидеи), 6240*, 91E0* и 91M0.

4. Подобряване на местообитанията на видовете Голям гребенест тритон (*Triturus karelinii*), Обикновена блатна костенурка (*Emys orbicularis*), Шипобедрена костенурка (*Testudo graeca*) и Шипоопашата костенурка (*Testudo hermanni*).

5. При необходимост подобряване на състоянието или възстановяване на типовете природни местообитания, предмет на опазване в защитената зона, местообитания на видовете растения и животни, предмет на опазване и техните популации.

Шипоопашата костенурка (*Testudo hermanni*)
Снимка: Димчо Захариев

Обикновена блатна костенурка (*Emys orbicularis*)
Снимка: https://eunis.eea.europa.eu/species/678

Защитени територии

В тази част от защитената зона, която е разположена на територията на област Шумен, няма защитени територии.

Културно-исторически и туристически обекти

В защитената зона се намират два археологически обекта и един курортен комплекс:

1. Късноантична крепост „Калето“ (тур. Асарлък тешлъръ – Каменна крепост). Разположена на 4 км южноюгоизточно от с. Черноoково върху гористо стъпало при източния склон на хребета Сакара.

2. Крепост „Завойското поле“. Намира се на 15 км югозападно от гр. Върбица.

3. Курортен комплекс „Върбица“. Изграден е на 5 км от гр. Върбица. Разполага с два минерални извора с доказани лечебни свойства при стомашно-чревни и очни заболявания.

Курортен комплекс „Герлово“ Снимка: Община Върбица

Въздействия

Въздействията в защитената зона съгласно Стандартния формуляр (отнасят се за цялата площ на защитената зона) могат да бъдат разделени в две групи:

1. Положителни въздействия (в някои случаи могат да имат и отрицателни последици и затова присъстват и в списъка с отрицателни въздействия):

A04 Паша

A05.01 Животновъдство (без паша)

2. Отрицателни въздействия:

A03 Косене/косене на тревни площи

A04 Паша

A05.01 Животновъдство (без паша)

B01.02 Изкуствено залесяване на открити пространства (с неместни дървесни видове)

B02.02 Изсичане на горите

C01.01.01 Кариери за пясък и чакъл

D01.02 Пътища, магистрали

F03.01 Лов

F03.02.02 Вземане от гнездо (напр. на сокол)

F03.02.03 Залагане на капани, отравяния, бракониерство
F04 Вземане/отстраняване на сухоземни растения, основно

Забрани за дейности в защитената зона

1. Провеждане на състезания с моторни превозни средства извън съществуващите пътища в неурбанизирани територии.

2. Движение на мотоциклети, ATV, UTV и бъгита извън съществуващите пътища в неурбанизирани територии; забраната не се прилага за определени на основание на нормативен акт трасета за движение на изброените моторни превозни средства, както и при бедствия, извънредни ситуации и за провеждане на противопожарни, аварийни, контролни и спасителни дейности.

3. Промяна на начина на трайно ползване, разораване, залесяване и превръщане в трайни насаждения на ливади, пасища и мери при ползването на земеделските земи като такива.

4. Разораване и залесяване на поляни, голини и други незалесени горски територии в границите на негорските природни местообитания, предмет на опазване в защитената зона, освен в случаите на доказана необходимост от защита срещу ерозия и порои.

5. Премахване на характеристики на ландшафта (синори, жизнени единични и групи дървета, традиционни ивици, заети с храстово-дървесна растителност сред обработваеми земи, защитни горски пояси, каменни огради и живи плетове) при ползването на земеделските земи като такива освен в случаите на премахване на инвазивни чужди видове дървета и храсти.

6. Употреба на торове, подобрители на почвата, биологично активни вещества, хранителни субстрати и продукти за растителна защита, които не отговарят на изискванията на Закона за защита на растенията.

7. Употреба на минерални торове в ливади, пасища, мери, изоставени орни земи и горски територии, както и на продукти за растителна защита и биоциди от професионална категория на употреба в тези територии освен при каламитет, епифитотия, епизоотия или епидемия.

8. Използване на органични утайки от промишлени и други води и битови отпадъци за внасяне в земеделските земи без разрешение от специализираните органи на Министерството на земеделието, храните и горите и когато концентрацията на тежки метали, металоиди и устойчиви органични замърсители в утайките превишава фоновите концентрации съгласно Приложение №1 от Наредба №3 от 2008 г. за нормите за допустимо съдържание на вредни вещества в почвите (ДВ, бр. 71 от 2008 г.).

9. Използване на води за напояване, които съдържат вредни вещества и отпадъци над допустимите норми.

10. Палене на стърнища, слогове, крайпътни ивици и площи със суха и влаголюбива растителност.

11. Палене на огън, благоустрояване, електрифициране, извършване на стопанска и спортна дейност в неблагоустроените пещери и на входовете им, както и чупене, повреждане, събиране или преместване на скални и пещерни образувания, преграждане на входовете или на отделни техни галерии по начин, възпрепятстващ преминаването на видовете прилепи, предмет на опазване в защитената зона.

12. Провеждане на спелеоложки проучвания през размножителния период на прилепите – от 1 март до 30 юни.

13. Добив на дървесина и биомаса в горите във фаза на старост освен в случаи на увреждане на повече от 50% от площта на съответната гора във фаза на старост вследствие на природни бедствия и каламитети; в горите във фаза на старост, през които преминават съществуващи горски пътища и други инфраструктурни обекти, при доказана необходимост се допуска сеч на единични сухи, повредени, застрашаващи или пречещи на безопасното движение на хора и пътни превозни средства дървета или на нормалното функциониране на инфраструктурните обекти.

14. Паша на домашни животни в горските територии, които са обособени за гори във фаза на старост.

15. Извеждане на сечи в природно местообитание с код 91E0*, с изключение за нуждите на съоръжения (елементи) на техническата инфраструктура, за предотвратяване на опасности,

застрашаващи живота и здравето на хората, при бедствия и аварии и за поддържане/подобряване на природните местообитания и местообитанията на видовете, предмет на опазване в защитената зона.

16. Изграждане на пътища от втори и по-висок клас, без обезпечаване изграждането на съответна зелена инфраструктура за преминаване на мечки и други животни.

Препоръки за дейности в защитената зона

1. Поддържане на обработваеми земи, които не са включени в сеитбооборот пет или повече години, като ливада, пасище или мера.

2. Промяна на начина на трайно ползване на обработваеми земи, които не са включени в сеитбооборот пет или повече години, в „ливада“, „пасище“ или „мера“.

3. Изпълнение на мерки за поддържане и опазване на съществуващите постоянни пасища, мери и ливади от разпространението на нежелана растителност – рудерални и инвазивни чужди видове, съгласно списъка с инвазивни чужди видове, които засягат Съюза (създаден и актуализиран с регламенти за изпълнение на Комисията в съответствие с Регламент (ЕС) №1143/2014 на Европейския парламент и на Съвета), и публикуван на интернет страницата на МОСВ.

4. Възстановяване и поддържане на затревени площи като такива с висока природна стойност чрез: – косене ръчно или с косачки за бавно косене от центъра към периферията или от единия край на площта към другия с ниска скорост, като окосената трева се изсушава и събира на купове или се изнася от парцела; – паша, като се поддържа гъстота на животинските единици на цялата пасищна площ на стопанството, на която се извършва пашата, от 0,3 до 1 ЖЕ/ха.

5. Създаване на площи, заети с храстоводървесна растителност сред обработваеми земи, на каменни купчини и малки водни площи след предварително съгласуване със съответната РИОСВ.

6. Провеждане на противопожарни дейности с цел намаляване на риска от пожари.

7. Прилагане на разновъзрастни лесовъдски системи в природно местообитание с код 91М0 за превръщане на издънковите насаждения в семенни.

8. Запазване и където е уместно, възстановяване на типовоспецифичните хидроморфологични условия в природно местообитание с код 91Е0*.

9. Насърчаване на устойчивото управление на горите чрез запазване на биотопните дървета и на достатъчно количество мъртва дървесина в горските екосистеми, избягване на залесяването с неместни дървесни видове и произходи и съобразяване на интензивността на дърводобива с растежния потенциал на дървостоите и предназначението на горите, ограничаване на изсичането/подмяната на горско-дървесната растителност и употребата на биоциди, хормони и препарати за растителна защита.

10. Поддържане на поне 10% от общата площ на горските типове природни местообитания, предмет на опазване в защитената зона като гори във фаза на старост.

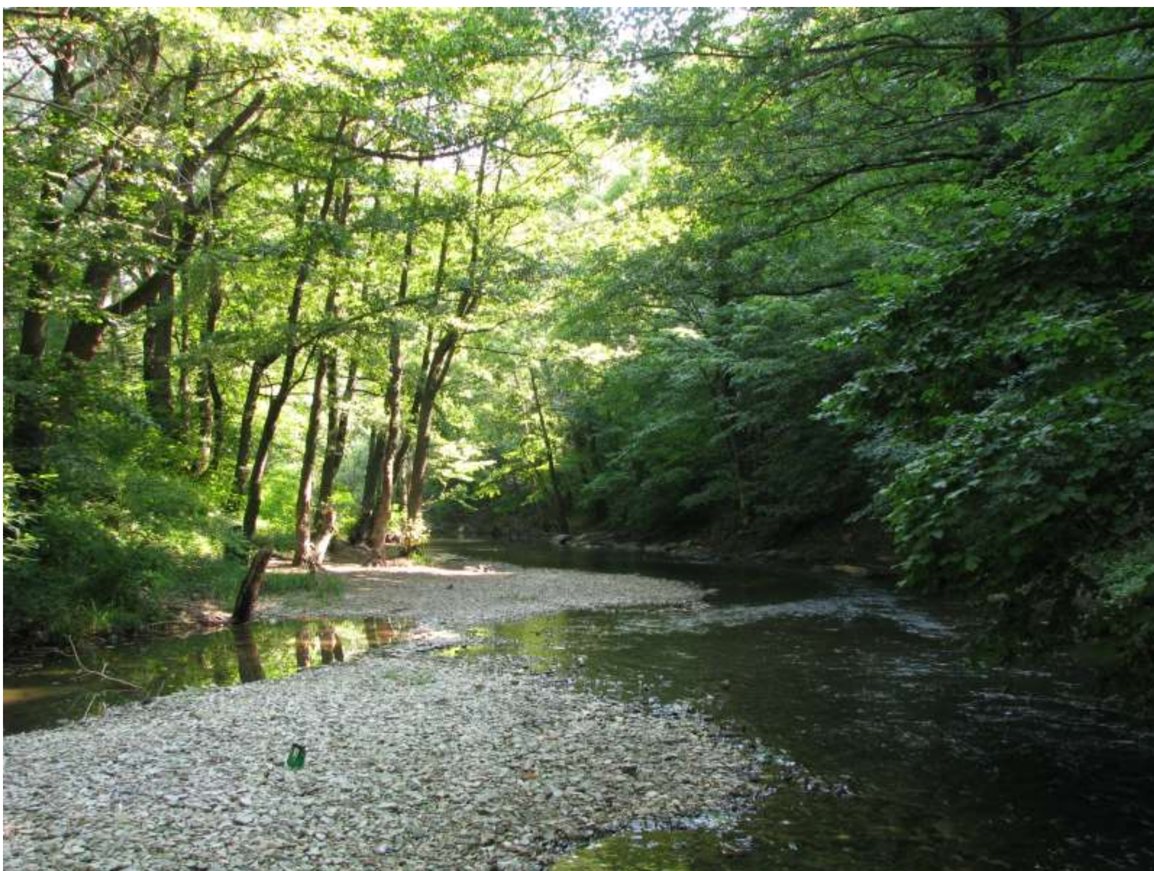
11. Проектиране и изграждане на места за преминаване на мечки и други животни над или под пътища в защитената зона чрез тунели, виадукти, зелени мостове и др.

12. Подобряване на естествената хранителна база за мечката, в т.ч. засаждане на овощни дръвчета и плодни храсти, кестени, дъбове в отдалечени от урбанизираните територии райони.

13. Поставяне на информационни и разяснителни табели в районите с типични местообитания на вида кафява мечка.

Природно местообитание 91M0 Балкано-панонски церово-горунови гори
Снимка: Димчо Захариев

Природно местообитание 91E0* Алувиални гори с *Alnus glutinosa* и *Fraxinus excelsior* (Alno-Pandion, Alnion incanae, Salicion albae)
Снимка: Димчо Захариев

33 „Каменица“ (BG0000138)

Снимка: http://natura2000.moew.government.bg/

Географско положение

ЗЗ „Каменица“ (BG0000138)

Граници и големина

На територията на област Шумен Защитена зона „Каменица“ (BG0000117) е разположена в землищата на: с. Могила, с. Каспичан, с. Златна нива, гр. Плиска и гр. Каспичан от община Каспичан; с. Каменяк, с. Тимарево, с. Сливак и с. Добри Войниково от община Хитрино; с. Царев брод, с. Коньовец и с. Велино, община Шумен. Площта на защитената зона е 1455,72 ha и е разположена 100% на територията на област Шумен. Общата площ на горските местообитания е 47,94 ha.

Релеф

Релефът е равнинен и платовиден. Територията се включва в рамките на Източна Дунавска равнина.

Геоложки състав

В рамките на защитената зона са разпространени следните видове скали: льос, песъчлив льос, глинест льос, пясъчници, орбитолинови пясъчници, глини, мергели, глинести мергели с прослойки от пясъчници, глинести варовици, ургонски тип варовици, конгломерати.

Климат

Климатът на територията е умерено-континентален със степно влияние. Характеризира се с горещо лято и студена зима. Средногодишната температура на въздуха е 11-12°C. Средните зимни температури са над 0°C. Най-студените месеци през годината са януари и февруари като най-ниската температура достига стойност от -20°C. Не са изключения и резките понижения на температурите през пролетта и есента. Есента е значителна по-студена от пролетта. Като най-топли се очертават месеците юли и август. Средните летни температури са около 21°C като достига до 36°C. Характерни са сланите и честите градушки.

Количеството на валежите е по-ниско от средното за страната, но валежите са по-обилни в сравнение с останалите територии в Лудогорието. Максимумът е през юни, а минимумът – през февруари. Средногодишната сума на валежите е около 600 l/m^2. Средният брой на дните със снежна покривка е 20-50 дни, като задържането ѝ започва от началото на месец декември и продължава до средата на месец март. Средната височина на снежната покривка през януари е от 10 до 40 cm.

Атмосферното налягане е най-стабилно през летните месеци и при антициклонално състояние на времето. При преминаване на циклони (най-често през пролетния и зимния сезони) се наблюдават резки промени в стойностите на барометричното налягане. Преобладаващите ветрове са западни, северни и североизточни, умерени със средногодишна скорост 1,6 m/s. За намаляване скоростта на вятъра са изградени полезащитни горски пояси, които също така служат за регулиране на повърхностния воден отток, намаляване на изпарението на водата и укрепване на почвата с дълбоката коренова система на дървесните видове.

Води

Съгласно хидрогеоложката карта на Република България Защитена зона „Каменица“ попада в област със слабо изразено континентално климатично влияние върху оттока на реките. Хидрогеоложките особености са обусловени от равнинно-хълмистия характер на релефа, умерено-континенталния климат и широкото разпространените варовикови скали и льосова покривка, които

формират дълбоко разположени карстови водни басейни. Наблюдава се преобладаващо дъждовно подхранване.

Защитената зона е разположена по поречието на река Каменица, ляв приток на Провадийска река. Тя дренира водите си към р. Провадийска и р. Камчия, а оттам – в Белославското езеро и в Черно море. Поради това е обявена за чувствителна зона, съгласно Заповед №РД-272/03.05.2001 г. на МОСВ за категоризация на повърхностните водни обекти. Представлява водоприемник от втора категория, определена съгласно заповед на Министъра на околната среда и водите и е част от поречието на р. Провадийска (с обща водосборна площ 2130 km^2 и дължина 119 km). Отточният ѝ режим е силно променлив, неравномерно разпределен и с подчертано пороен характер.

Почви

На територията на защитената зона са разпространени следните почви:
1. Излужени черноземи, тежко песъчливо-глинести.
2. Еродирани карбонатни и типични черноземи.
3. Карбонатни черноземи, песъчливо-глинести.
4. Алувиални и алувиално-ливадни, песъчливи и песъчливо-глинести.

Природни местообитания

Предмет на опазване в защитената зона са 9 типа природни местообитания, включени в Заповедта за обявяване на зоната и в Стандартния формуляр на защитената зона:

40C0 * Понто-сарматски широколистни храстчета;

6110 * Отворени калцифилни или базифилни тревни съобщества от Alysso-Sedion albi;

6210 Полуестествени сухи тревни и храстови съобщества върху варовик (Festuco-Brometalia) (*важни местообитания на орхидеи);

6240 * Субпанонски степни тревни съобщества;

6430 Хидрофилни съобщества от високи треви в равнините и в планинския до алпийския пояс;

8310 Неблагоустроени пещери;

91E0 * Алувиални гори с *Alnus glutinosa* и *Fraxinus excelsior* (Alno-Pandion, Alnion incanae, Salicion albae);

91G0 * Панонски гори с *Quercus petraea* и *Carpinus betulus*;

91H0 * Панонски гори с *Quercus pubescens*.

Местообитанията, отбелязани със звездичка, са приоритетни за опазване в страните от Европейския съюз.

6240* Субпанонски степни тревни съобщества
Снимка: Димчо Захариев

6110 * Отворени калцифилни или базифилни тревни съобщества от *Alysso-Sedion albi*
Снимка: Димчо Захариев

33 „Каменица“ (BG0000138)

Растения

Предмет на опазване в защитената зона е един растителен вид, включен в Заповедта за обявяване на зоната: 4067 Червено усойниче (*Echium russicum*).

Други значими видове растения, посочени в Стандартния формуляр на защитената зона, са следните: Храстовидна карагана (*Caragana frutex*), Бодлив миск (*Jurinea tzar-ferdinandii*) и Нарязанолистен тъжник (*Spiraea crenata*).

Червено усойниче (*Echium russicum*)
Снимка: Димчо Захариев

Храстовидна карагана (*Caragana frutex*)
Снимка: Димчо Захариев

Животни

Предмет на опазване са местообитанията на следните животински видове, включени в Заповедта за обявяване и в Стандартния формуляр на защитената зона:

Безгръбначни: Бръмбар рогач (*Lucanus cervus*), Обикновен сечко (*Cerambyx cerdo*), Буков сечко (*Morimus funereus*).

Земноводни: Червенокоремна бумка (*Bombina bombina*), Тритон на Иван Буреш (*Triturus ivanbureschi*).

Влечуги: Шипоопашата костенурка (*Testudo hermanni*), Шипобедрена костенурка (*Testudo graeca*), Обикновена блатна костенурка (*Emys orbicularis*), Пъстър смок (*Elaphe sauromates*).

Бозайници: Лалугер (*Spermophilus citellus*), Добруджански (среден) хомяк (*Mesocricetus newtoni*), Видра (*Lutra lutra*), Пъстър пор (*Vormela peregusna*).

Червенокоремна бумка (*Bombina bombina*)
Снимка: Теодора Койнова

Шипобедрена костенурка (*Testudo graeca*)
Снимка: Теодора Койнова

Други значими видове животни, посочени в Стандартния формуляр на защитената зона, са следните:

Безгръбначни: *Melitaea trivia*.

Риби: *Rhodeus amarus*, *Carassius auratus*, Шаран (*Cyprinus carpio*), Речен кефал (*Squalius cephalus*).

Земноводни: Зелена крастава жаба (*Bufotes viridis*), Дървесница (*Hyla orientalis*), Горска жаба (*Rana dalmatina*).

Влечуги: Голям стрелец (*Dolichophis caspius*), Ивичест гущер (*Lacerta diplochondrodes*), Зелен гущер (*Lacerta viridis*), Сива водна змия (*Natrix tessellata*), Кримски гущер (*Podarcis tauricus*), Пепелянка (*Vipera ammodytes*).

Бозайници: Черногръд хомяк (*Mesocricetus newtoni*), Златист чакал (*Canis aureus*).

Прилепи: Дългокрил прилеп (*Miniopterus schreibersii*), Остроух нощник (*Myotis blythii*), Дългопръст нощник (*Myotis capaccinii*), Южен подковонос (*Rhinolophus euryale*), Подковонос на Мехели (*Rhinolophus mehelyi*).

Цели за обявяване на защитената зона

1. Опазване и поддържане на типовете природни местообитания, предмет на опазване в защитената зона, местообитанията на видовете растения и животни, предмет на опазване, техните популации и разпространение в границите на зоната, за постигане и поддържане на благоприятното им природозащитно състояние в Континенталния биогеографски регион.
2. Подобряване на структурата и функциите на природни местообитания с кодове 40C0*, 6110*, 6210 (* важни местообитания на орхидеи), 6240*, 6430, 91G0* и 91H0*.
3. Подобряване на местообитанията на видовете Тритон на Иван Буреш (*Triturus ivanbureschi*), Шипобедрена костенурка (*Testudo graeca*) и Шипоопашата костенурка (*Testudo hermanni*).
4. При необходимост подобряване на състоянието или възстановяване на типовете природни местообитания, предмет на опазване в защитената зона, местообитания на видовете растения и животни, предмет на опазване и техните популации.

ЗЗ „Каменица“ (BG0000138)

Горска жаба (*Rana dalmatina*)
Снимка: Теодора Койнова

Сива водна змия (*Natrix tessellata*)
Снимка: Теодора Койнова

Защитени територии

В Защитена зона „Каменица“ попада територията на Защитена местност “Каньона” с обща площ 175.8 дка. Обявена е за опазване на Нарязанолистен тъжник (*Spirea crenata*) и неговото местообитание. Той расте по сухи, варовити, чакълести и каменисти места. Това е единствената популация в България и се състои от няколко групи храсти, които заемат ограничената площ от около 2.5 дка. Разположена е край р. Каменица, на 2 km от гара Каспичан.

Културно-исторически и туристически обекти

През периода 2021-2023 г. се предвижда създаване на маршрут за екотуризъм с наблюдение на защитени видове и местообитания.

Въздействия

Въздействията в защитената зона съгласно Стандартния формуляр (отнасят се за цялата площ на защитената зона) могат да бъдат разделени в две групи:

1. Положителни въздействия (в някои случаи могат да имат и отрицателни последици и затова присъстват и в списъка с отрицателни въздействия):

A04.03 Изоставяне на системите на паша, липса на паша
D01.01 Пътеки, писти, велосипедни алеи
D02.01 Електропроводи и телефонни линии

2. Отрицателни въздействия:

A01 Култивиране
A04 Паша
A04.03 Изоставяне на системите на паша, липса на паша
A05.01 Животновъдство
D01.01 Пътеки, писти, велосипедни алеи
D01.02 Пътища, магистрали
D01.04 Железопътни линии
D02.01 Електропроводи и телефонни линии
E01.04 Други модели на обитаване
E04.01 Селскостопански конструкции, сгради в пейзажа

F03.01 Лов
G01.05 Безмоторно летене, делтапланер, парапланер, балон

Забрани за дейности в защитената зона

1. Провеждане на състезания с моторни превозни средства извън съществуващите пътища.

2. Движение на мотоциклети, ATV, UTV и бъгита извън съществуващите пътища в неурбанизирани територии. Забраната не се прилага за определени на основание на нормативен акт трасета за движение на изброените моторни превозни средства, както и при бедствия, извънредни ситуации и за провеждане на противопожарни, аварийни, контролни и спасителни дейности.

3. Отводняване на крайбрежни заливаеми ивици на реки, промени в хидроморфологичния режим чрез отводняване, изземване на наносни отложения, коригиране, преграждане с диги на реки, с изключение на такива в урбанизирани територии и в случаи на опасност от наводнения, които могат да доведат до риск за живота и здравето на хората или настъпване на материални щети, при бедствия и аварии и за подобряване на състоянието на природните местообитания и местообитанията на видовете предмет на опазване в защитената зона.

4. Промяна на начина на трайно ползване, разораване, залесяване и превръщане в трайни насаждения на ливади, пасища и мери, при ползването на земеделските земи като такива.

5. Премахване на характеристики на ландшафта (синори, жизнени единични и групи дървета, традиционни ивици, заети с храстово-дървесна растителност сред обработваеми земи, защитни горски пояси, каменни огради и живи плетове) при ползването на земеделските земи като такива.

6. търсене и проучване на общоразпространени полезни изкопаеми (строителни и скалнооблицовъчни материали), разкриване на нови и разширяване на концесионните площи за добив на общоразпространени полезни изкопаеми (строителни и скалнооблицовъчни материали) в териториите, заети от природните местообитания предмет на опазване в защитената зона. Забраната не се прилага в случаите, в които към датата на обнародване на заповедта в Държавен вестник има започната процедура за предоставяне на разрешения за търсене и/или проучване, и/или за предоставяне на концесия за добив по Закона за подземните богатства и по Закона за концесиите, или е започнала процедура за съгласуването им по реда на глава шеста от Закона за опазване на околната среда и/или чл. 31 от ЗБР, или е подадено заявление за регистриране на търговско откритие.

7. Употреба на пестициди, минерални, листоподхранващи и микроторове, както и на биологично активни вещества, които не са получили биологична и токсикологична регистрация от специализираните комисии и съвети към Министерството на земеделието, храните и горите, Министерството на здравеопазването и Министерството на околната среда и водите.

8. Употреба на минерални торове в ливади, пасища, мери, изоставени орни земи и горски територии, както и на продукти за растителна защита от професионална категория на употреба освен при каламитет и епифитотия.

9. Използване на органични утайки от промишлени и други води и битови отпадъци за внасяне в земеделските земи без разрешение от специализираните органи на Министерството на земеделието, храните и горите и когато концентрацията на тежки метали, металоиди и устойчиви органични замърсители в утайките превишава фоновите концентрации съгласно приложение № 1 от Наредба №3 от 2008 г. за нормите за допустимо съдържание на вредни вещества в почвите (ДВ, бр. 71 от 2008 г.).

10. Използване на води за напояване, които съдържат вредни вещества и отпадъци над допустимите норми.

11. Палене на стърнища, слогове, крайпътни ивици и площи със суха и влаголюбива растителност.

12. Извеждане на сечи в природно местообитание с код 91E0*, с изключение за нуждите на съоръжения (елементи) на техническата инфраструктура, за предотвратяване на опасности, застрашаващи живота и здравето на хората, при бедствия и аварии и за поддържане/подобряване на природните местообитания и местообитанията на видовете предмет на опазване в защитена зона.

13. Почистване и унищожаване на храсти в териториите, заети от природно местообитание с код 40C0*, с изключение на инвазивни видове.

14. Палене на огън, благоустрояване, електрифициране, извършване на стопанска и спортна дейност в неблагоустроените пещери и на входовете им, както и чупене, повреждане, събиране или преместване на скални и пещерни образувания, преграждане на входовете или на отделни техни галерии по начин, възпрепятстващ преминаването на прилепи.

91E0* Алувиални гори с *Alnus glutinosa* и *Fraxinus exselsior* (Alno-Pandion, Alnion Incanea, Salicion Albae)
Снимка: Димчо Захариев

Препоръки за дейности в защитената зона

1. Поддържане на обработваеми земи, които не са включени в сеитбооборот пет или повече години, като ливада, пасище или мера.

2. Промяна на начина на трайно ползване на обработваеми земи, които не са включени в сеитбооборот пет или повече години, в „ливада“, „пасище“ или „мера“.

3. Изпълнение на мерки за поддържане и опазване на съществуващите постоянни пасища, мери и ливади от разпространението на нежелана растителност – рудерални и инвазивни чужди видове, съгласно списъка с инвазивни чужди видове, които засягат Съюза (създаден и актуализиран с регламенти за изпълнение на Комисията в съответствие с Регламент (ЕС) №1143/2014 на Европейския парламент и на Съвета), и публикуван на интернет страницата на МОСВ.

4. Възстановяване и поддържане на затревени площи като такива с висока природна стойност чрез:

– косене ръчно или с косачки за бавно косене от центъра към периферията или от единия край на площта към другия с ниска скорост, като окосената трева се изсушава и събира на купове или се изнася от парцела;

– паша, като се поддържа гъстота на животинските единици на цялата пасищна площ на стопанството, на която се извършва пашата, от 0,3 до 1 ЖЕ/ха.

5. Създаване на площи, заети с храстоводървесна растителност сред обработваеми земи, на каменни купчини и малки водни площи след предварително съгласуване с РИОСВ – Шумен.

6. Намаляване на въздействията от селското стопанство (преизпасване) върху местообитания с кодове 40C0* и 91H0*.

7. Изораване на нивите след 15 септември и да не е едновременно с прибирането на реколтата.

40C0 * Понто-сарматски широколистни храстчета
Снимка: Димчо Захариев

33 „Ришки проход“ (BG0000149)

Снимка: Димчо Захариев

Географско положение

33 „Ришки проход“ (BG0000149)

Граници и големина

На територията на област Шумен Защитена зона „Ришки проход“ (BG0000149) е разположена в землищата на с. Веселиново и с. Риш от община Смядово. Площта на защитената зона в област Шумен е 5 115,40 ha. Обща територия обхваща 11 851,2951 ha. Общата площ на горските местообитания е 3934,06 ha.

Релеф

Релефът е типичен за предпланините на Източна Стара планина. Има хълмистият характер с наклонени терени, стръмни и много стръмни склонове, както и равни и полегати терени.

Геоложки състав

В рамките на защитената зона са разпространени следните видове скали: льос, песъчлив льос, глинест льос, пясъчници, орбитолинови пясъчници, глини, мергели, глинести мергели с прослойки от пясъчници, глинести варовици, ургонски тип варовици, конгломерати.

Климат

Намира се в Умерено-континенталната подобласт на Европейската континентална климатична област. Липсват темпертурни екстреми. Средната годишна относителна влажност на въздуха в по-високите части достига до 80%. Най-голямата относителна влажност е през месеците декември и януари. Минималните стойности на относителната влажност на въздуха са през летните месеци юли и август. Преобладаващите ветрове са от северозапад и североизток, особено през есента и зимата. Като явление присъства и фьонът, който се проявява най-често в южните части на общината. През зимата могат да паднат и мокри снегове, а може да се стигне и до късни пролетни и ранните есенни замръзвания.

Води

Зоната е с непостоянен воден отток през течение на годината, като по-голямата част от тях пресъхват през летните месеци. С най-голям водосборен басейн, който не пресъхва през цялата година е р. Брестова. Тя води началото си от склоновете южно от с. Риш и се влива в р. Камчия. Водният отток е сравнително постоянен.

Почви

На територията на защитената зона в област Шумен са разпространени следните почви:

1. Алувиални, алувиално-ливадни и алувиално-делувиални почви по двата бряга на р. Брестова.
2. Хумусно-карбонатни почви.
3. Тъмносиви горски почви.
4. Сиви горски почви.
5. Канелено-подзолисти (псевдопозолисти).
6. Светлосиви горски (псевдопозолисти).
7. Светлосиви горски (псевдоподзолисти) повърхностно оглеени, леко песъчливо-глинести.

33 „Ришки проход“ (BG0000149)

Природни местообитания

Предмет на опазване в защитената зона са 19 типа природни местообитания, включени в Заповедта за обявяване на зоната и в Стандартния формуляр на защитената зона:

3260 Равнинни или планински реки с растителност от Ranunculion fluitantis и Callitricho-Batrachion;

4090 Ендемични оро-средиземноморски съобщества от ниски бодливи храстчета;

6110 * Отворени калцифилни или базифилни тревни съобщества от Alysso-Sedion albi;

6210 Полуестествени сухи тревни и храстови съобщества върху варовик (Festuco-Brometalia) (*важни местообитания на орхидеи);

6220 Псевдостепи с житни и едногодишни растения от клас Thero-Brachypodietea;

6240 * Субпанонски степни тревни съобщества;

6430 Хидрофилни съобщества от високи треви в равнините и в планинския до алпийския пояс;

7220 * Извори с твърда вода с туфести формации (Cratoneurion);

8210 Хазмофитна растителност по варовикови скални склонове;

8310 Неблагоустроени пещери;

9150 Термофилни букови гори (Cephalanthero-Fagion);

9170 Дъбово-габърови гори от типа Galio Carpinetum;

9180 *Смесени гори от съюза Tilio-Acerion върху сипеи и стръмни склонове;

91AA * Източни гори от космат дъб;

91E0 * Алувиални гори с *Alnus glutinosa* и *Fraxinus excelsior* (Alno-Pandion, Alnion incanae, Salicion albae);

91G0 * Панонски гори с *Quercus petraea* и *Carpinus betulus*;

91M0 Балкано-панонски церово-горунови гори;

91S0 * Западнопонтийски букови гори;

91W0 Мизийски букови гори.

Местообитанията, отбелязани със звездичка, са приоритетни за опазване в страните от Европейския съюз.

7220 * Извори с твърда вода с туфести формации (Cratoneurion)
Снимка: Димчо Захариев

9180 * Смесени гори от съюза Tilio-Acerion върху сипеи и стръмни склонове
Снимка: Димчо Захариев

Растения

Предмет на опазване в защитената зона е един растителен вид, включен в Заповедта за обявяване на зоната: Обикновена пърчовка (*Himantoglossum caprinum*).

Други значими видове растения, посочени в Стандартния формуляр на защитената зона, са следните: Пирамидален анакамптис (*Anacamptis pyramidalis*), Лудо биле (*Atropa belladonna*), Червен главопрашник (*Cephalanthera rubra*), Фривалдскиев зановец (*Chamaecytisus frivaldszkyanus*), Пролетно ботурче (*Cyclamen coum*), Широколистен дремник (*Epipactis helleborine*), Черноморска ведрица (*Fritillaria pontica*), Триръбеста хептаптера (*Heptaptera triquetra*), Сенниковидна звъника (*Hypericum umbellatum*), Недоразвит лимодорум (*Limodorum abortivum*), Широколистен опопанакс (*Opopanax chironium* ssp. *bulgaricum*), Руска самодивска трева (*Peucedanum ruthenicum*), Червеникав дебелец (*Sempervivum erythraeum*), Белоцветен дебелец (*Sempervivum leucanthum*), Австрийско великденче (*Veronica austriaca* ssp. *neicevii*).

Поради липса на информация в Стандартния формуляр в коя част на защитената зона са установени, някои от другите значими видове растения може да не са разпространени в тази част от защитената зона, която попада на територията на област Шумен.

Животни

Предмет на опазване са местообитанията на следните животински видове, включени в Заповедта за обявяване и в Стандартния формуляр на защитената зона:

Безгръбначни: Голям дъбов сечко (*Cerambyx cerdo*), Буков сечко (*Morimus funereus*), Бръмбар рогач (*Lucanus cervus*), *Алпийска розалия (*Rosalia alpina*), *Четириточкова меча пеперуда (*Euplagia quadripunctaria*), Овална речна мида (*Unio crassus*).

Риби: Европейска горчивка (*Rhodeus amarus*), Обикновен щипок (*Cobitis taenia*), Черна (балканска) мряна (*Barbus meridionalis*).

Земноводни: Голям гребенест тритон (*Triturus karelinii*), Жълтокоремна бумка (*Bombina variegata*).

Влечуги: Пъстър смок (*Elaphe sauromates*), Обикновена блатна костенурка (*Emys orbicularis*), Шипоопашата костенурка (*Testudo hermanni*), Шипобедрена костенурка (*Testudo graeca*).

Бозайници: *Европейски вълк (*Canis lupus*), Пъстър пор (*Vormela peregusna*), Видра (*Lutra lutra*), Лалугер (*Spermophilus citellus*).

Прилепи: Широкоух прилеп (*Barbastella barbastellus*), Дългоух нощник (*Myotis bechsteinii*), Голям нощник (*Myotis myotis*), Голям подковонос (*Rhinolophus ferrumequinum*), Малък подковонос (*Rhinolophus hipposideros*).

Голям дъбов сечко (*Cerambyx cerdo*)
Снимка: https://en.m.wikipedia.org/wiki/File:Cerambyx_cerdo_up.JPG

Буков сечко (*Morimus funereus*)
Снимка: Нева Мичева

Други значими видове животни, посочени в Стандартния формуляр на защитената зона, са следните:

Безгръбначни: Зеброва пеперуда (*Neptis sappho*).

Земноводни: Зелена крастава жаба (*Bufotes viridis*), Дървесница (*Hyla orientalis*), Горска жаба (*Rana dalmatina*).

Влечуги: Голям стрелец (*Dolichophis caspius*), Стенен гущер (*Podarcis muralis*), Кримски гущер (*Podarcis tauricus*), Горски гущер (*Darevskia praticola*), Късокрак гущер (*Ablepharus kitaibelii*), Зелен гущер (*Lacerta viridis*), Сива водна змия (*Natrix tessellata*), Пепелянка (*Vipera ammodytes*), Медянка (*Coronella austriaca*), Смок мишкар (*Zanmenis longissima*).

Поради липса на информация в Стандартния формуляр в коя част на защитената зона са установени, някои от другите значими видове животни може да не са разпространени в тази част от защитената зона, която попада на територията на област Шумен.

Цели за обявяване на защитената зона

1. Опазване и поддържане на типовете природни местообитания, видове, техните популации и разпространение в границите на зоната, за постигане и поддържане на благоприятното им природозащитно състояние в Континенталния биогеографски регион.
2. Увеличаване на приноса на защитената зона по отношение на площта на природно местообитание с код 4090.
3. Подобряване на структурата и функциите на природни местообитания с кодове 4090, 6110*, 6210 (*важни местообитания на орхидеи), 6220*, 6240*, 6430, 7220*, 91AA*, 91E0*, 91M0, 91S0* и 91W0.
4. Подобряване на местообитанията на видовете: Тритон на Иван Буреш (*Triturus ivanbureshi*), Обикновена блатна костенурка (*Emys orbicularis*), Шипоопашата костенурка (*Testudo hermanni*), Шипобедрена костенурка (*Testudo graeca*) и Дългоух нощник (*Myotis bechsteinii*).
5. При необходимост подобряване на състоянието или възстановяване на типове природни местообитания, видовете и техните популации.

Защитени територии

В тази част от защитената зона, която е разположена на територията на област Шумен, няма защитени територии.

Културно-исторически и туристически обекти

Предвижда се реализацията на туристически дейности, стимулираща изграждането и усъвършенстването на туристическата инфраструктура.

Въздействия

Въздействията в защитената зона съгласно Стандартния формуляр (отнасят се за цялата площ на защитената зона) могат да бъдат разделени в две групи:

1. Положителни въздействия (в някои случаи могат да имат и отрицателни последици и затова присъстват и в списъка с отрицателни въздействия):

A01 Култивиране

B02.03 Премахване на горски подлес

2. Отрицателни въздействия:

A01 Култивиране

A03 Косене/косене на тревни площи
A04 Паша
B01.02 Изкуствено залесяване на открити пространства (с неместни дървесни видове)
B02.01 Повторно залесяване
B02.02 Изсичане на горите
B02.04 Премахване на мъртви и умиращи дървета
D01.02 Пътища, магистрали
D02 Комунални и сервизни линии
E01 Урбанизирани райони, жилища
F03.01 Лов
F03.02.02 Вземане от гнездо (например соколи)
F03.02.03 Залагане на капани, отравяне, бракониерство
G01.04 Алпинизъм, скално катерене, спелеология
H06.01 Причиняване на шум, шумово замърсяване
J02.05 Модификация на хидрографското функциониране, основно
K01.01 Ерозия

Забрани за дейности в защитената зона

1. Провеждане на състезания с моторни превозни средства извън съществуващите пътища.

2. Движение на мотоциклети, ATV, UTV и бъгита извън съществуващите пътища в неурбанизирани територии; забраната не се прилага за определени на основание на нормативен акт трасета за движение на изброените моторни превозни средства, както и при бедствия, извънредни ситуации и за провеждане на противопожарни, аварийни, контролни и спасителни дейности.

3. Промяна на начина на трайно ползване, разораване, залесяване и превръщане в трайни насаждения на ливади, пасища и мери при ползването на земеделските земи като такива.

4. Разораване и залесяване на поляни, голини и други незалесени горски територии в границите на негорските природни местообитания освен в случаите на доказана необходимост от защита срещу ерозия и порои.

5. Премахване на характеристики на ландшафта (синори, жизнени единични и групи дървета, традиционни ивици, заети с храстово-дървесна растителност сред обработваеми земи, защитни горски пояси, каменни огради и живи плетове) при ползването на земеделските земи като такива освен в случаите на премахване на инвазивни чужди видове дървета и храсти.

6. Търсене и проучване на общоразпространени полезни изкопаеми (строителни и скалнооблицовъчни материали), разкриване на нови и разширяване на концесионните площи за добив на общоразпространени полезни изкопаеми (строителни и скалнооблицовъчни материали) в териториите, заети от природните местообитания; забраната не се прилага в случаите, в които към датата на обнародване на заповедта в Държавен вестник има започната процедура за предоставяне на разрешения за търсене и/или проучване, и/или за предоставяне на концесия за добив по Закона за подземните богатства и по Закона за концесиите, или е започнала процедура за съгласуването им по реда на глава шеста от Закона за опазване на околната среда и/или чл. 31 от ЗБР, или е подадено заявление за регистриране на търговско откритие.

7. Употреба на торове, подобрители на почвата, биологично активни вещества, хранителни субстрати и продукти за растителна защита, които не отговарят на изискванията на Закона за защита на растенията.

8. Употреба на минерални торове в ливади, пасища, мери, изоставени орни земи и горски територии, както и на продукти за растителна защита и биоциди от професионална категория на употреба в тези територии освен при каламитет, епифитотия, епизоотия или епидемия.

9. Използване на органични утайки от промишлени и други води и битови отпадъци за внасяне в земеделските земи без разрешение от специализираните органи на Министерството на земеделието, храните и горите и когато концентрацията на тежки метали, металоиди и устойчиви органични

замърсители в утайките превишава фоновите концентрации съгласно приложение № 1 от Наредба №3 от 2008 г. за нормите за допустимо съдържание на вредни вещества в почвите (ДВ, бр. 71 от 2008 г.).

10. Използване на води за напояване, които съдържат вредни вещества и отпадъци над допустимите норми.

11. Палене на стърнища, слогове, крайпътни ивици и площи със суха и влаголюбива растителност.

12. Палене на огън, благоустрояване, електрифициране, извършване на стопанска и спортна дейност в неблагоустроените пещери и на входовете им, както и чупене, повреждане, събиране или преместване на скални и пещерни образувания, преграждане на входовете или на отделни техни галерии по начин, възпрепятстващ преминаването на видовете прилепи, предмет на опазване.

13. Провеждане на спелеоложки проучвания през размножителния период на прилепите – от 1 март до 30 юни.

14. Добив на дървесина и биомаса в горите във фаза на старост освен в случаи на увреждане на повече от 50% от площта на съответната гора във фаза на старост вследствие на природни бедствия и каламитети; в горите във фаза на старост, през които преминават съществуващи горски пътища и други инфраструктурни обекти, при доказана необходимост се допуска сеч на единични сухи, повредени, застрашаващи или пречещи на безопасното движение на хора и пътни превозни средства дървета или на нормалното функциониране на инфраструктурните обекти.

15. Паша на домашни животни в горските територии, които са обособени за гори във фаза на старост.

16. Извеждане на сечи в природно местообитание с код 91E0*, с изключение за нуждите на съоръжения (елементи) на техническата инфраструктура, за предотвратяване на опасности, застрашаващи живота и здравето на хората, при бедствия и аварии и за поддържане/подобряване на природните местообитания и местообитанията на видовете.

Препоръки за дейности в защитената зона

1. Поддържане на обработваеми земи, които не са включени в сеитбооборот пет или повече години, като ливада, пасище или мера.

2. Промяна на начина на трайно ползване на обработваеми земи, които не са включени в сеитбооборот пет или повече години, в „ливада“, „пасище“ или „мера“.

3. Изпълнение на мерки за поддържане и опазване на съществуващите постоянни пасища, мери и ливади от разпространението на нежелана растителност – рудерални и инвазивни чужди видове, съгласно списъка с инвазивни чужд видове, които засягат Съюза (създаден и актуализиран с регламенти за изпълнение на Комисият в съответствие с Регламент (ЕС) № 1143/2014 на Европейския парламент и на Съвета) и публикуван на интернет страницата на МОСВ.

4. Възстановяване и поддържане на затревени площи като такива с висока природна стойност чрез косене:

– ръчно или с косачки за бавно косене на площта към другия с ниска скорост, като окосената трева се изсушава и събира на купове или се изнася от парцела;

– паша, като се поддържа гъстота на животинските единици на цялата пасищна площ на стопанството, на която се извършва пашата, от 0,3 до 1,5 ЖЕ/ха.

5. Създаване на площи, заети с храстово-дървесна растителност сред обработваеми земи, на каменни купчини и малки водни площи след предварително съгласуване със съответната РИОСВ.

6. Прилагане на разновъзрастни лесовъдски системи в природно местообитание с код 91M0 за превръщане на издънковите насаждения в семенни.

7. Намаляване на въздействието от селското стопанство (преизпасване) върху природни местообитания с кодове 91AA*, 91S0* и 91W0.

8. Запазване и където е уместно, възстановяване на типово специфичните хидроморфологични условия в природно местообитание с код 91E0*.

9. Насърчаване на устойчивото управление на горите чрез запазване на биотопните дървета и на достатъчно количество мъртва дървесина в горските екосистеми, избягване на залесяването с неместни

дървесни видове и произходи и съобразяване на интензивността на дърводобива с растежния потенциал на дървостоите и предназначението на горите, ограничаване на изсичането/подмяната на горскодървесната растителност и употребата на биоциди, хормони и препарати за растителна защита.

10. Поддържане на поне 10% от общата площ на горските типове природни местообитания по т. 2.1 в защитената зона като гори във фаза на старост.

Природно местообитание 91АА * Източни гори от космат дъб
Снимка: Димчо Захариев

33 „Тича“ (BG0000178)

Снимка: http://natura2000.moew.government.bg/

Географско положение

33 „Тича“ (BG0000178)

Граници и големина

Защитена зона „Тича“ (BG0000178) е разположена в землищата на с. Имренчево и гр. Велики Преслав от община Велики Преслав. Защитената зона попада изцяло на територията на област Шумен и е с обща площ 2 712,0883 ha. Площта на горските местообитания в нея е 1 269,70 ha.

Релеф

Защитена зона „Тича“ е разположена в южните части на Източна Дунавска равнина и северните части на Източен Предбалкан. Релефът е разнообразен – равнинен, хълмист и нископланински. На запад и югозапад са разположени северните ридове на Преславска и Драгоевска планини, разделени от долината на река Голяма Камчия. Най-високата точка в зоната е връх Голяма Вътакадалница с височина 723,4 m в Преславска планина.

Геоложки състав

Основните видове скали, разпространени в по-голямата част от територията на защитената зона, са мергели и глинести варовици. Тясна ивица в северозападната част на зоната е заета от мергели и глинести мергели, с прослойки от пясъчник.

Климат

Климатът в района е умерено-континентален и се характеризира с горещо лято, хладна зима и малко количество валежи. Средната годишна температура варира в границите от 9°C до 11,5°C. Най-студеният месец е януари, със средна температура -1,1°C, а най-топлият – месец юли, със средна температура 22°C. Сезонната температурна амплитуда е 23,1°C и е типична за умерено-континенталния климат. Обемът на средногодишните валежи е 670 mm с летен валежен максимум – 199 mm и есенен валежен минимум – 148 mm. Относителната влажност на въздуха се колебае от 64% през месец август до 84% през месец декември. Максималната ѝ стойност е през зимните месеци, когато температурите на въздуха са минимални. Продължителността на задържане на снежната покривка е средно 50 дни в ниските части и 80 дни в по-високите части. Преобладаващи в района са западните и северните ветрове.

Води

Водните ресурси в района са сравнително ограничени. Основната водна артерия е река Голяма Камчия, част от средното течение на която протича в дълбоката проломна долина между Преславска планина на северозапад и Драгоевска планина на югоизток. Реката е с непостоянен воден отток, с пълноводие през месеците февруари-март и април поради пролетните дъждове и снеготопенето и маловодие през месеците юли и октомври-ноември. Повечето речни прииждания се формират в резултат на поройните валежи през май и юни. Подземните води в района са представени от грунтови води в речните тераси и пукнатинно-карстови води в кредните седименти. Водоносните хоризонти на грунтовите води се подхранват главно от валежните води. Според хидрохимичните им характеристики подземните води по цялата дължина на терасите на река Голяма Камчия са хидрокарбонатно-калциево-магнезиеви. На територията на защитената зона няма естествени езера и минерални извори.

33 „Тича“ (BG0000178)

Река Голяма Камчия край Велики Преслав
Снимка:https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/b/b8/Река_Голяма_Камчия_край_Велики_Преслав_-_2.jpg

Почви

На територията на защитената зона са разпространени следните почви:
1. Силно излужени черноземи, тежко песъчливо-глинести.
2. Сиви горски почви с рендзини.
3. Излужени черноземи, тежко песъчливо-глинести.
4. Илувиално-ливадни почви с ливадни черноземи, песъчливо-глинести.

Природни местообитания

Предмет на опазване в защитена зона „Тича“ са 14 типа природни местообитания, включени в актуализираната Заповед за обявяване на зоната (Заповед №РД-319 от 31 март 2021 г.) и в Стандартния формуляр на защитената зона:

3260 Равнинни или планински реки с растителност от Ranunculion fluitantis и Callitricho-Batrachion;
6110 * Отворени калцифилни или базифилни тревни съобщества от Alysso-Sedion albi;
6210 Полуестествени сухи тревни и храстови съобщества върху варовик (Festuco-Brometalia) (*важни местообитания на орхидеи);
6240 * Субпанонски степни тревни съобщества;
7220 * Извори с твърда вода и туфести формации (Cratoneurion);
8210 Хазмофитна растителност по варовикови скални склонове;
9150 Термофилни букови гори (Cephalanthero-Fagion);
9170 Дъбово-габърови гори от типа Galio-Carpinetum;
9180 * Смесени гори от съюза Tilio-Acerion върху сипеи и стръмни склонове;

91E0 * Алувиални гори с *Alnus glutinosa* и *Fraxinus excelsior* (Alno-Pandion, Alnion incanae, Salicion albae);

91G0 * Панонски гори с *Quercus petraea* и *Carpinus betulus*;

91H0 * Панонски гори с *Quercus pubescens*;

91M0 Балкано-панонски церово-горунови гори;

91Z0 Мизийски гори от сребролистна липа.

Местообитанията, отбелязани със звездичка (*), са приоритетни за опазване в страните от Европейския съюз.

3260 Равнинни или планински реки с растителност от *Ranunculion fluitantis* и Callitricho-Batrachion
Снимка: Димчо Захариев

6240 * Субпанонски степни тревни съобщества
Снимка: Димчо Захариев

Растения

В Заповедта за обявяване на защитена зона „Тича“ няма включени растителни видове, които да са предмет на опазване в нея. Значими видове растения, посочени в Стандартния формуляр на защитената зона, са: Конски кестен (*Aesculus hippocastanum*), Див рожков (*Cercis siliquastrum*), Урумово лале (*Tulipa urumoffii*) и Степен пащърнак (*Pastinaca umbrosa*).

Див рожков (*Cercis siliquastrum*)
Снимка: Димчо Захариев

Урумово лале (*Tulipa urumoffii*)
Снимка: Димчо Захариев

33 „Тича“ (BG0000178)

Животни

Предмет на опазване са местообитанията на следните животински видове, включени в Заповедта за обявяване и в Стандартния формуляр на защитената зона:

Безгръбначни: Бисерна мида (*Unio crassus*).

Риби: Приморска мряна (*Barbus bergi*), Черна (балканска) мряна (*Barbus meridionalis*), Обикновен щипок (*Cobitis taenia*) и Европейска горчивка (*Rhodeus amarus*).

Земноводни: Жълтокоремна бумка (*Bombina variegata*) и Голям гребенест тритон (*Triturus karelinii*).

Влечуги: Пъстър смок (*Elaphe sauromates*), Обикновена блатна костенурка (*Emys orbicularis*), Шипобедрена костенурка (*Testudo graeca*) и Шипоопашата костенурка (*Testudo hermanni*).

Бозайници: Видра (*Lutra lutra*) и Пъстър пор (*Vormela peregusna*).

Прилепи: Дългоух нощник (*Myotis bechsteinii*), Дългопръст нощник (*Myotis capaccinii*), Трицветен нощник (*Myotis emarginatus*), Голям подковонос (*Rhinolophus ferrumequinum*) и Малък подковонос (*Rhinolophus hipposideros*).

Бисерна мида (*Unio crassus*)
Снимка: Матиас Кит
http://www.natura2000.rlp.de/steckbriefe/img/sb/sbab_ffh_weichtiere_unio_crassus.jpg

Шипоопашата костенурка (*Testudo hermanni*)
Снимка: Димчо Захариев

Други значими видове животни, посочени в Стандартния формуляр на защитената зона, са:

Безгръбначни: Синевка (*Scolitantides orion*), Черен аполон (*Parnassius mnemosyne*) и *Pseudophilotes vicrama*.

Земноводни: Зелена крастава жаба (*Bufotes viridis*), Дървесница (*Hyla orientalis*) и Горска дългокрака жаба (*Rana dalmatina*).

Черен аполон (*Parnassius mnemosyne*)
Снимка: https://commons.wikimedia.org/wiki/File: Parnassius_mnemosyne_(26406982033).jpg

Дървесница (*Hyla orientalis*)
Снимка: https://bg.world-animal.com/6332762-common-tree-frog-hyla-arborea

Влечуги: Медянка (*Coronella austriaca*), Смок стрелец (*Coluber caspius*), Смок мишкар (*Elaphe longissima*), Пепелянка (*Vipera ammodytes*), Късокрак гущер (*Ablepharus kitaibelii*), Зелен гущер (*Lacerta viridis*), Стенен гущер (*Podarcis muralis*) и Кримски гущер (*Podarcis taurica*).

Бозайници: Златист чакал (*Canis aureus*).

Цели за обявяване на защитената зона

1. Опазване и поддържане на типовете природни местообитания, предмет на опазване в защитената зона, местообитанията на видовете животни, предмет на опазване, техните популации и разпространение в границите на зоната, за постигане и поддържане на благоприятното им природозащитно състояние в Континенталния биогеографски регион.
2. Увеличаване на приноса на защитената зона по отношение на площта на природно местообитание с код 6110* Отворени калцифилни или базифилни тревни съобщества от Alysso-Sedion albi.
3. Подобряване на структурата и функциите на природни местообитания с кодове 3260, 6110*, 6210 (* важни местообитания на орхидеи), 6240*, 9150, 9170, 9180*, 91G0*, 91H0*, 91M0 и 91Z0.
4. Подобряване на местообитанията на видовете Голям гребенест тритон (*Triturus karelinii*), Обикновена блатна костенурка (*Emys orbicularis*), Шипоопашата костенурка (*Testudo hermanni*), Шипобедрена костенурка (*Testudo graeca*) и Дългоух нощник (*Myotis bechsteinii*).
5. При необходимост подобряване на състоянието или възстановяване на типовете природни местообитания, предмет на опазване в защитената зона и местообитания на видовете растения и животни, предмет на опазване и техните популации.

Защитени територии

На територията на защитена зона „Тича“ попадат 4 защитени територии по смисъла на Закона за защитените територии и те са следните:

1. Поддържан резерват „Дервиша“. Резерватът е разположен по северния склон на Преславска планина, югозападно от гр. Велики Преслав на надморска височина 140-200 m и представлява тясна успоредна ивица по двата бряга на река Дервишка. Обявен е за природен резерват с Постановление №13427/23.10.1948 г. на Министерството на земеделието и горите с площ 10,6 ha и е прекатегоризиран в поддържан резерват през 1999 г. (Заповед №РД-361/15.10.1999 г. на Министерството на околната среда и водите) със запазване на площта. Със Заповед №РД-317/30.05.2006 г. на МОСВ площта на поддържан резерват „Дервиша“ е увеличена на 11,2136 ha. Обявяването му за защитена територия е с цел съхраняване и защита на естественото находище на реликтния балкански ендемит Конски кестен (*Aesculus hippocastanum*) в България, оцеляло до днес като остатък от обширна кестенова гора в миналото, като някои от дърветата достигат до 35 m височина. Видът е вписан в Червената книга на Република България със статут на застрашен вид. На територията на резервата има и други дървесни видове като: клен, орех, сребролистна липа, габър и разнообразна тревна растителност. Поддържан резерват „Дервиша“ е под контрола на Регионална инспекция по околната среда и водите – Шумен и Регионална дирекция по горите – Шумен, Държавно горско стопанство „Преслав“.

2. Поддържан резерват „Патлейна“. Защитената територия представлява ивица гора по северния склон на Драгоевска планина, разположена в красива криволичеща долина на десния бряг на река Голяма Камчия. Обявен е за природен резерват с Постановление №13428/23.10.1948 г. на Министерство на земеделието и горите с площ 4,3 ha и е разширен със Заповед №977/26.12.1979 г. на Комитета за опазване на природната среда при Министерския съвет с площ 37,8 ha. Резерватът е прекатегоризиран в поддържан резерват със Заповед №РД-360/15.10.1999 г. на Министерството на околната среда и водите, а със Заповед №РД-316/30.05.2006 г. на същото министерство площта му е увеличена на 40,62 ha. Обявяването му за защитена територия е с цел съхраняване и защита на най-голямото естествено находище на терциерния реликтен вид Див рожков (*Cercis siliquastrum*) в България. Други дървесни видове, разпространени на територията на резервата, са: келяв габър, обикновен габър,

цер, полски клен, мъждрян, леска, сребролистна липа и др. Тревната покривка е богато и разнообразно представена като най-значим сред цветните растения е българския ендемит Урумово лале (*Tulipa urumoffii*), включен в Червената книга на Република България със статут на уязвим вид.

Поддържан резерват „Дервиша“
Снимка: Димчо Захариев

Конски кестен (*Aesculus hippocastanum*)
Снимка: Димчо Захариев

Поддържан резерват „Патлейна“
Снимка: Димчо Захариев

Див рожков (*Cercis siliquastrum*)
Снимка: Димчо Захариев

3. Защитена местност „Конски кестен“. Обявена със Заповед №512/12.07.2007 г. на Министерството на околната среда и водите след прекатегоризиране на Буферната зона на природен резерват „Дервиша“ (Заповед №578/17.06.1986 г. на Комитета за опазване на природната среда при Министерския съвет) с площ 57,4 ha. Защитена местност "Конски кестен" е обявена с цел опазване и поддържане на уникалното находище на Конски кестен (*Aesculus hippocastanum*) на територията ѝ.

4. Защитена местност „Див рожков“. Обявена със Заповед №РД-521/12.07.2007 г. на Министерството на околната среда и водите след прекатегоризиране на Буферната зона на природен резерват „Патлейна“ (Заповед №578/17.06.1986 г. на Комитета за опазване на природната среда при Министерския съвет) с площ 72,7 ha. Целта на обявяването ѝ за защитена територия е съхраняване на естественото находище на ценния растителен вид Урумово лале (*Tulipa urumoffii*) в местността.

ЗЗ „Тича“ (BG0000178)

Културно-исторически и туристически обекти

В границите на защитена зона „Тича“ има само един културно-исторически обект и това е **Средновековен манастир „Св. Пантелеймон“**, разположен на територията на поддържан резерват „Патлейна“. В близост до него са открити останки от манастирска църква и занаятчийска работилница с пещи от времето на Първото българско царство (края на IX и началото на X век).

Въздействия

Въздействията в защитената зона съгласно Стандартния формуляр (отнасят се за цялата площ на защитената зона) могат да бъдат разделени в две групи:

1. Положителни въздействия (в някои случаи могат да имат и отрицателни последици, поради което е възможно да присъстват и в списъка с отрицателни въздействия):

F03.01 Лов

2. Отрицателни въздействия:

A03 Косене/косене на тревни площи
A04 Паша
B02.01 Повторно залесяване
D01.02 Пътища, магистрали
D05 Подобрен достъп до мястото
E01.01 Непрекъсната урбанизация
F03.01 Лов
G02.04 Спортни и развлекателни структури (кръгови писти/писти)
K04.02 Паразитизъм при растенията

Забрани за дейности в защитената зона

1. Провеждане на състезания с моторни превозни средства извън съществуващите пътища.

2. Движение на мотоциклети, ATV, UTV и бъгита извън съществуващите пътища в неурбанизирани територии; забраната не се прилага за определени на основание на нормативен акт трасета за движение на изброените моторни превозни средства, както и при бедствия, извънредни ситуации и за провеждане на противопожарни, аварийни, контролни и спасителни дейности.

3. Търсене и проучване на общоразпространени полезни изкопаеми (строителни и скално-облицовъчни материали), разкриване на нови и разширяване на концесионните площи за добив на общоразпространени полезни изкопаеми (строителни и скално-облицовъчни материали) в териториите, заети от природните местообитания, предмет на опазване в защитена зона „Тича“; забраната не се прилага в случаите, в които към датата на обнародване на заповедта в Държавен вестник има започната процедура за предоставяне на разрешения за търсене и/или проучване, и/или за предоставяне на концесия за добив по Закона за подземните богатства и по Закона за концесиите, или е започнала процедура за съгласуването им по реда на глава шеста от Закона за опазване на околната среда и/или чл. 31 от ЗБР, или е подадено заявление за регистриране на търговско откритие.

4. Промяна на начина на трайно ползване, разораване, залесяване и превръщане в трайни насаждения на ливади, пасища и мери при ползването на земеделските земи като такива.

5. Разораване и залесяване на поляни, голини и други незалесени горски територии в границите на негорските природни местообитания, предмет на опазване в защитената зона, освен в случаите на доказана необходимост от защита срещу ерозия и порои, както и в случаите на реализиране на допустими планове, програми, проекти или инвестиционни предложения, одобрени по реда на екологичното законодателство.

6. Премахване на характеристики на ландшафта (синори, жизнени единични и групи дървета, традиционни ивици, заети с храстово-дървесна растителност сред обработваеми земи, защитни горски

пояси, каменни огради и живи плетове) при ползването на земеделските земи като такива освен в случаите на премахване на инвазивни чужди видове дървета и храсти.

7. Употреба на торове, подобрители на почвата, биологично активни вещества, хранителни субстрати и продукти за растителна защита, които не отговарят на изискванията на Закона за защита на растенията.

8. Употреба на минерални торове в ливади, пасища, мери, изоставени орни земи и горски територии, както и на продукти за растителна защита от професионална категория на употреба в тези територии, освен при каламитет, епифитотия или при прилагане на селективни методи за борба с инвазивни чужди видове.

9. Използване на органични утайки от промишлени и други води и битови отпадъци за внасяне в земеделските земи без разрешение от специализираните органи на Министерството на земеделието, храните и горите и когато концентрацията на тежки метали, металоиди и устойчиви органични замърсители в утайките превишава фоновите концентрации съгласно приложение №1 от Наредба №3 от 2008 г. за нормите за допустимо съдържание на вредни вещества в почвите (ДВ, бр. 71 от 2008 г.).

10. Използване на води за напояване, които съдържат вредни вещества и отпадъци над допустимите норми.

11. Палене на стърнища, слогове, крайпътни ивици и площи със суха и влаголюбива растителност.

12. Отводняване на крайбрежни заливаеми ивици на реки, промени в хидроморфологичния режим чрез отводняване, изземване на наносни отложения, коригиране, преграждане с диги на реки, с изключение на такива: в урбанизирани територии; в случаи на опасност от наводнения, които могат да доведат до риск за живота и здравето на хората или настъпване на материални щети; при бедствия и аварии; за подобряване на състоянието на природните местообитания и местообитанията на видовете, предмет на опазване в защитената зона.

13. Извеждане на сечи в природно местообитание с код 91E0*, с изключение за нуждите на съоръжения (елементи) на техническата инфраструктура, за предотвратяване на опасности, застрашаващи живота и здравето на хората, при бедствия и аварии, за поддържане/подобряване на природните местообитания и местообитанията на видовете, предмет на опазване в защитената зона, както и в случаите на реализиране на допустими инвестиционни, одобрени по реда на екологичното законодателство.

14. Добив на дървесина и биомаса в горите във фаза на старост освен в случаи на увреждане на повече от 50% от площта на съответната гора във фаза на старост вследствие на природни бедствия и каламитети; в горите във фаза на старост, през които преминават съществуващи горски пътища и други инфраструктурни обекти, при доказана необходимост се допуска сеч на единични сухи, повредени, застрашаващи или пречещи на безопасното движение на хора и пътни превозни средства или на нормалното функциониране на инфраструктурните обекти дървета.

15. Паша на домашни животни в горските територии, които са обособени за гори във фаза на старост.

Препоръки за дейности в защитената зона

В границите на защитената зона се препоръчва:

1. Поддържане на обработваеми земи, които не са включени в сеитбооборот пет или повече години, като ливада, пасище или мера.

2. Промяна на начина на трайно ползване на обработваеми земи, които не са включени в сеитбооборот пет или повече години, в „ливада“, „пасище“ или „мера“.

3. Изпълнение на мерки за поддържане и опазване на съществуващите постоянни пасища, мери и ливади от разпространението на нежелана растителност – рудерални и инвазивни чужди видове, съгласно списъка с инвазивни чужди видове, които засягат Съюза (създаден и актуализиран с регламенти за изпълнение на Комисията в съответствие с Регламент (ЕС) №1143/2014 на Европейския парламент и на Съвета), и публикуван на интернет страницата на Министерството на околната среда и водите.

4. Възстановяване и поддържане на затревени площи като такива с висока природна стойност чрез:

– косене ръчно или с косачки за бавно косене от центъра към периферията или от единия край на площта към другия с ниска скорост, като окосената трева се изсушава и събира на купове или се изнася от парцела;

– паша, като се поддържа гъстота на животинските единици на цялата пасищна площ на стопанството, на която се извършва пашата, от 0,3 до 1 ЖЕ/ha.

5. Прилагане на разновъзрастни лесовъдски системи в природно местообитание с код 91M0 за превръщане на издънковите насаждения в семенни.

6. Намаляване на въздействието от селското стопанство (преизпасване) върху природни местообитания с кодове 91H0* и 91Z0.

Природно местообитание 91Z0 Мизийски гори от сребролистна липа
Снимка: Димчо Захариев

7. Насърчаване на устойчивото управление на горите, ограничаване на изсичането/подмяната на горскодървесната растителност и употребата на биоциди, хормони и препарати за растителна защита.

8. Поддържане на поне 10% от общата площ на горските типове природни местообитания, предмет на опазване в защитената зона като гори във фаза на старост.

9. Подмяна на инвазивните чужди видове дървета и храсти с местни видове след премахването им от характеристики на ландшафта (синори, жизнени единични и групи дървета, традиционни ивици, заети с храстово-дървесна растителност сред обработваеми земи, защитни горски пояси и живи плетове).

ЗЗ „Шуменско плато“ (BG0000382)

Снимка: Теодора Койнова

Географско положение

ЗЗ „Шуменско плато“ (BG0000382)

Граници и големина

На територията на област Шумен Защитена зона „Шуменско плато“ (BG0000382) е разположена в землищата на: гр. Шумен, с. Новосел и с. Лозево от община Шумен; с. Кочово, с. Осмар и с. Троица от община Велики Преслав. Площта на защитената зона е 4 490,62 ha и е разположена 100% на територията на област Шумен. Общата площ на горските местообитания е 2 065,65 ha.

Релеф

Релефът е хълмист и платовиден. Най-високият връх на територията на защитената зона е Търнов табия (501,9 m н.в.).

Геоложки състав

В рамките на защитената зона са разпространени следните видове скали: орбитолинови пясъчници, мергели и глинести мергели с прослойки от пясъчници, варовици, теригенно-карбонатни скали.

Климат

Климатът на територията е умерено-континентален. Средногодишната температура на въздуха е 9-11°С. Средната месечна температура е отрицателна само за януари, а за февруари е 0°С. Средногодишните температурни амплитуди са между 21°С и 23°С. Денонощните амплитуди на температурата са най-големи през лятото (през юли те достигат 14°С), а най-малки през зимата (през декември средната им стойност е около 7°С). Максималните температури в подножието на платото достигат 35,9°С (средно от абсолютните максимални) и 40,9°С (абсолютна максимална, измерена през август). За горнището на платото те са с 3-4°С по-ниски. Абсолютната минимална температура за целия район е - 27,4°С (измерена през януари).

Количеството на валежите е около 600 mm. Валежният максимум е през май-юни, а минимумът – през септември. Районът се отнася към областта с преходен валежен режим. Снежната покривка се образува от 15 ноември до 5 април. Средният брой на дните със снежна покривка е от 35 до 40 (за горнището на платото), като нейната височината се колебае между 4 и 8 cm (средно), но може да достигне и до 90 - 100 cm.

Води

ЗЗ „Шуменско плато“ се намира в Черноморската отточна област. Основните реки, които го отводняват, са Голяма Камчия (отводнява 10% от площта на платото) и Провадийска река (чрез р. Мадара). С развитието на карстовия релеф в централната част на платото се формира повърхностен безотточен карстов басейн с площ 8,5 km^2. Речни води се формират само в периферията на платото и дават началото на няколко радиално изтичащи малки реки с типично подземно карстово подхранване: Лозевска (Стражка), Поройна (с притоците си Сулумаарски дол, Чанаджишки дол и Струмба), Тройшка (Барадере) и Осмарска. От Калугерския и Дивдядовския боази реки не изтичат, защото формираният в тях карстово-грунтов поток е с подземен отток, а върху старите преливни извори в боазите са изградени каптажи. През последните 30-40 години се наблюдава значително намаляване на естествения отток на Осмарска, Тройшка, Поройна и Лозевска реки, тъй като голяма част от подхранващите ги карстови води също са каптирани за водоснабдяване.

ЗЗ „Шуменско плато“ (BG0000382)

Почви

На територията на защитената зона са разпространени следните почви:
1. Сиви горски, средно и тежко песъчливо-глинести.
2. Рендзини (хумусно-карбонатни).
3. Карбонатни черноземи, песъчливо-глинести.
4. Излужени черноземи, тежко песъчливо-глинести.

Природни местообитания

Предмет на опазване в защитената зона са 12 типа природни местообитания, включени в Заповедта за обявяване на зоната и в Стандартния формуляр на защитената зона:

6110 * Отворени калцифилни или базифилни тревни съобщества от Alysso-Sedion albi;

6210 Полуестествени сухи тревни и храстови съобщества върху варовик (Festuco-Brometalia) (*важни местообитания на орхидеи);

6240 * Субпанонски степни тревни съобщества;

7220 * Извори с твърда вода с туфести формации (Cratoneurion);

8210 Хазмофитна растителност по варовикови скални склонове;

8310 Неблагоустроени пещери;

9150 Термофилни букови гори (Cephalanthero-Fagion);

91G0 * Панонски гори с *Quercus petraea* и *Carpinus betulus*;

91H0 * Панонски гори с *Quercus pubescens*;

91M0 Балкано-панонски церово-горунови гори;

91S0 * Западнопонтийски букови гори;

91W0 Мизийски букови гори.

Местообитанията, отбелязани със звездичка, са приоритетни за опазване в страните от Европейския съюз.

6110 * Отворени калцифилни или базифилни тревни съобщества от *Alysso-Sedion albi*
Снимка: Димчо Захариев

7220 * Извори с твърда вода с туфести формации (*Cratoneurion*)
Снимка: Димчо Захариев

Растения

Предмет на опазване в защитената зона са два растителни вида, включени в Заповедта за обявяване на зоната: 2327 Обикновена пърчовка (*Himantoglossum caprinum*) и 2079 Янкева кутявка (*Moehringia jankae*).

Други значими видове растения, посочени в Стандартния формуляр на защитената зона, са следните:

Прилегналовлакнест равнец (*Achillea leptophylla*), Туфест игловръх (*Alyssum pulvinare*), Пирамидален салеп (*Anacamptis pyramidalis*), Евксинска камбанка (*Campanula euxina)*, Дълголистен главопрашник (*Cephalanthera longifolia*), Червен главопрашник (*Cephalanthera rubra*), Пролетно ботурче (*Cyclamen coum*), Дребнолистен дремник (*Epipactis microphylla*), Пурпурен дремник (*Epipactis purpurata*), Фибигия (*Fibigia clypeata*), Черноморска ведрица (*Fritillaria pontica*), Ленолистен цялолист (*Haplophyllum thesioides*), Ледебуров миск (*Jurinea ledebourii*), Недоразвит лимодорум (*Limodorum abortivum*), Гризебахова кутявка (*Moehringia grisebachii*), Обикновена пчелица (*Ophrys apifera*), Двурога пчелица (*Ophrys cornuta*), Пурпурен салеп (*Orchis purpurea*), Маймунски салеп (*Orchis simia*), Тризъбест салеп (*Orchis tridentata*), Сенколюбив пащърнак (*Pastinaca umbrosa*), Зеленоцветна платантера (*Platanthera chlorantha*), Седефче (*Ruta graveolens*), Мразовецоцветно есенниче (*Sternbergia colchiciflora*).

Обикновена първчовка (*Himantoglossum caprinum*)
Снимка: Димчо Захариев

Тризъбест салеп (*Orchis tridentata*)
Снимка: Димчо Захариев

Животни

Предмет на опазване са местообитанията на следните животински видове, включени в Заповедта за обявяване и в Стандартния формуляр на защитената зона:

Безгръбначни: Еднорог болбелазмус (*Bolbelasmus unicornis*), Обикновен сечко (*Cerambyx cerdo*), Бръмбар рогач (*Lucanus cervus*), Буков сечко (*Morimus funereus*), *Алпийска розалия (*Rosalia alpina*), *Четириточкова меча пеперуда (*Euplagia (Callimorpha) quadripunctaria*), Лицена (Голяма огневка) (*Lycaena dispar*).

Земноводни: Тритон на Иван Буреш (*Triturus ivanbureschi*), Жълтокоремна бумка (*Bombina variegata*).

Влечуги: Пъстър смок (*Elaphe sauromates*), Обикновена блатна костенурка (*Emys orbicularis*), Шипоопашата костенурка (*Testudo hermanni*), Шипобедрена костенурка (*Testudo graeca*).

Бозайници: Пъстър пор (*Vormela peregusna*), Добруджански (среден) хомяк (*Mesocricetus newtoni*).

Прилепи: Южен подковонос (*Rhinolophus euryale*), Средиземноморски подковонос (*Rhinolophus blasii*), Подковонос на Мехели (*Rhinolophus mehelyi*), Малък подковонос (*Rhinolophus hipposideros*), Голям подковонос (*Rhinolophus ferrumequinum*), Остроух нощник (*Myotis blythii*), Дългопръст нощник (*Myotis capaccinii*), Трицветен нощник (*Myotis emarginatus*), Дългоух нощник (*Myotis bechsteinii*), Голям нощник (*Myotis myotis*), Дългокрил прилеп (*Miniopterus schreibersii*).

Жълтокоремна бумка (*Bombina variegata*)
Снимка: Теодора Койнова

Шипоопашата костенурка (*Testudo hermanni*)
Снимка: Теодора Койнова

Други значими видове животни, посочени в Стандартния формуляр на защитената зона, са следните:

Безгръбначни: Пъстър жътвар (*Callimenus macrogaster*), Щитоносен скакалец (*Onconotus servillei*), *Четириточкова меча пеперуда (*Euplagia quadripunctaria*).

Земноводни: Зелена крастава жаба (*Bufotes viridis*), Дървесница (*Hyla orientalis*), Горска жаба (*Rana dalmatina*).

Влечуги: Късокрак гущер (*Ablepharus kitaibelii*), Голям стрелец (*Dolichophis caspius*), Медянка (*Coronella austriaca*), Смок мишкар (*Zamenis longissimus*), Ивечест гущер (*Lacerta diplochondrodes*), Зелен гущер (*Lacerta viridis*), Сива водна змия (*Natrix tessellata*), Стенен гущер (*Podarcis muralis*), Пепелянка (*Vipera ammodytes*).

Бозайници: Горски сънливец (*Dryomys nitedula*).

Цели за обявяване на защитената зона

1. Опазване и поддържане на типовете природни местообитания, предмет на опазване в защитената зона, местообитанията на видовете растения и животни, предмет на опазване, техните популации и разпространение в границите на зоната, за постигане и поддържане на благоприятното им природозащитно състояние в Континенталния биогеографски регион.

2. Увеличаване на приноса на защитената зона по отношение на площта на природни местообитания с кодове 6210 (*важни местообитания на орхидеи) и 6240*.

3. Подобряване на структурата и функциите на природни местообитания с кодове 6110* 6210 (*важни местообитания на орхидеи), 7220*, 91G0*, 91M0 и 91S0*.

4. Подобряване състоянието на популацията на вида Средиземноморски подковонос (*Rhinolophus blasii*).

5. Подобряване на местообитанията на видовете Подковонос на Мехели (*Rhinolophus mehelyi*), Дългоух нощник (*Myotis bechsteinii*), Тритон на Иван Буреш (*Triturus ivanbureschi*), Обикновена блатна костенурка (*Emys orbicularis*), Шипоопашата костенурка (*Testudo hermanni*), Шипобедрена костенурка (*Testudo graeca*).

6. При необходимост подобряване на състоянието или възстановяване на типовете природни местообитания, предмет на опазване в защитената зона, местообитания на видовете растения и животни, предмет на опазване и техните популации.

Горска жаба (*Rana dalmatina*)
Снимка: Теодора Койнова

Зелен гущер (*Lacerta viridis*)
Снимка: Теодора Койнова

Защитени територии

В Защитената зона попада територията на Природен парк „Шуменско плато“. С площ от 3 930,7 ha той е обявен с цел запазване на ценни растителни и животински общности, както и запазване на голямото разнообразие и красотата на местата, подходящи за почивка и туризъм.

На територията на защитена зона „Шуменско плато“ с площ 62,49 ha попада и Резерват „Букака“. Целта за обявяването му е опазване на съществуващата стогодишна букова гора от вида мизийски бук (*Fagus sylvatica* ssp. *moesiaca*). Преминаването през него на туристи е забранено, не се допуска никаква друга дейност, с изключение на научноизследователска.

Културно-исторически и туристически обекти

Защитена зона „Шуменско плато“ е богата на културно-исторически и туристически обекти:

1. Паметник “Създатели на Българската държава”;
2. Историко-археологически резерват "Шуменска крепост";
3. Тракийско селище в местността “Висока поляна”;
4. Тракийско селище до местността “Харачи боаз”;
5. Тракийско селище в местността “Бобата”;
6. Късноантично селище и крепост от IV - VI в. в местността “Баш Бунар”;
7. Скални монашески килии, непосредствено под Шуменската крепост;
8. Скални килии на Звездното укрепление (Илдъз табия);
9. Манастирски комплекси в югоизточните склонове на Илчов баир;

10. Скален манастир “Хан Крумовски манастир”;
11. Скална църква “Килията”;
12. Скален манастир в Момина скала, Троишки боаз;
13. Скален манастир в пещерата Манастира, Троишки боаз;
14. Скален манастир “Костадинов манасти” в местноста Осмарският боаз;
15. Скална църква “Диреклията” в местноста Осмарският боаз.

Две от изследваните пещери в ЗЗ „Шуменско плато“ – Бисерна (Зандана) и Тайните понори, са сред 25-те най-големи пещери в страната.

На територията на защитената зона има много туристически пътеки и туристически заслони.

Хан Крумовски скален манастир
Снимка: Теодора Койнова

Въздействия

Въздействията в защитената зона съгласно Стандартния формуляр (отнасят се за цялата площ на защитената зона) могат да бъдат разделени в две групи:

1. Положителни въздействия (в някои случаи могат да имат и отрицателни последици и затова присъстват и в списъка с отрицателни въздействия):

B02.02 Изсичане на горите
D01.02 Пътища, магистрали
G01.02 Пешеходни пътеки, конни и немоторни превозни средства
G01.04 Алпинизъм, скално катерене, спелеология

G01.05 Безмоторно летене, делтапланер, парапланер, балон

2. Отрицателни въздействия:

B01.02 Изкуствено залесяване на открити пространства (с неместни дървесни видове)
B02.02 Изсичане на горите
D01.02 Пътища, магистрали
E03.01 Изхвърляне на битови отпадъци, отпадъци от съоръжения за отдих
F03.02.03 Залагане на капани, отравяне, бракониерство
F04 Вземане/отстраняване на сухоземни растения, основно
G01.02 Пешеходни пътеки, конни и немоторни превозни средства
G01.04 Алпинизъм, скално катерене, спелеология
G01.05 Безмоторно летене, делтапланер, парапланер, балон

Забрани за дейности в защитената зона

1. Палене на огън, благоустрояване, електрифициране, извършване на стопанска и спортна дейност в неблагоустроените пещери и на входовете им, както и чупене, повреждане, събиране или преместване на скални и пещерни образувания, преграждане на входовете или на отделни техни галерии по начин, възпрепятстващ преминаването на видовете прилепи, предмет на опазване в защитената зона.

2. Провеждане на спелеоложки проучвания през размножителния период на прилепите – 1 март до 30 юни.

3. Търсене и проучване на общоразпространени полезни изкопаеми (строителни и скалнооблицовъчни материали), разкриване на нови и разширяване на концесионните площи за добив на общоразпространени полезни изкопаеми (строителни и скалнооблицовъчни материали); забраната не се прилага в случаите, в които към датата на обнародване на заповедта в Държавен вестник има започната процедура за предоставяне на разрешения за търсене и/или проучване, и/или за предоставяне на концесия за добив по Закона за подземните богатства и по Закона за концесиите, или е започнала процедура за съгласуването им по реда на глава шеста от Закона за опазване на околната среда и/или чл. 31 от ЗБР, или е подадено заявление за регистриране на търговско откритие.

4. Провеждане на състезания с моторни превозни средства извън съществуващите пътища.

5. Движение на мотоциклети, ATV, UTV и бъгита извън съществуващите пътища в неурбанизирани територии; забраната не се прилага за определени на основание на нормативен акт трасета за движение на изброените моторни превозни средства, както и при бедствия, извънредни ситуации и за провеждане на противопожарни, аварийни, контролни и спасителни дейности.

6. Промяна на начина на трайно ползване, разораване, залесяване и превръщане в трайни насаждения на ливади, пасища и мери при ползването на земеделските земи като такива.

7. Разораване и залесяване на поляни, долини и други незалесени горски територии в границите на негорските природни местообитания предмет на опазване в защитената зона, освен в случаите на доказана необходимост от защита срещу ерозия и порои.

8. Употреба на торове, подобрители на почвата, биологично активни вещества, хранителни субстрати и продукти за растителна защита, които не отговарят на изискванията на Закона за защита на растенията.

9. Употреба на минерални торове в ливади, пасища, мери, изоставени орни земи и горски територии, както и на продукти за растителна защита и биоциди от професионална категория на употреба в тези територии освен при каламитет, епифитотия, епизоотия или епидемия.

10. Премахване на характеристики на ландшафта (синори, жизнени единични и групи дървета, защитни горски пояси, каменни огради и живи плетове) при ползването на земеделските земи като такива освен в случаите на премахване на инвазивни чужди видове дървета и храсти.

11. Използване на органични утайки от промишлени и други води и битови отпадъци за внасяне в земеделските земи без разрешение от специализираните органи на Министерството на земеделието, храните и горите и когато концентрацията на тежки метали, металоиди и устойчиви органични

замърсители в утайките превишава фоновите концентрации съгласно приложение № 1 от Наредба №3 от 2008 г. за нормите за допустимо съдържание на вредни вещества в почвите (ДВ, бр. 71 от 2008 г.).

12. Използването на води за напояване, които съдържат вредни вещества и отпадъци над допустимите норми.

13. Палене на стърнища, слогове, крайпътни ивици и площи със суха и влаголюбива растителност.

14. Добив на дървесина и биомаса в горите във фаза на старост освен в случаи на увреждане на повече от 50% от площта на съответната гора във фаза на старост вследствие на природни бедствия и каламитети; в горите във фаза на старост, през които преминават съществуващи горски пътища и други инфраструктурни обекти, при доказана необходимост се допуска сеч на единични сухи, повредени, застрашаващи или пречещи на безопасното движение на хора и пътни превозни средства или на нормалното функциониране на инфраструктурните обекти дървета.

15. Паша на домашни животни в горските територии, които са обособени за гори във фаза на старост.

Скали в подножието на Хан Крумовски скален манастир
Снимка: Теодора Койнова

Препоръки за дейности в защитената зона

1. Поддържане на обработваеми земи, които не са включени в сеитбооборот пет или повече години, като ливада, пасище или мера.

2. Промяна на начина на трайно ползване на обработваеми земи, които не са включени в сеитбооборот пет или повече години, в „ливада“, „пасище“ или „мера“.

3. Изпълнение на мерки за поддържане и опазване на съществуващите постоянни пасища, мери, ливади и местообитанията, предмет на опазване в защитената зона, от разпространението на нежелана растителност – рудерални и инвазивни чужди видове, съгласно списъка с инвазивни чужди видове, които засягат Съюза (създаден и актуализиран с регламенти за изпълнение на Комисията в съответствие с Регламент (ЕС) №1143/2014 на Европейския парламент и на Съвета) и публикуван на интернет страницата на МОСВ.

4. Възстановяване и поддържане на затревени площи като такива с висока природна стойност чрез: – косене ръчно или с косачки за бавно косене от центъра към периферията или от единия край на площта към другия с ниска скорост, като окосената трева се изсушава и събира на купове или се изнася от парцела; – паша, като се поддържа гъстота на животинските единици на цялата пасищна площ на стопанството, на която се извършва пашата, от 0,3 до 1 ЖЕ/ха.

5. Създаването на каменни купчини и малки водни площи след предварително съгласуване с РИОСВ – Шумен.

6. Подмяна на инвазивните чужди видове дървета и храсти с местни видове след премахването им от характеристики на ландшафта (синори, жизнени единични и групи дървета, традиционни ивици, заети с храстово-дървесна растителност сред обработваеми земи, защитни горски пояси и живи плетове).

7. Провеждане на противопожарни дейности с цел намаляване на риска от пожари.

8. Прилагане на разновъзрастни лесовъдски системи в природно местообитание с код 91M0 за превръщане на издънковите насаждения в семенни.

9. Насърчаване на устойчивото управление на горите чрез запазване на достатъчно количество мъртва дървесина в горските екосистеми, ограничаване на изсичането/подмяната на горскодървесната растителност, ограничаване на употребата на биоциди, хормони и препарати за растителна защита.

10. Поддържане на поне 10% от площта на горския тип природно местообитание, предмет на опазване в защитената зона като гори във фаза на старост.

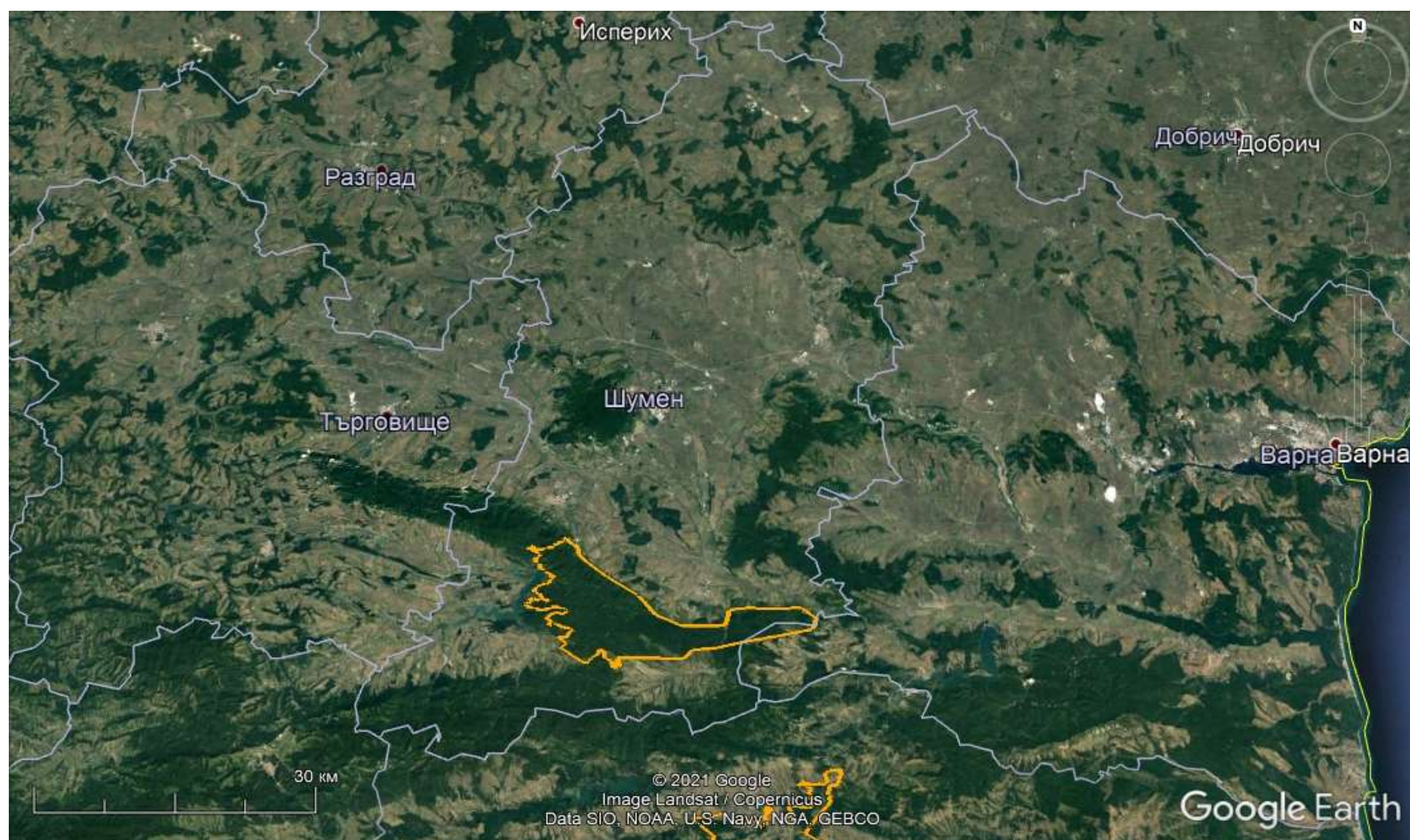

Поглед към Шуменското плато от м. Звезден баир (Йълдъз табия)
Снимка: Теодора Койнова

ЗЗ „Екокоридор Камчия-Емине“ (BG0000393)

Снимка: Димчо Захариев

Географско положение

ЗЗ „Екокоридор Камчия-Емине“ (BG0000393)

Граници и големина

На територията на област Шумен Защитена зона „Екокоридор Камчия – Емине“ (BG0000393) се разполага в землищата на: с. Драгоево, община Велики Преслав; с. Сушина и с. Тушовица от община Върбица; с. Александрово, с. Бял бряг, с. Веселиново, с. Желъд, с. Риш и гр. Смядово от община Смядово. Площта на защитената зона в област Шумен е 21 666,25 ha. Това са 77,23% от общата площ на защитената зона, която е 28 055,4277 ha. Общата площ на горските местообитания е 21 480,95 ha.

Релеф

Релефът е типичен за предпланините на Източна Стара планина. Има хълмист характер с наклонени терени, стръмни и много стръмни склонове, както и равни и полегати терени.

Геоложки състав

В рамките на защитената зона са разпространени следните видове скали: льос, песъчлив льос, глинест льос, ургонски тип варовици, глинести варовици, мергели, глинести мергели с прослойки от пясъчници, пясъчници, орбитолинови пясъчници, глини, конгломерати.

Климат

В област Шумен зоната се намира в Умерено-континенталната подобласт на Европейската континентална климатична област. Липсват темпертурни екстремуми. Средната годишна относителна влажност на въздуха в по-високите части достига до 80%. Най-голямата относителна влажност е през месеците декември и януари. Минималните стойности на относителната влажност на въздуха са през летните месеци юли и август. Преобладаващите ветрове са от северозапад и североизток, особено през есента и зимата. Като явление присъства и фьонът, който се проявява най-често в южните части на община Шумен. През зимата могат да паднат и мокри снегове, а може да се стигне и до късни пролетни и ранни есенни замръзвания.

Води

Водите в зоната формира част от водосбора на реките: Вичова, Чалъдере, Хисарлък и Ракитница и имат пряко отношение към водния режим на яз. Тича.

Почви

На територията на защитената зона в област Шумен са разпространени следните почви:

1. Алувиално-ливадни с ливадни черноземи, песъчливо-глинести.
2. Алувиални и алувиално-ливадни, песъчливи и песъчливо-глинести.
3. Излужени черноземи, тежко песъчливо-глинести.
4. Сиви горски, средно и тежко песъчливо-глинести.
5. Сиви горски с рендзини.
6. Ерозирани сиви горски.
7. Светлосиви горски (псевдоподзолисти), леко и средно песъчливо-глинести.
8. Светлосиви горски (псевдоподзолисти) повърхностно оглеени, леко песъчливо-глинести.

ЗЗ „Екокоридор Камчия-Емине“ (BG0000393)

Природни местообитания

Предмет на опазване в защитената зона са 7 типа природни местообитания, включени в Заповедта за обявяване на зоната и в Стандартния формуляр на защитената зона:

8210 Хазмофитна растителност по варовикови скални склонове;

9150 Термофилни букови гори (Cephalanthero-Fagion);

91AA * Източни гори от космат дъб;

91E0 * Алувиални гори с *Alnus glutinosa* и *Fraxinus excelsior* (Alno-Pandion, Alnion incanae, Salicion albae);

91M0 Балкано-панонски церово-горунови гори;

91S0 * Западнопонтийски букови гори;

91Z0 Мизийски гори от сребролистна липа.

Местообитанията, отбелязани със звездичка, са приоритетни за опазване в страните от Европейския съюз.

9150 Термофилни букови гори (*Cephalanthero Fagion*)
Снимка: Димчо Захариев

91M0 Балкано-панонски церово-горунови гори
Снимка: Димчо Захариев

Растения

Предмет на опазване в защитената зона е един растителен вид, включен в Заповедта за обявяване на зоната: Обикновена пърчовка (*Himantoglossum caprinum*).

Други значими видове растения, посочени в Стандартния формуляр на защитената зона, са следните: Жълта урока (*Bupleurum flavum*), Див рожков (*Cercis siliquastrum*), Пролетно ботурче (*Cyclamen coum*), Пурпурен салеп (*Orchis purpurea*), Тризъбест салеп (*Orchis tridentata*).

Животни

Предмет на опазване са местообитанията на следните животински видове, включени в Заповедта за обявяване и в Стандартния формуляр на защитената зона:

Безгръбначни: Голям дъбов сечко (*Cerambyx cerdo*), Ручейно пъстриче (*Coenagrion ornatum*), *Четириточкова меча пеперуда (*Euplagia quadripunctaria*), Бръмбар рогач (*Lucanus cervus*), Лицена (*Lycaena dispar*), Буков сечко (*Morimus funereus*), Обикновен паракалоптенус (*Paracaloptenus caloptenoides*), *Алпийска розалия (*Rosalia alpina*), Овална речна мида (*Unio crassus*), *Vertigo angustior*, *Vertigo moulinsiana*.

Риби: Приморска мряна (*Barbus bergi*), Черна (балканска) мряна (*Barbus meridionalis*), Обикновен щипок (*Cobitis taenia*).

Земноводни и влечуги: Червенокоремна бумка (*Bombina bombina*), Жълтокоремна бумка (*Bombina variegata*), Голям гребенест тритон (*Triturus karelinii*), Пъстър смок (*Elaphe sauromates*), Обикновена блатна костенурка (*Emys orbicularis*), Шипоопашата костенурка (*Testudo hermanni*), Шипобедрена костенурка (*Testudo graeca*).

Бозайници: *Европейски вълк (*Canis lupus*), Пъстър пор (*Vormela peregusna*), Лалугер (*Spermophilus citellus*), Черногръд хомяк (*Mesocricetus newtoni*), Видра (*Lutra lutra*).

Прилепи: Южен подковонос (*Rhinolophus euryale*), Голям подковонос (*Rhinolophus ferrumequinum*), Малък подковонос (*Rhinolophus hipposideros*), Дългоух нощник (*Myotis bechsteinii*), Трицветен нощник (*Myotis emarginatus*), Широкоух прилеп (*Barbastella barbastellus*).

Други значими видове животни, посочени в Стандартния формуляр на защитената зона, са следните:

Риби: Обикновена кротушка (*Gobio gobio*).

Земноводни: Зелена крастава жаба (*Bufotes viridis*), Дървесница (*Hyla orientalis*), Горска жаба (*Rana dalmatina*).

Влечуги: Смок стрелец (*Coluber caspius*), Стенен гущер (*Podarcis muralis*), Кримски гущер (*Podarcis taurica*), Късокрак гущер (*Ablepharus kitaibelii*), Ивичест гущер (*Lacerta trilineata*), Зелен гущер (*Lacerta viridis*), Сива водна змия (*Natrix tessellata*), Пепелянка (*Vipera ammodytes*), Медянка (*Coronela austriaca*), Смок мишкар (*Zanmenis longissima*).

Прилепи: Полунощен прилеп (*Eptesicus serotinus*), Малък вечерник (*Nyctalus leisleri*), Ръждив вечерник (*Nyctalus noctula*), Кафяво прилепче (*Pipistrellus pipistrellus*).

Поради липса на информация в Стандартния формуляр в коя част на защитената зона са установени, някои от другите значими видове животни може да не са разпространени в тази част от защитената зона, която попада на територията на област Шумен.

Черногръд хомяк (*Mesocricetus newtoni*)
Снимка: Даниела Симеоновска-Николова

Ръждив вечерник (*Nyctalus noctula*)
Снимка: https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/b/b0/Nyctalus_noctula.jpg

ЗЗ „Екокоридор Камчия-Емине“ (BG0000393)

Цели за обявяване на защитената зона

1. Опазване и под държане на типовете природни местообитания, местообитанията на видовете, техните популации и разпространение в границите на зоната, за постигане и поддържане на благоприятното им природозащитно състояние в Континенталния биогеографски регион.

2. Подобряване на структурата и функциите на природни местообитания с кодове 9150, 91M0, 91S0* и 91Z0.

3. Подобряване на местообитанията на видовете Дългоух нощник (*Myotis bechsteinii*), Голям гребенест тритон (*Triturus karelinii*), Обикновена блатна костенурка (*Emys orbicularis*), Шипоопашата костенурка (*Testudo hermanni*) и Шипобедрена костенурка (*Testudo graeca*).

4. При необходимост подобряване на състоянието или възстановяване на типове природни местообитания, местообитания на посочените видове и техни популации.

Защитени територии

В тази част от защитената зона, която е разположена на територията на област Шумен, няма защитени територии.

Културно-исторически и туристически обекти

Предвижда се реализацията на туристически дейности, стимулираща изграждането и усъвършенстването на туристическата инфраструктура.

Въздействия

Въздействията в защитената зона съгласно Стандартния формуляр (отнасят се за цялата площ на защитената зона) могат да бъдат разделени в две групи:

1. Положителни въздействия (в някои случаи могат да имат и отрицателни последици и затова присъстват и в списъка с отрицателни въздействия):

D01.01 Пътеки, писти, колоездачни писти

2. Отрицателни въздействия:

A03 Косене/косене на тревни площи
A04 Паша
B01.02 Изкуствено залесяване на открити пространства (с неместни дървесни видове)
B02.02 Изсичане на горите
B02.03 Премахване на горски подлес
D01.01 Пътеки, писти, велосипедни алеи
E01.01 Непрекъсната урбанизация
E03.01 Изхвърляне на битови отпадъци/отпадъци от съоръжения за отдих
E03.03 Изхвърляне на инертни материали
F06. Лов, риболов или колекционерски дейности, които не са посочени
K03.06 Антагонизъм с домашни животни

Забрани за дейности в защитената зона

1. Провеждане на състезания с моторни превозни средства извън съществуващите пътища и регламентираните за това места.

2. Движение на мотоциклети, ATV, UTV и бъгита извън съществуващите пътища в неурбанизирани територии; забраната не се прилага за определени на основание на нормативен акт трасета за движение на изброените моторни превозни средства, както и при бедствия, извънредни ситуации и за провеждане на противопожарни, аварийни, контролни и спасителни дейности.

3. Търсене и проучване на общоразпространени полезни изкопаеми (строителни и скалнооблицовъчни материали), разкриване на нови и разширяване на концесионните площи за добив на общоразпространени полезни изкопаеми (строителни и скалнооблицовъчни материали) в териториите, заети от природните местообитания; забраната не се прилага в случаите, в които към датата на обнародване на заповедта в Държавен вестник има започната процедура за предоставяне на разрешения за търсене и/или проучване, и/или за предоставяне на концесия за добив по Закона за подземните богатства и по Закона за концесиите, или е започнала процедура за съгласуването им по реда на глава шеста от Закона за опазване на околната среда и/или чл. 31 от ЗБР, или е подадено заявление за регистриране на търговско откритие.

4. Промяна на начина на трайно ползване, разораване, залесяване и превръщане в трайни насаждения на ливади, пасища и мери при ползването на земеделските земи като такива.

5. Премахване на характеристики на ландшафта (синори, жизнени единични и групи дървета, традиционни ивици, заети с храстово-дървесна растителност сред обработваеми земи, защитни горски пояси, каменни огради и живи плетове) при ползването на земеделските земи като такива освен в случаите на премахване на инвазивни чужди видове дървета и храсти.

6. Употреба на торове, подобрители на почвата, биологично активни вещества, хранителни субстрати и продукти за растителна защита, които не отговарят на изискванията на Закона за защита на растенията.

7. Употреба на минерални торове в ливади, пасища, мери и изоставени орни земи, както и на продукти за растителна защита и биоциди от професионална категория на употреба в тези територии освен при каламитет, епифитотия, епизоотия, епидемия или при прилагане на селективни методи за борба с инвазивни чужди видове.

8. Използване на органични утайки от промишлени и други води и битови отпадъци за внасяне в земеделските земи без разрешение от специализираните органи на Министерството на земеделието, храните и горите и когато концентрацията на тежки метали, металоиди и устойчиви органични замърсители в утайките превишава фоновите концентрации съгласно приложение № 1 от Наредба №3 от 2008 г. за нормите за допустимо съдържание на вредни вещества в почвите (ДВ, бр. 71 от 2008 г.).

9. Използване на води за напояване, които съдържат вредни вещества и отпадъци над допустимите норми.

10. Палене на стърнища, слогове, крайпътни ивици и площи със суха и влаголюбива растителност.

11. Паша на домашни животни в горските територии, обособени за гори във фаза на старост.

12. Добив на дървесина и биомаса в горите във фаза на старост освен в случаи на увреждане на повече от 50% от площта на съответната гора във фаза на старост вследствие на природни бедствия и каламитети; в горите във фаза на старост, през които преминават съществуващи горски пътища и други инфраструктурни обекти, при доказана необходимост се допуска сеч на единични сухи, повредени, застрашаващи или пречещи на безопасното движение на хора и пътни превозни средства или на нормалното функциониране на инфраструктурните обекти дървета.

13. Извеждане на сечи в природно местообитание с код 91E0*, с изключение за нуждите на съоръжения (елементи) на техническата инфраструктура, за предотвратяване на опасности, застрашаващи живота и здравето на хората, при бедствия и аварии, за поддържане/подобряване на природните местообитания и местообитанията на видовете по т. 2, както и в случаите на реализиране на допустими инвестиционни предложения, одобрени по реда на екологичното законодателство.

Препоръки за дейности в защитената зона

1. Поддържане на обработваеми земи, които не са включени в сеитбооборот пет или повече години, като ливада, пасище или мера.

2. Промяна на начина на трайно ползване на обработваеми земи, които не са включени в сеитбооборот пет или повече години, в „ливада“, „пасище“ или „мера“.

3. Изпълнение на мерки за поддържане и опазване на съществуващите постоянни пасища, мери, ливади и местообитанията от разпространението на нежелана растителност – рудерални и инвазивни чужди видове, съгласно списъка с инвазивни чужди видове, които засягат Съюза (създаден и актуализиран с регламенти за изпълнение на Комисията в съответствие с Регламент (ЕС) №1143/2014 на Европейския парламент и на Съвета и публикуван на интернет страницата на МОСВ).

4. Възстановяване и поддържане на затревени площи, като такива с висока природна стойност чрез: – косене ръчно или с косачки за бавно косене от центъра към периферията или от единия край на площта към другия с ниска скорост, като окосената трева се изсушава и събира на купове или се изнася от парцела; – паша, като се поддържа гъстота на животинските единици на цялата пасищна площ на стопанството, на която се извършва пашата, от 0,3 до 1 ЖЕ/ха.

5. Създаване на площи, заети с храстоводървесна растителност сред обработваеми земи, на каменни купчини и малки водни площи след предварително съгласу ване със съответната РИОСВ.

6. Подмяна на инвазивните чужди видове дървета и храсти с местни видове след премахването им от характеристики на ландшафта (синори, жизнени единични и групи дървета, традиционни ивици, заети с храстово-дървесна растителност сред обработваеми земи, защитни горски пояси и живи плетове).

7. Прилагане на разновъзрастни лесовъдски системи в природно местообитание с код 91М0 за превръщане на издънковите насаждения в семенни.

8. Насърчаване на устойчивото управление на горите чрез запазване на биотопните дървета и на достатъчно количество мъртва дървесина в горските екосистеми, избягване на залесяването с неместни дървесни видове и произходи и съобразяване на интензивността на дърводобива с растежния потенциал на дървостоите и предназначението на горите, ограничаване на изсичането/подмяната на горскодървесната растителност и употребата на биоциди, хормони и препарати за растителна защита.

9. Поддържане на поне 10% от общата площ на горските типове природни местообитания в защитената зона като гори във фаза на старост.

Поглед към защитената зона откъм язовир Тича до с. Тушовица
Снимка: Димчо Захариев

Преславска планина (BG0000421)

Снимка: Светла Станкова

Географско положение

Преславска планина (BG0000421)

Граници и големина

На територията на област Шумен Защитена зона „Преславска планина“ (BG0000421) е разположена в землищата на: с. Имренчево и гр. Велики Преслав от община Велики Преслав; с. Иваново, с. Методиево и с. Сушина от община Върбица. Площта на защитената зона в област Шумен е 9 116,69 ha. Това са 64,84% от общата площ на защитената зона, която е 14 600,127 ha. Общата площ на горските местообитания е 2 725,70 ha.

Релеф

Релефът е равнинен инископланински, като възвишенията се редуват с долини, през които текат малки реки.

Геоложки състав

В рамките на защитената зона на територията на област Шумен са разпространени следните видове скали: мергели, глинести мергели с прослойки от пясъчници, дебели пакети пясъчници и мергели, орбитолинови пясъчници, валонжски варовици и глинести варовици.

Климат

Районът на ЗЗ „Преславска планина“ се характеризира с умерено-континентален климат, с горещо лято, хладна зима и малко количество валежи. Климатът е белязан от непостоянно време и голяма сезонна температурна амплитуда. Средната годишна температура е от 9ºС до 11,5ºС. Обемът на средногодишните валежи е 670 mm (за България е 650 mm) с летен валежен максимум – 199 mm и есенен валежен минимум – 148 mm. Относителната влажност на въздуха се колебае от 64% през месец август до 84% през месец декември. Продължителността, в която се задържа снежната покривка, е средно 50 дни за ниските части и 80 дни за високите части на планината. Сухото време достига до 25-30% от денонощията на месеца, докато средната честота на малко облачното време е 30-35%. Типични за са силните северни, североизточни, северозападни и южните ветрове. Преобладаващи са западните и северните ветрове, като по-често явление е фьонът.

Води

Водните ресурси в защитената зона са сравнително ограничени. От юг на север протича р. Голяма Камчия, към която на север се влива най големия ѝ приток – р. Врана. Водните течения са с непостоянен воден отток, като най-пълноводни са реките през месеците февруари, март и април от дъждовни валежи и снеготопене. Маловодието е през юли и октомври-ноември. Повечето речни прииждания се формират от поройни валежи през май и юни. Водите на суходолията се формират епизодично от повърхностен валежен отток. Подземните води са представени от грунтови води в речните тераси и пукнатинно-карстови води в кредните седименти. Водоносните хоризонти на грунтовите води се подхранват главно от валежни води. Според хидрохимичните характеристики подземните води по дължината на терасите на река Голяма Камчия са хидрокарбонатно-калциево-магнезиеви.

Почви

На територията на защитената зона в област Шумен са разпространени следните почви:

1. Алувиално-ливадни с ливадни черноземи, песъчливо-глинести.
2. Излужени черноземи, тежко песъчливо-глинести.
3. Силно излужени черноземи, тежко песъчливо-глинести.
4. Сиви горски с рендзини.
5. Ерозирани сиви горски почви.

Склоновете са заети от ерозирани, плитки и каменливи почви, които се характеризират със силно скъсен хумусен хоризонт, на места напълно отнесен от ерозията. Характерна е ровинната ерозия. Линейна ерозия се среща ограничено като частично дълбочинно изравяне на леглата на водните течения.

Природни местообитания

Предмет на опазване в защитената зона са 16 типа природни местообитания, включени в Заповедта за обявяване на зоната и в Стандартния формуляр на защитена зона:

6110 * Отворени калцифилни или базифилни тревни съобщества от Alysso-Sedion albi;

6210 Полуестествени сухи тревни и храстови съобщества върху варовик (Festuco-Brometalia) (*важни местообитания на орхидеи);

6240 * Субпанонски степни тревни съобщества;

6430 Хидрофилни съобщества от високи треви в равнините и в планинския до алпийския пояс;

6510 Низинни сенокосни ливади;

6430 Хидрофилни съобщества от високи треви в равнините и в планинския до алпийския пояс
Снимка: Димчо Захариев

6510 Низинни сенокосни ливади
Снимка: Димчо Захариев

7220 *Извори с твърда вода и туфести формации (Cratoneurion);

8210 Хазмофитна растителност по варовикови скални склонове;

8310 Неблагоустроени пещери;

9150 Термофилни букови гори (Cephalanthero-Fagion);

9170 Дъбово-габърови гори от типа GalioCarpinetum;

9180 * Смесени гори от съюза Tilio-Acerion върху сипеи и стръмни склонове;

91E0 * Алувиални гори с *Alnus glutinosa* и *Fraxinus excelsior* (Alno-Pandion, Alnion incanae, Salicion albae);

91G0 * Панонски гори с *Quercus petraea* и *Carpinus betulus*;

91H0 * Панонски гори с *Quercus pubescens*;
91M0 Балкано-панонски церово-горунови гори;
91Z0 Мизийски гори от сребролистна липа.
Местообитанията, отбелязани със звездичка, са приоритетни за опазване в страните от Европейския съюз.

Растения

Предмет на опазване в защитената зона е един растителен вид, включен в Заповедта за обявяване на зоната: 2327 Обикновена пърчовка (*Himantoglossum caprinum*).

Други значими видове растения, посочени в Стандартния формуляр на защитената зона, са следните: Левурда (*Allium ursinum*), Пирамидален салеп (*Anacamptis pyramidalis*), Горска съсънка (*Anemone sylvestris*), Копитник (*Asarum europaeum*), Лечебна зайча сянка (*Asparagus officinalis*), Обикновено изтравниче (*Asplenium trichomanes*), Лудо биле (*Atropa belladonna*), Обикновен кисел трън (*Berberis vulgaris*), Сърповидна урока (*Bupleurum falcatum*), Кръглолистна урока (*Bupleurum rotundifolium*), Рехавоцветна камбанка (*Campanula sparsa* ssp. *frivaldskyi*), Нежна метличина (*Centaurea gracilenta*), Дълголистен главопрашник (*Cephalanthera longifolia*), Червен главопрашник (*Cephalanthera rubra*), Двуцветен минзухар (*Crocus biflorus*), Жълт минзухар (*Crocus flavus*), Бодлива мъжка папрат (*Dryopteris carthusiana*), Мъжка папрат (*Dryopteris filix-mas*), Дребнолистен дремник (*Epipactis microphylla*), Черноморска ведрица (*Fritillaria pontica*), Снежно кокиче (*Galanthus nivalis*), Ароматно еньовче (*Galium odoratum*), Червен хедизарум (*Hedysarum tauricum*), Бял оман (*Inula helenium*), Петров кръст (*Lilium martagon*), Червен божур (*Paeonia peregrina*), Волски език (*Phyllitis scolopendrium*), Лечебна иглика (*Primula veris*), Подезичен залист (*Ruscus hypoglossum*), Лютива тлъстига (*Sedum acre*), Лечебен ранилист (*Stachys officinalis*), Урумово лале (*Tulipa urumoffii*), Лечебна дилянка (*Valeriana officinalis*).

Поради липса на информация в Стандартния формуляр в коя част на защитената зона са установени, някои от другите значими видове растения може да не са разпространени в тази част от защитената зона, която попада на територията на област Шумен.

Черноморска ведрица (*Fritillaria pontica*)
Снимка: Мария Касчиева

Червен главопрашник (*Cephalanthera rubra*)
Снимка: Мария Касчиева

Животни

Предмет на опазване са местообитанията на следните животински видове, включени в Заповедта за обявяване и в Стандартния формуляр на защитената зона:

Риби: Обикновен щипок (*Cobitis taenia*), Европейска горчивка (*Rhodeus amarus*).

Земноводни: Червенокоремна бумка (*Bombina bombina*), Жълтокоремна бумка (*Bombina variegata*), Голям гребенест тритон (*Triturus karelinii*).

Влечуги: Пъстър смок (*Elaphe sauromates*), Обикновена блатна костенурка (*Emys orbicularis*), Шипоопашата костенурка (*Testudo hermanni*), Шипобедрена костенурка (*Testudo graeca*).

Бозайници: Лалугер (*Spermophilus citellus*), Черногръд хомяк (*Mesocricetus newtoni*), Пъстър пор (*Vormela peregusna*).

Прилепи: Голям подковонос (*Rhinolophus ferrumequinum*), Малък подковонос (*Rhinolophus hipposideros*), Подковонос на Мехели (*Rhinolophus mehelyi*), Средиземноморски подковонос (*Rhinolophus blasii*), Южен подковонос (*Rhinolophus euryale*), Дългопръст нощник (*Myotis capaccinii*), Трицветен нощник (*Myotis emarginatus*), Голям нощник (*Myotis myotis*), Дългоух нощник (*Myotis bechsteinii*), Остроух нощник (*Myotis blythii*), Дългокрил прилеп (*Miniopterus schreibersii*), Широкоух прилеп (*Barbastella barbastellus*).

Други значими видове животни, посочени в Стандартния формуляр на защитената зона, са следните:

Безгръбначни: *Apfelbeckiella trnowensis*, *Glaucopsyche alexis*, Лозов охлюв (*Helix lucorum*), Градински охлюв (*Helix pomatia*), *Neobisium intermedium*, Черен аполон (*Parnassius mnemosyne*), *Pseudophilotes vicrama*, *Scolitantides orion*, Южен фестон (*Zerynthia polyxena*).

Земноводни: Зелена крастава жаба (*Bufotes viridis*), Дървесница (*Hyla orientalis*), Горска жаба (*Rana dalmatina*).

Влечуги: Късокрак гущер (*Ablepharus kitaibelii*), Смок стрелец (*Coluber caspius*), Смок мишкар (*Zamenis longissimus*), Сива водна змия (*Natrix tessellata*), Медянка (*Coronella austriaca*), Зелен гущер (*Lacerta viridis*), Стенен гущер (*Podarcis muralis*), Кримски гущер (*Podarcis taurica*), Пепелянка (*Vipera ammodytes*).

Бозайници: Европейски язовец (*Meles meles*).

Зелен гущер (*Lacerta viridis*)
Снимка: Янко Янков

Смок стрелец (*Coluber caspius*)
Снимка: Янко Янков

Поради липса на информация в Стандартния формуляр в коя част на защитената зона са установени, някои от другите значими видове животни може да не са разпространени в тази част от защитената зона, която попада на територията на област Шумен.

Преславска планина (BG0000421)

Цели за обявяване на защитената зона

1. Опазване и поддържане на различните типове природни местообитания, включени в ЗЗ „Преславска планина“ и растителните и животински видове и техните популации и разпространени в границите на зоната, за постигане и поддържане на благоприятното им природозащитно състояние в Континенталния биогеографски регион.

2. Увеличаване на приноса на защитената зона по отношение на площта на природни местообитания с кодове 6110*, 6210 (* важни местообитания на орхидеи), 6430 и 6510.

3. Подобряване на структурата и функциите на природни местообитания с кодове 6110*, 6210 (*важни местообитания на орхидеи), 6240*, 6430, 6510, 9180*, 91E0*, 91G0*, 91H0*, 91M0 и 91Z0.

4. Подобряване на местообитанията на видовете Голям гребенест тритон (*Triturus karelinii*), Обикновена блатна костенурка (*Emys orbicularis*), Шипоопашата костенурка (*Testudo hermanni*), Шипобедрена костенурка (*Testudo graeca*) и Дългоух нощник (*Myotis bechsteinii*).

5. При необходимост подобряване на състоянието или възстановяване на типове природни местообитания, включени в ЗЗ „Преславска планина“.

Лалугер (*Spermophilus citellus*)
Снимка: Ивайло Иванов

Петров кръст (*Lilium martagon*)
Снимка: Мария Касчиева

Защитени територии

В тази част от защитената зона, която е разположена на територията на област Шумен, няма защитени територии.

Културно-исторически и туристически обекти

В защитената зона се намират следните културно-исторически и туристически обекти:

1. Национален историко-археологически резерват „Велики Преслав“. Разположен е на площ от около 500 ha на 2 km южно от съвременния град, върху руините на някогашната столица на Първата българска държава Велики Преслав (893-972 г.). Селище на това място съществува от IV в. пр.н.е. до X в. На територията му са съхранени останки от крепостните стени, опасвали външния и вътрешния град, дворцовия комплекс, съставен от Големия дворец с тронната зала, Малкия жилищен дворец и Владетелската базилика, църкви, манастири, канализационна система, занаятчийски работилници, търговски сгради, хранилища и др. Забележителен образец на средновековната архитектура е Кръглата (Златна) църква, издигната по време на управлението на цар Симеон Велики.

Кръглата (Златна) църква, Национален историко-археологически резерват „Велики Преслав“
Снимка: https://bg.m.wikipedia.org/wiki/Файл:Preslav_Golden_Church_Klearchos_2.jpg

2. Археологически музей „Велики Преслав“. Разположен е на територията на Националния историко-археологически резерват „Велики Преслав“. Експозицията на музея включва оригинални произведения на старобългарското и средновизантийско изкуство, сред които са керамичната икона на Св. Теодор Стратилат, Преславското златно съкровище, керамичният иконостас от Дворцовия манастир, над 170 предмета от злато, сребро и бронз, облицовъчни плочки, домакински съдове и икони, както и една от най-големите в света колекция от средновизантийски печати от периода 971-1088 г.

Археологически музей „Велики Преслав“
Снимка: https://urboapp.com/bg/e8408-archaeological-museum-veliki-preslav

3. Комплекс „Омуртагов мост“. Разположен е на 3 km от гр. Велики Преслав, в непосредствена близост до Националния историко-археологически резерват „Велики Преслав“. Комплексът разполага с хотелска част, ресторант и лятна градина с 400 места.

Въздействия

Въздействията в защитената зона съгласно Стандартния формуляр (отнасят се за цялата площ на защитената зона) могат да бъдат разделени в две групи:

1. Положителни въздействия (в някои случаи могат да имат и отрицателни последици и затова присъстват и в списъка с отрицателни въздействия):

A04 Паша
A05.01 Животновъдство

2. Отрицателни въздействия:

A01 Култивиране
A03 Косене/косене на тревни площи
A04.03 Изоставяне на системите за паша, липса на паша
A08 Торене
A09 Напояване
B01.02 Изкуствено залесяване на открити пространства (с неместни дървесни видове)
B02.01
B02.02 Изсичане на горите
B02.03 Премахване на горски подлес
C01.01.01 Кариери за пясък и чакъл
D01.01 Пътеки, писти, велосипедни алеи
D01.02 Пътища, магистрали
D02.01 Електропроводи и телефонни линии
D05 Улеснен достъп до мястото
E01 Урбанизирани райони, жилища
E01.04 Други модели на обитаване
E03.01 Изхвърляне на битови отпадъци/отпадъци от съоръжения за отдих
F03.01 Лов
G01.02 Пешеходни пътеки, конни и немоторни превозни средства
G01.04 Алпинизъм, скално катерене, спелеология
G01.04.02 Спелеология
G02.02 Ски комплекс
G02.04 Спортни и развлекателни структури (кръгови писти/писти)
G05 Други човешки намеси и нарушения
K01.01 Ерозия

Забрани за дейности в защитената зона

В границите на защитената зона се забранява:

1. Провеждане на състезания с моторни превозни средства извън съществуващите пътища и регламентираните за това места.

2. Движение на мотоциклети, ATV, UTV и бъгита извън съществуващите пътища в неурбанизирани територии; забраната не се прилага за определени на основание на нормативен акт трасета за движение на изброените моторни превозни средства, както и при бедствия, извънредни ситуации и за провеждане на противопожарни, аварийни, контролни и спасителни дейности.

3. Търсене и проучване на общоразпространени полезни изкопаеми (строителни и скалнооблицовъчни материали), разкриване на нови и разширяване на концесионните площи за добив

на общоразпространени полезни изкопаеми (строителни и скалнооблицовъчни материали) в териториите, заети от природните местообитания.

4. Промяна на начина на трайно ползване, разораване, залесяване и превръщане в трайни насаждения на ливади, пасища и мери при ползването на земеделските земи като такива.

5. Разораване и залесяване на поляни, голини и други незалесени горски територии в границите на негорските природни местообитания, освен в случаите на доказана необходимост от защита срещу ерозия и порои, както и в случаите на реализиране на допустими планове, програми, проекти или инвестиционни предложения, одобрени по реда на екологичното законодателство.

6. Премахване на характеристики на ландшафта (синори, жизнени единични и групи дървета, традиционни ивици, заети с храстово-дървесна растителност сред обработваеми земи, защитни горски пояси, каменни огради и живи плетове) при ползването на земеделските земи като такива освен в случаите на премахване на инвазивни чужди видове дървета и храсти.

7. Употреба на торове, подобрители на почвата, биологично активни вещества, хранителни субстрати и продукти за растителна защита, които не отговарят на изискванията на Закона за защита на растенията.

8. Употреба на минерални торове в ливади, пасища, мери, изоставени орни земи и горски територии, както и на продукти за растителна защита от професионална категория на употреба в тези територии освен при каламитет, епифитотия или при прилагане на селективни методи за борба с инвазивни чужди видове.

9. Използване на органични утайки от промишлени и други води и битови отпадъци за внасяне в земеделските земи без разрешение от специализираните органи на Министерството на земеделието, храните и горите и когато концентрацията на тежки метали, металоиди и устойчиви органични замърсители в утайките превишава фоновите концентрации.

10. Използване на води за напояване, които съдържат вредни вещества и отпадъци над допустимите норми.

11. Палене на стърнища, слогове, крайпътни ивици и площи със суха и влаголюбива растителност.

12. Палене на огън, благоустрояване, електрифициране, извършване на стопанска и спортна дейност в неблагоустроените пещери и на входовете им, както и чупене, повреждане, събиране или преместване на скални и пещерни образувания, преграждане на входовете или на отделни техни галерии по начин, възпрепятстващ преминаването на видовете прилепи, които са предмет на опазване.

13. Провеждане на спелеоложки проучвания през размножителния период на прилепите – от 1 март до 30 юни.

14. Извеждане на сечи в природно местообитание с код 91E0*, с изключение за нуждите на съоръжения (елементи) на техническата инфраструктура, за предотвратяване на опасности, застрашаващи живота и здравето на хората, при бедствия и аварии, за поддържане/подобряване на природните местообитания и местообитанията на видовете, както и в случаите на реализиране на допустими инвестиционни предложения, одобрени по реда на екологичното законодателство.

15. Добив на дървесина и биомаса в горите във фаза на старост освен в случаи на увреждане на повече от 50% от площта на съответната гора във фаза на старост вследствие на природни бедствия и каламитети; в горите във фаза на старост, през които преминават съществуващи горски пътища и други инфраструктурни обекти, при доказана необходимост се допуска сеч на единични сухи, повредени, застрашаващи или пречещи на безопасното движение на хора и пътни превозни средства или на нормалното функциониране на инфраструктурните обекти дървета.

16. Паша на домашни животни в горските територии, които са обособени за гори във фаза на старост.

Препоръки за дейности в защитената зона

В границите на защитената зона се препоръчва:

1. Поддържане на обработваеми земи, които не са включени в сеитбооборот пет или повече години, като ливада, пасище или мера.

2. Промяна на начина на трайно ползване на обработваеми земи, които не са включени в сеитбооборот пет или повече години, в „ливада“, „пасище“ или „мера“.

3. Изпълнение на мерки за поддържане и опазване на съществуващите постоянни пасища, мери, ливади и местообитанията във връзка с разпространението на нежелана растителност – рудерални и инвазивни чужди видове.

4. Възстановяване и поддържане на затревени площи като такива с висока природна стойност чрез: ръчно или механизирано косене и чрез паша.

5. Създаване на площи, заети с храстоводървесна растителност сред обработваеми земи, на каменни купчини и малки водни площи след предварително съгласуване с РИОСВ – Шумен.

6. Прилагане на разновъзрастни лесовъдски системи в природно местообитание с код 91M0 за превръщане на издънковите насаждения в семенни.

7. Насърчаване на устойчивото управление на горите чрез запазване на биотопните дървета и на остатъчно количество мъртва дървесина в горските екосистеми, избягване на залесяването с неместни дървесни видове и произходи и съобразяване на интензивността на дърводобива с растежния потенциал на дървостоите и предназначението на горите, ограничаване на изсичането/ подмяната на орскодървесната растителност и употребата на биоциди, хормони и препарати за растителна защита.

8. Поддържане на поне 10% от общата площ на горските типове природни местообитания в защитената зона, като гори във фаза на старост.

9. Подмяна на инвазивните чужди видове дървета и храсти с местни видове след премахването им от характеристики на ландшафта (синори, жизнени единични и групи дървета, традиционни ивици, заети с храстово-дървесна растителност сред обработваеми земи, защитни горски пояси и живи плетове).

Поглед към северните склонове на Преславска планина
Снимка: Димчо Захариев

33 „Голяма Камчия“ (BG0000501)

Снимка: Димитър Дойчев Димитров

Географско положение

ЗЗ „Голяма Камчия“ (BG0000501)

Граници и големина

На територията на област Шумен Защитена зона „Голяма Камчия“ (BG0000501) е разположена в землищата на общините: Велики Преслав, Върбица, Смядово и Шумен. Площта на защитената зона в област Шумен е 156,26 ha. Това са 72,11% от общата площ на защитената зона, която е 216,69 ha. Общата площ на горските местообитания е 156,26 ha.

Релеф

Релефът е планински, хълмист, равнинен и равнинно-хълмист. Непосредствено след яз. Тича, в най-западният първи участък на защитената зона е нейната най-високата точка при 157 m н.в. В най-източната част при границата с област Варна и община Дългопол е най-ниската точка при 46 m н.в.

Геоложки състав

В рамките на защитената зона на територията на област Шумен са разпространени следните видове скали: мергели и глинести варовици, глинести мергели с пясъчни включения/банки, орбитолинови пясъчници и дебели пакети от пясъчници и мергели. В най-западната част на зоната, в най-късия обособен участък, разположен в Преславска планина, валанжът е с мергелно-варовит тип, състоящ се от варовични пластове с дебелина от 0,2 до 1 m, в които се срещат мергели с дебелина до 10 cm, като в пролома на р. Голяма Камчия са налице вмъквания и на пясъчни банки, над конгломерувани мергелни пластове.

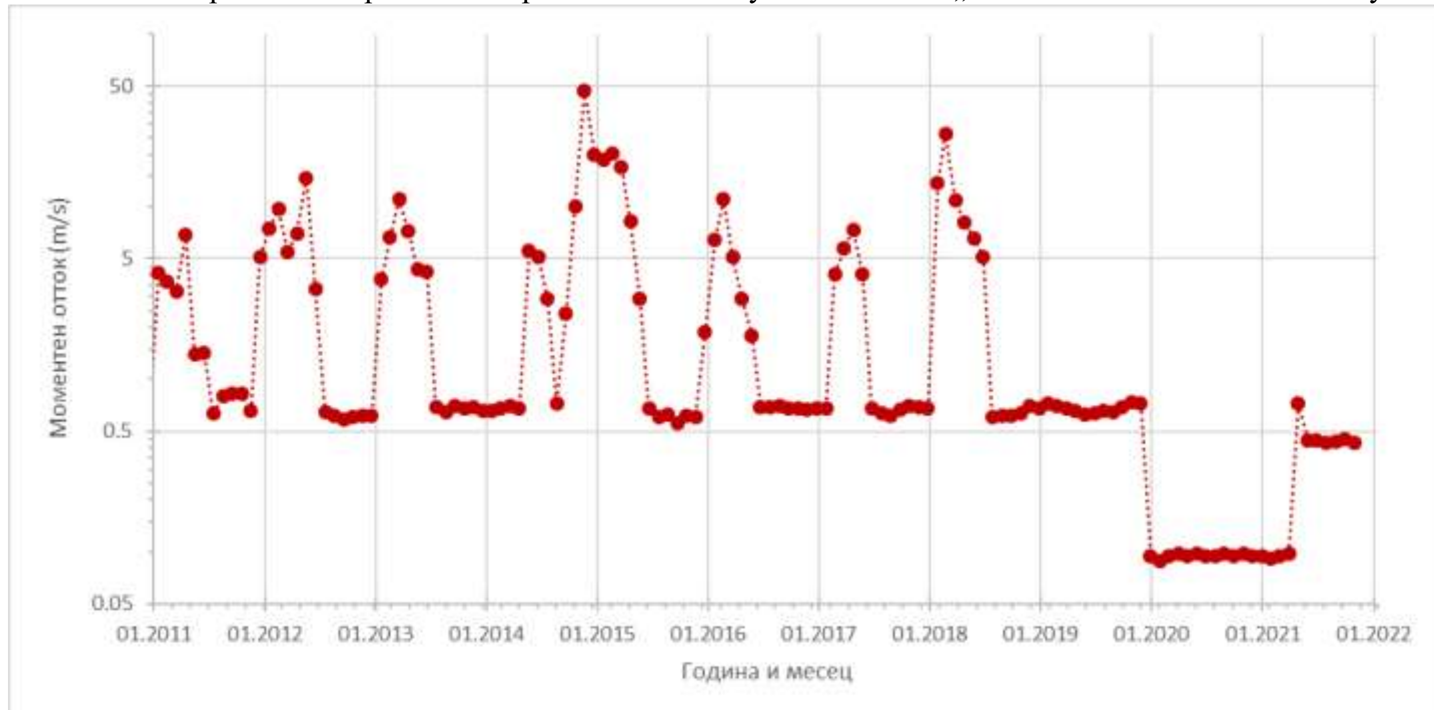
Климат

ЗЗ „Голяма Камчия“ се намира в Умерено-континенталната подобласт на Европейската континентална климатична област. В първата част на зоната, попадаща в община Върбица, пролетта е хладна и настъпва по-късно в сравнение с Дунавската равнина. Лятото е относително хладно, със значителни валежи. Климатът в останалите 3 общини: Велики Преслав, Шумен и Смядово, през които преминава река Голяма Камчия и съответно защитената зона, се характеризират с горещо лято, хладна зима и малко количество валежи. Средната януарска температура е -3,0°C/-1,0°C в община Върбица, докато в по-равнините участъци на зоната, като община Велики Преслав, стойността за средната януарска температура е 1,1°C. Подобна разлика се наблюдава и при средните температури през най-топлия летен месец юли и диапазона им е от 23°C за Велики Преслав до 16,5°C/19,5°C в община Върбица. Максимумът на валежите е през пролетта и лятото, а минимумът през зимата. Валежите оказват пряко влияние върху типа подхранване на речния отток. В периодите с по-високи валежи основното подхранване на речния отток е от атмосферните води, а през зимния сезон е налице предимно подхранване от подземните водоносни хоризонти. Поречието на река Голяма Камчия в рамките на Шуменска област се характеризира с преобладаващи северни и североизточни ветрове, които пренасят студени въздушни маси, главно през зимния период. През пролетта и лятото преобладаващи са източните ветрове, а през есента посоката на ветровете най-често е от юг. За южните части на община Смядово и източната част на защитената зона в областта фьонът е често явление.

Води

Дължината на р. Голяма Камчия е 244,5 km, при среден наклон на реката - 2,9%. Средната гъстотата на речната мрежа е 0,7 km/ km^2. Водосборният ѝ басейн е 5 358 km. Повърхностният отток и

хидрологичният режим на реката на територията на област Шумен се различава по характер и големина във всяка община. В първия участък на зоната в община Върбица, най-силно влияние има начина на управление на „екологичния отток“ от язовира, който в периода от 2011 до 2021 г. е с обем в граници от 0,1 до 48 m^3/s. До хидрометричната станция при гр. Велики Преслав няма съществени промени в режима на оттичане, т.е. оттокът в община Велики Преслав остава най-силно повлиян от управлението на язовира и близък до стойностите на представената по-долу графика. Между гр. Велики Преслав и с. Салманово в началото на землището на общ. Смядово се вливат известен брой притоци, които променят незначително обема на повърхностния отток през защитената зона. Хидрологичният режим остава неизменен и при с. Бял бряг в най-крайния източен участък на ЗЗ „Голяма Камчия“ в област Шумен.

Мощността на водоносния пласт варира от 2 до 20 m. Режимът на подземното течение в алувиалните наноси на поречието е в тясна връзка с атмосферните условия. В периода на снеготопене или продължителни валежи нивото им се покачва, а при засушаване се понижава. При пълноводие реката подприщва подземното водно течение, а при маловодие го дренира. Водата от алувиалните отложения е прясна, хидрокарбонатна със средна температура от 14°С.

Почви

На територията на защитената зона са разпространени следните почви в посока от запад на изток:

1. Сиви горски с рендзини.
2. Алувиално-ливадни с ливадни черноземи, песъчливо-глинести.
3. Рендзини (хумусно-карбонатни).
4. Карбонатни черноземи, песъчливо-глинести.
5. Типични черноземи, песъчливо-глинести.
6. Ерозирани сиви горски.
7. Сиви горски.
8. Излужени черноземи, тежко песъчливо-глинести.
9. Сиви горски, средно и тежко песъчливо-глинести.

Природни местообитания

Предмет на опазване в защитената зона е едно природно местообитание, включено в Стандартния формуляр на зоната. Това е местообитание 91E0* Алувиални гори с *Alnus glutinosa* и

Fraxinus excelsior (Alno-Pandion, Alnion incanae, Salicion albae). Съобществата на местообитание 91E0* са тези, които в настоящето формират основните крайречни галерии, доминирани от бяла върба (*Salix alba*). Върбовите съобщества са предимно с изкуствен произход и са залесени с цел брегоукрепване.

Природно местообитание 91E0* Алувиални гори с *Alnus glutinosa* и *Fraxinus excelsior* (Alno-Pandion, Alnion incanae, Salicion albae)
Снимка: Димитър Дойчев Димитров

Растения

Предмет на опазване е един растителен вид, включен в Стандартния формуляр на защитената зона: 2327 Обикновена пърчовка (*Himantoglossum caprinum*).

Животни

Предмет на опазване са местообитанията на следните животински видове, включени в Заповедта за обявяване и в Стандартния формуляр на защитената зона:

Безгръбначни: Голям дъбов сечко (*Cerambyx cerdo*), *Четириточкова меча пеперуда (*Euplagia quadripunctaria*), Еленов рогач (*Lucanus cervus*), Лицена (*Lycaena dispar*), Буков сечко (*Morimus funereus*), *Алпийска розалия (*Rosalia alpina*), Овална речна мида (Бисерна мида) (*Unio crassus*).

Риби: Приморска мряна (*Barbus bergi*), Черна (балканска) мряна (*Barbus meridionalis*), Обикновен щипок (*Cobitis taenia*), Европейска горчивка (*Rhodeus amarus*).

Земноводни: Червенокоремна бумка (*Bombina bombina*), Жълтокоремна бумка (*Bombina variegata*), Голям гребенест тритон (*Triturus karelinii*).

Влечуги: Обикновена блатна костенурка (*Emys orbicularis*).

Бозайници: Видра (*Lutra lutra*), Лалугер (*Spermophilus citellus*), Пъстър пор (*Vormela peregusna*).

Прилепи: Голям нощник (*Myotis myotis*), Дългоух нощник (*Myotis bechsteinii*), Дългопръст нощник (*Myotis capaccinii*), Трицветен нощник (*Myotis emarginatus*), Остроух нощник (*Myotis blythii*), Средиземноморски подковонос (*Rhinolophus blasii*), Голям подковонос (*Rhinolophus ferrumequinum*), Малък подковонос (*Rhinolophus hipposideros*), Южен подковонос (*Rhinolophus euryale*), Подковонос на Мехели (*Rhinolophus mehelyi*), Дългокрил прилеп (*Miniopterus schreibersii*).

Алпийска розалия (*Rosalia alpina*)
Снимка: Rosalia Alpina Wallpapers High Quality | Download Free (yesofcorsa.com)

Други значими видове животни, посочени в Стандартния формуляр на защитената зона, са следните:

Безгръбначни: Голяма ирисова пеперуда (*Apatura iris*), Зеброва пеперуда (*Neptis sappho*), Черен аполон (*Parnassius mnemosyne*), *Pseudophilotes vicrama, Scolitantides orion*.

Риби: Блескавец (*Alburnoides bipunctatus*), Уклейка (*Alburnus alburnus*), Шлаер (*Carassius auratus*), Шаран (*Cyprinus carpio*), Обикновена кротушка (*Gobio gobio*), Речен кефал (*Leuciscus cephalus*), Морунаж (*Vimba vimba tenella*).

Земноводни: Зелена крастава жаба (*Bufotes viridis*), Дървесница (*Hyla orientalis*), Горска дългокрака жаба (*Rana dalmatina*).

Влечуги: Сива водна змия (*Natrix tessellata*).

Поради липса на информация в Стандартния формуляр в коя част на защитената зона са установени, някои от другите значими видове животни може да не са разпространени в тази част от защитената зона, която попада на територията на област Шумен.

ЗЗ „Голяма Камчия“ (BG0000501)

Цели за обявяване на защитената зона

1. Опазване и поддържане на типовете природни местообитания, предмет на опазване в защитената зона, местообитанията на видовете растения и животни, предмет на опазване, техните популации и разпространение в границите на зоната, за постигане и поддържане на благоприятното им природозащитно състояние в Континенталния биогеографски регион.

2. Увеличаване на приноса на защитената зона по отношение на площта на природно местообитание 91E0* - Алувиални гори с *Alnus glutinosa* и *Fraxinus excelsior* (Alno-Pandion, Alnion incanae, Salicion albae).

3. Подобряване на структурата и функциите на природно местообитание с код 91E0*, имащо особена важност като биологичен коридор в обкръжението на обработваеми земи.

Бисерна мида (*Unio crassus*)
Снимка: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Unio_crassus3_A_MRKVICKA.JPG

Защитени територии

В тази част от защитената зона, която е разположена на територията на област Шумен, няма защитени територии.

Културно-исторически и туристически обекти

Защитената зона преминава през 4 общини в област Шумен, което създава чудесна предпоставка за развитие на екологичен, селски и опознавателен туризъм на различни места в областта.

ЗЗ „Голяма Камчия“ (BG0000501)

Въздействия

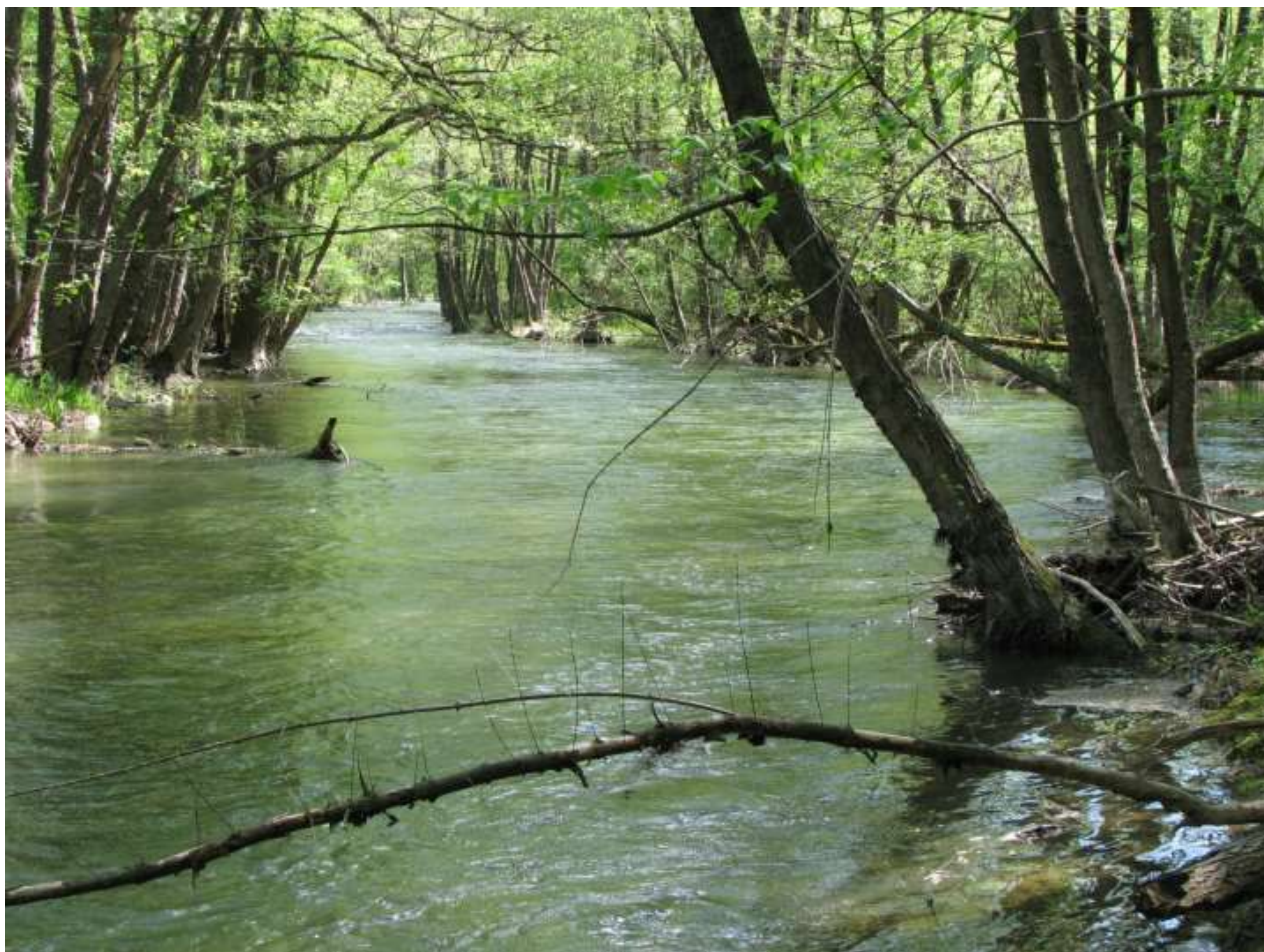
Въздействията в защитената зона, съгласно Стандартния формуляр, са само **отрицателни**:
А04 Паша
А09 Напояване
С01.01 Добив на пясък и чакъл
Е03.01 Изхвърляне на битови отпадъци/отпадъци от съоръжения за отдих
F02.03 Развлекателен риболов
F03.02.03 Залагане на капани, отравяния, бракониерство

Забрани за дейности в защитената зона

Не са определени, поради липса на Заповед за обявяване на защитената зона.

Препоръки за дейности в защитената зона

Не са определени, поради липса на Заповед за обявяване на защитената зона.

Река Голяма Камчия северно от язовир Тича
Снимка: Димчо Захариев

33 „Кабиюк“ (BG0000602)

Снимка: Теодора Койнова

Географско положение

ЗЗ „Кабиюк“ (BG0000602)

Граници и големина

На територията на област Шумен Защитена зона „Кабиюк“ (BG0000602) е разположена в землищата на с. Върбак, община Хитрино и с. Коньовец, община Шумен. Площта на защитената зона е 286,76 ha и е разположена 100% на територията на област Шумен. Общата площ на горските местообитания е 275,93 ha.

Релеф

Релефът е равнинно-хълмист и платовиден. Територията се включва в рамките на Източна Дунавската равнина.

Геоложки състав

В рамките на защитената зона са разпространени следните видове скали: льос, пясъчен льос, глинест льос.

Климат

Климатът на територията е умерено-континентален със степно влияние. Характеризира се с горещо лято и студена зима. Средногодишната температура на въздуха е 11-12°C. Средните зимни температури са над 0°C. Най-студените месеци през годината са януари и февруари като най-ниската температура достига стойност от -20°C. Не са изключения и резките понижения на температурите през пролетта и есента. Есента е значително по-студена от пролетта. Като най-топли се очертават месеците юли и август. Средните летни температури са около 21°C, като достигат максимално до 36°C. Характерни са сланите и честите градушки.

Количеството на валежите е по-ниско от средното за страната, но валежите са по-обилни в сравнение с останалите територии в Лудогорието. Максимумът е през юни, а минимумът – през февруари. Средногодишната сума на валежите е около 600 l/m^2. Средният брой на дните със снежна покривка е 20-50 дни, като задържането ѝ започва от началото на месец декември и продължава до средата на месец март. Средната височина на снежната покривка през януари е от 10 до 40 cm.

Атмосферното налягане е най-стабилно през летните месеци и при антициклонално състояние на времето. При преминаване на циклони (най-често през пролетния и зимния сезони) се наблюдават резки промени в стойностите на барометричното налягане. Преобладаващите ветрове са западни, северни и североизточни, умерени със средногодишна скорост 1,6 m/s. За намаляване скоростта на вятъра са изградени полезащитни горски пояси, които също така служат за регулиране на повърхностният воден отток, намаляване на изпарението на водата и укрепване на почвата с дълбоката коренова система на дървесните видове.

Води

Съгласно хидрогеоложката карта ЗЗ „Кабиюк“ попада в област със слабо изразено континентално климатично влияние върху оттока на реките. Хидрогеоложките особености са обусловени от равнинно-хълмистия характер на релефа, умерено-континенталния климат и широкото разпространените варовикови скали и льосова покривка, които формират дълбоко разположени карстови водни басейни. По-голям интерес за региона представляват дълбоките подземни води акумулирани в малм-валанжския хоризонт. Характерът на водите е карстов и карстово-пукнатинен.

ЗЗ „Кабиюк“ (BG0000602)

Почви

На територията на защитената зона са разпространени следните почви:
1. Карбонатни черноземи, песъчливо-глинести.
2. Ерозирани карбонатни и типични черноземи.
3. Типични черноземи, песъчливо-глинести.

Природни местообитания

Предмет на опазване в защитената зона са 6 типа природни местообитания, включени в Заповедта за обявяване на зоната и в Стандартния формуляр на защитената зона:

40А0 * Субконтинентални пери-панонски храстови съобщества;

40С0 * Понто-сарматски широколистни храстчета;

6210 Полуестествени сухи тревни и храстови съобщества върху варовик (Festuco-Brometalia) (*важни местообитания на орхидеи);

6240 * Субпанонски степни тревни съобщества;

91G0 * Панонски гори с *Quercus petraea* и *Carpinus betulus*;

91I0 * Евро-сибирски степни гори с *Quercus* spp.

Местообитанията, отбелязани със звездичка, са приоритетни за опазване в страните от Европейския съюз.

40А0 * Субконтинентални пери-панонски храстови съобщества
Снимка: Димчо Захариев

40С0 * Понто-сарматски широколистни храстчета
Снимка: Димчо Захариев

Растения

Предмет на опазване в защитената зона е един растителен вид, включен в Заповедта за обявяване на зоната: 4067 Червено усойниче (*Echium russicum*). По непубликувани данни на проф. Димчо Захариев от мониторинга на видове и природни местообитания на територията на зоната е разпространен още един вид, който е обект на опазване в защитените зони от Европейската екологична мрежа „Натура 2000“: 2327 Обикновена пърчовка (*Himantoglossum caprinum*).

Други значими видове растения, посочени в Стандартния формуляр на защитената зона, са следните: Горска съсънка (*Anemone sylvestris*), Храстовидна карагана (*Caragana frutex* ssp. *mollis*), Маршалова метличина (*Centaurea marshaliana*), Отровна рунянка (*Hieracium virosum*), Кримски лен (*Linum tauricum* ssp. *tauricum*), Руска самодивска трева (*Peucedanum ruthenicum*).

Червено усойниче (*Echium russicum*)
Снимка: Димчо Захариев

Храстовидна карагана (*Caragana frutex*)
Снимка: Димчо Захариев

Животни

Предмет на опазване са местообитанията на следните животински видове, включени в Заповедта за обявяване и в Стандартния формуляр на защитената зона:

Земноводни: Тритон на Иван Буреш (*Triturus ivanbureschi*).

Влечуги: Пъстър смок (*Elaphe sauromates*), Шипоопашата костенурка (*Testudo hermanni*), Шипобедрена костенурка (*Testudo graeca*).

Бозайници: Пъстър пор (*Vormela peregusna*).

Късокрак гущер (*Ablepharus kitaibelii*)
Снимка: Теодора Койнова

Кримски гущер (*Podarcis tauricus*)
Снимка: Теодора Койнова

Други значими видове животни, посочени в Стандартния формуляр на защитената зона, са следните:

Безгръбначни: Обикновен сечко (*Cerambyx cerdo*), Пъстър жътвар (*Callimenus macrogaster*).

Земноводни: Зелена крастава жаба (*Bufotes viridis*).

Влечуги: Късокрак гущер (*Ablepharus kitaibelii*), Голям стрелец (*Dolichophis caspius*), Ивичест гущер (*Lacerta diplochondrodes*), Зелен гущер (*Lacerta viridis*), Кримски гущер (*Podarcis tauricus*), Пепелянка (*Vipera ammodytes*).

Бозайници: Добруджански (среден) хомяк (*Mesocricetus newtoni*).

Прилепи: Дългокрил прилеп (*Miniopterus schreibersii*), Остроух нощник (*Myotis blythii*), Дългопръст нощник (*Myotis capaccinii*), Южен подковонос (*Rhinolophus euryale*), Подковонос на Мехели (*Rhinolophus mehelyi*).

Цели за обявяване на защитената зона

1. Опазване и поддържане на типовете природни местообитания, предмет на опазване в защитената зона, местообитанията на видовете растения и животни, предмет на опазване, техните популации и разпространение в границите на зоната, за постигане и поддържане на благоприятното им природозащитно състояние в Континенталния биогеографски регион.
2. Увеличаване на приноса на защитената зона по отношение на площта на природни местообитания с кодове 40A0*, 40C0* и 6240*.
3. Подобряване на структурата и функциите на природни местообитания с кодове 40A0*, 40C0*, 6210 (* важни местообитания на орхидеи), 6240* и 91I0*.
4. Подобряване на местообитанията на видовете: Тритон на Иван Буреш (*Triturus ivanbureschi*), Шипоопашата костенурка (*Testudo hermanni*), Шипобедрена костенурка (*Testudo graeca*) и Червено усойниче (*Echium russicum*).
5. При необходимост подобряване на състоянието или възстановяване на типовете природни местообитания, предмет на опазване в защитената зона, местообитания на видовете растения и животни, предмет на опазване и техните популации.

Зелен гущер (*Lacerta viridis*)
Снимка: Теодора Койнова

Зелена крастава жаба (*Bufotes viridis*)
Снимка: Теодора Койнова

Защитени територии

На територията на Защитена зона „Кабиюк“ попада Защитена местност „Могилата“ с обща площ 47,5 ha. Целите за обявяването ѝ са следните:

1. Опазване на естествено находище на степни формации – тревни и храстовидни.

2. Опазване на вида пролетен горицвет (*Adonis vernalis*), лечебно растение под ограничителен режим на ползване.

Защитена местност „Могилата“
Снимка: Радослав Цветков

Културно-исторически и туристически обекти

В защитената зона се намира ранносредновековно землено укрепление „Кабиюк“. Досегашните археологически проучвания дават все повече основания да се твърди, че в земленият лагер на Кабиюк се е намирала една от извънстоличните резиденции – аули, от първата половина на IX век. Така, заедно с вече изследваните в значително по-голяма степен аули на градовете Плиска, Преслав, Дръстър и при с. Хан Крум, Кабиюк се очертава като нов и много перспективен център за изследване на ранносредновековната българска култура. През периода 2021-2026 г. се предвижда създаване на интегриран туристически продукт за промотиране на „Ранносредновековно землено укрепление „Кабиюк“.

През периода 2021-2023 г. се предвижда създаване на маршрут за екотуризъм с наблюдение на защитени видове и местообитания.

Въздействия

Въздействията в защитената зона съгласно Стандартния формуляр (отнасят се за цялата площ на защитената зона) могат да бъдат разделени в две групи:

1. Положителни въздействия (в някои случаи могат да имат и отрицателни последици и затова присъстват и в списъка с отрицателни въздействия):

A04 Паша

A05.01 Животновъдство

2. Отрицателни въздействия:
A01 Култивиране
A04 Паша

Забрани за дейности в защитената зона

1. Провеждане на състезания с моторни превозни средства извън съществуващите пътища.
2. Движение на мотоциклети, ATV, UTV и бъгита извън съществуващите пътища в неурбанизирани територии; забраната не се прилага за определени на основание на нормативен акт трасета за движение на изброените моторни превозни средства, както и при бедствия, извънредни ситуации и за провеждане на противопожарни, аварийни, контролни и спасителни дейности.
3. Търсене и проучване на общоразпространени полезни изкопаеми (строителни и скалнооблицовъчни материали), разкриване на нови и разширяване на концесионните площи за добив на общоразпространени полезни изкопаеми (строителни и скалнооблицовъчни материали); забраната не се прилага в случаите, в които към датата на обнародване на заповедта в Държавен вестник има започната процедура за предоставяне на разрешения за търсене и/или проучване, и/или за предоставяне на концесия за добив по Закона за подземните богатства и по Закона за концесиите, или е започнала процедура за съгласуването им по реда на глава шеста от Закона за опазване на околната среда и/или чл. 31 от ЗБР, или е подадено заявление за регистриране на търговско откритие.
4. Промяна на начина на трайно ползване, разораване, залесяване и превръщане в трайни насаждения на ливади, пасища и мери при ползването на земеделските земи като такива.
5. Премахване на характеристики на ландшафта (синори, жизнени единични и групи дървета, традиционни ивици, заети с храстово-дървесна растителност сред обработваеми земи, защитни горски пояси, каменни огради и живи плетове) при ползването на земеделските земи като такива освен в случаите на премахване на инвазивни чужди видове дървета и храсти.
6. Употреба на торове, подобрители на почвата, биологично активни вещества, хранителни субстрати и продукти за растителна защита, които не отговарят на изискванията на Закона за защита на растенията.
7. Употреба на минерални торове в ливади, пасища, мери, изоставени орни земи и горски територии, както и на продукти за растителна защита от професионална категория на употреба в тези територии освен при каламитет, епифитотия или при прилагане на селективни методи за борба с инвазивни чужди видове.
8. Използване на органични утайки от промишлени и други води и битови отпадъци за внасяне в земеделските земи без разрешение от специализираните органи на Министерството на земеделието, храните и горите и когато концентрацията на тежки метали, металоиди и устойчиви органични замърсители в утайките превишава фоновите концентрации съгласно приложение № 1 от Наредба №3 от 2008 г. за нормите за допустимо съдържание на вредни вещества в почвите (ДВ, бр. 71 от 2008 г.).
9. Използване на води за напояване, които съдържат вредни вещества и отпадъци над допустимите норми.
10. Палене на стърнища, слогове, крайпътни ивици и площи със суха и влаголюбива растителност.

Препоръки за дейности в защитената зона

1. Поддържане на обработваеми земи, които не са включени в сеитбооборот пет или повече години, като ливада, пасище или мера.
2. Промяна на начина на трайно ползване на обработваеми земи, които не са включени в сеитбооборот пет или повече години, в „ливада“, „пасище“ или „мера“.
3. Изпълнение на мерки за поддържане и опазване на съществуващите постоянни пасища, мери, ливади и местообитанията, предмет на опазване в защитената зона, от разпространението на нежелана растителност – рудерални и инвазивни чужди видове, съгласно списъка с инвазивни чужди видове,

които засягат Съюза (създаден и актуализиран с регламенти за изпълнение на Комисията в съответствие с Регламент (ЕС) № 1143/2014 на Европейския парламент и на Съвета), публикуван на интернет страницата на МОСВ.

4. Възстановяване и поддържане на затревени площи като такива с висока природна стойност чрез: – косене ръчно или с косачки за бавно косене от центъра към периферията или от единия край на площта към другия с ниска скорост, като окосената трева се изсушава и събира на купове или се изнася от парцела; – паша, като се поддържа гъстота на животинските единици на цялата пасищна площ на стопанството, на която се извършва пашата, от 0,3 до 1 ЖЕ/ха.

5. Създаване на площи, заети с храстоводървесна растителност сред обработваеми земи, на каменни купчини и малки водни площи след предварително съгласуване с РИОСВ – Шумен.

6. Прилагане на разновъзрастни лесовъдски системи в природно местообитание с код 91I0* за превръщане на издънковите насаждения в семенни.

7. Намаляване на въздействието от селското стопанство (преизпасване) върху природни местообитания с кодове 40A0*, 40C0* и 91I0*.

8. Подмяна на инвазивните чужди видове дървета и храсти с местни видове след премахването им от характеристики на ландшафта (синори, жизнени единични и групи дървета, традиционни ивици, заети с храстово-дървесна растителност сред обработваеми земи, защитни горски пояси и живи плетове).

Пролетен горицвет (*Adonis vernalis*)
Снимка: Теодора Койнова

33 „Котленска планина“ (BG0002029)

Снимка: Янко Янков

Географско положение

33 „Котленска планина“ (BG0002029)

Граници и големина

Защитена зона „Котленска планина“ (BG0002029) обхваща централния дял на Източна Стара планина. Границите на мястото се определят от реките Тича на север до вливането ѝ в язовир Тича, Стара река на запад и Луда Камчия на юг. На изток достига до Върбишкия проход между с. Бероново и гр. Върбица, продължава по пътя гр. Върбица – с. Бяла река, като включва и язовир Тича.

На територията на област Шумен защитената зона е разположена в землищата на: с. Божурово, с. Бяла река, с. Виница, гр. Върбица, с. Иваново, с. Конево, с. Крайгорци, с. Кьолмен, с. Ловец, с. Маломир, с. Менгишево, с. Нова Бяла река, с. Станянци, с. Староселка, с. Сушина, с. Тушовица и с. Чернооково от община Върбица.

Районът е сравнително слабо населен, главно по периферията, в долините на реките.

Общата площ на защитената зона е 99 299,7712 ha, от които 18% са на територията на област Шумен. Собствеността на земите е съответно: 59% държавна собственост, 21% общинска собственост и 20% частна собственост. Минималната надморска височина е 145 m н.в., максималната е 1126 m н.в., а средната е 554 m н.в.

Релеф

Релефът е равнинен, нископланински и планински, като планинските възвишения се редуват с долини, в някои от които текат малки реки. От главното било на планината към долините на реките Тича и Луда Камчия се спускат множество ясно оформени второстепенни била със стръмни склонове и дълбоки врязани долове и суходолия. Теренът е стръмен и силно пресечен. По високите части на планината се срещат варовикови скали и карстови образувания, разпръснати из целия район. В близост до границата с община Котел се издига най-високият връх на територията на защитената зона в област Шумен – Каракус (1045,6 m н.в.).

Геоложки състав

В рамките на защитената зона на територията на област Шумен са разпространени следните видове скали: пясъчници, мергели, варовици, алевролити, флиш, шисти, конгломерати.

Климат

Пролетта в района е хладна и настъпва по-късно в сравнение с Дунавската равнина. Лятото също е относително хладно, а количеството на валежите – по-високо. Средната януарска температура е -3,0°C/-1,0°C, а средните температури през най-топлия летен месец юли са 16,5°C/19,5°C. Максимумът на валежите е през пролетта и лятото, а минимумът през зимата, в края на лятото и началото на есента. В пряка връзка с валежите са и засушаванията. Най-голям брой засушавания с продължителност над 10 дни има в края на лятото и през есента. Снежната покривка във високите части е по-устойчива, достига до 40-50 cm и се задържа около 80-100 дни, докато в ниските части достига 20-40 cm и се задържа 50-80 дни. Първата снежна покривка се образува сравнително късно (10-12 декември), а последната изчезва сравнително по-рано (20-28 февруари). Характерни са късните пролетни слани до края на месец април, което се отразява неблагоприятно върху развитието на растенията. В района преобладаващи са северните и североизточните ветрове, които пренасят студени въздушни маси, главно през зимния период. През пролетта и лятото преобладаващи са източните ветрове, а през есента посоката на ветровете най-често е от юг. Студените северни ветрове създават условия за образуването на поледици по билните части, които причиняват повреди при дървесните видове.

ЗЗ „Котленска планина“ (BG0002029)

Води

Повърхностните води са представени от р. Герила, нейните леви притоци и един десен приток. Характеризират се с малък дебит. Всички те имат дъждовно-снежно подхранване. Максимумът на оттока им е пролетен, а минимумът им е зимен и летен (почти по равно количество). Снежната покривка е по-малка и поради това основното подхранване се дължи на водите, формирани от дъждовете през пролетта. Изворите на всички тях се намират на територията на област Шумен.

Подземните води са представени от карстови води в горна креда плюс юра-триас Котелски карстов басейн (код BG2G00000K2033). Карстовите води са привързани към горнокредните карбонатни отложения по северния склон на Източнобалканската зона. Подземните води са напорни. Водоносният хоризонт е представен от окарстени и напукани варовици, мергели и глинести варовици. Подхранват се от инфилтрация на валежи директно през разкритията на карбонатните седименти. Дренират се от речно-овражната система и чрез водовземни съоръжения.

Влажните зони и поречията на реките заемат една сравнително малка част от територията на зоната. Единствената влажна зона в района на планината е язовир Тича, който няма обраствания с блатна растителност. Той е трети по големина у нас след язовир Искър и язовир Доспат. Общият обем на язовира е 311 800 000 m^3 - 271 800 000 m^3 полезен обем и 40 000 000 m^3 мъртъв обем. Височината на стената е 55,50 m, а залятата площ при пълен язовир е 18 700 дка. Обиколката му е над 100 km и е язовирът с най-голяма обиколка в България.При създаването на язовира под нивото на водите му остават селата и част от землищата на Виница и Староселка.

Почви

На територията на защитената зона са разпространени следните почви:

1. Светлосиви горски (псевдоподзолисти), повърхностно оглеени, леко песъчливо-глинести.
2. Сиви горски, средно и тежко песъчливо-глинести.
3. Канелени горски с рендзини.

Растителност

Около две трети от територията на планината е покрита с първични широколистни гори, главно от Мизийски бук (*Fagus sylvatica* ssp. *moesiaca*), на места примесен с Обикновен габър (*Carpinus betulus*). По-ограничено разпространение имат горите от Горун (*Quercus dalechampii*), на места примесен с Обикновен габър (*Carpinus betulus*) и келяв габър (*Carpinus orientalis*), смесените дъбови гори от Цер (*Quercus cerris*) и Благун (*Quercus frainetto*). В западната част на планината е установено малко находище на естествени смесени гори от Бяла ела (*Abies alba*) и Обикновен бук (*Fagus sylvatica* ssp. *sylvatica*). Вторичните гори и храсталаци от Келяв габър имат силно ограничено разпространение в района.

Останалата част от територията е заета от открити пространства, използвани за пасища и селскостопански земи. В пасищата преобладават три типа тревни съобщества: мезофилни, ксеромезофилни и ксеротермни тревни съобщества. Една значителна част от откритите пространства, в това число и земеделските площи, са възникнали вторично, на мястото на стари гори.

Птици

На територията на Котленска планина са установени 182 вида птици, от които 51 са включени в Червената книга на България. От срещащите се видове 81 са от европейско природозащитно значение (SPEC). Като световно застрашени (в категория SPEC1) са включени 10 вида, застрашени в Европа (в

категория SPEC2) са 21 вида и видове, чиято популация не е концентрирана в Европа, но техният природозащитен статус в Европа е неблагоприятен (в категория SPEC3) са 50 вида.

Мястото осигурява подходящи местообитания за 65 вида, включени в Приложение 2 на Закона за биологичното разнообразие, за които се изискват специални мерки за защита. От тях 58 са включени също в Приложение I на Директивата за птиците (Директива 79/409 на ЕС).

Котленска планина е място от световно значение за гнезденето на Ливадния дърдавец (*Crex crex*) и едно от най-значимите места в страната от значение за Европейския съюз за опазването на видове, гнездящи в голяма численост: Черен щъркел (*Ciconia nigra*), Осояд (*Pernis apivorus*), Орел змияр (*Circaetus gallicus*), Малък креслив орел (*Aquila pomarina*), Скален орел (*Aquila chrysaetos*), Малък орел (*Hieraaetus pennatus*), Сокол скитник (*Falco peregrinus*), Полубеловрата мухоловка (*Ficedula semitorquata*) и Среден пъстър кълвач (*Dendrocopos medius*).

Малък креслив орел (*Aquila pomarina*)
Снимка Виктор Василев

Среден пъстър кълвач (*Dendrocopos medius*)
Защитената зона е едно от най-значимите места в България за опазването на този вид
Снимка Виктор Василев

33 „Котленска планина“ (BG0002029)

През Котленска планина преминава най-западната част на черноморския прелетен път Via Pontica. Тук се образува типично място с тесен фронт на миграция, където ежегодно по време на есенна миграция преминават над 3 000 грабливи птици. Най-многобройни от тях са: Осояд (*Pernis apivorus*), Обикновен мишелов (*Buteo buteo*), Вечерна ветрушка (*Falco vespertinus*) и видовете блатари (*Circus* sp. diversa). По време на миграция е установен и сивия жерав (*Grus grus*). През есенно-зимния период язовир Тича поддържа значителни количества водолюбиви птици, включително Червеногушия гмуркач (*Gavia arctica*), Големия корморан (*Palacrocorax carbo*), Зеленоглавата патица (*Anas platyrchynchos*) и др.

Черен лешояд, Картал (*Aegypius monachus*)
Снимка: Виктор Василев

Белоглав лешояд (*Gyps fulvus*)
Редовните подхранвания и дейностите на различни организации за запазването на този вид, допринесоха числеността му в Котленска планина да се покачи до над 60 птици
Снимка: Виктор Василев

Двадесет и осем години след последното гнездене и 36 години след като видът е бил официално обявен за изчезнал в страната, Черният лешояд (Картал) отново гнезди в България през 2021 г. Историческият успех става възможен, благодарение на съвместните усилия на няколко местни и международни организации: Зелени Балкани, Фонд за дивата флора и фауна, Дружеството за защита на хищните птици (България), Фондацията за опазване на лешоядите (Нидерландия), Евронатур (Германия), Правителството на Екстремадура (Испания) с финансовата подкрепа на програма LIFE на Европейския съюз в рамките на проект „Светло бъдеще за черния лешояд” LIFE14NAT/BG/649.

Сива чапла (*Ardea cinerea*)
Редовно установяван вид по бреговете на яз. Тича по време на миграция и зимуване
Снимка: Виктор Василев

Зеленоглава патица (*Anas platyrhynchos*)
Един от най-многобройните зимуващи видове в язовир Тича
Снимка Виктор Василев

ЗЗ „Котленска планина“ (BG0002029)

Цели за обявяване на защитената зона

1. Опазване и поддържане на местообитанията на видовете птици, предмет на опазване в зоната, за постигане на тяхното благоприятно природозащитно състояние.

2. Възстановяване на местообитанията на видовете птици, предмет на опазване в зоната, за които е необходимо подобряване на природозащитното им състояние.

Защитени територии

В тази част от защитената зона, която е разположена на територията на област Шумен, няма защитени територии.

В Котленска планина има 24 защитени територии: 1 резерват и 23 защитени местности и природни забележителности. Всички те обхващат едва 1,3% от територията ѝ. Повечето от защитените територии са обявени за опазване на характерен ланшафт. Резерват „Орлицата” е обявен през 1984 г. за опазване на първични букови гори, редки грабливи птици и уникален карстов ланшафт.

Културно-исторически и туристически обекти

В защитената зона се намират два археологически обекта и един курортен комплекс:

1. Късноантична крепост „Калето“ (тур. Асарлък тешлъръ – Каменна крепост). Разположена на 4 km южноюгоизточно от с. Чернооково върху гористо стъпало при източния склон на хребета Сакара.

2. Крепост „Завойското поле“. Намира се на 15 km югозападно от гр. Върбица.

3. Курортен комплекс „Върбица“. Изграден е на 5 km от гр. Върбица. Разполага с два минерални извора с доказани лечебни свойства при стомашно-чревни и очни заболявания.

Въздействия

Въздействията в защитената зона съгласно Стандартния формуляр (отнасят се за цялата площ на защитената зона) могат да бъдат разделени в две групи:

1. Положителни въздействия (в някои случаи могат да имат и отрицателни последици и затова присъстват и в списъка с отрицателни въздействия):

A04 Паша

F02.03 Развлекателен риболов

2. Отрицателни въздействия:

A01 Култивиране

A03 Косене/косене на тревни площи

A04 Паша

A04.03 Изоставяне на системите за паша, липса на паша

A05.01 Животновъдство (без паша)

A07 Използване на биоциди, хормони и химикали

B01 Залесяване на открити пространства

B01.02 Изкуствено залесяване на открити пространства (с неместни дървесни видове)

B02.02 Изсичане на горите

C01.01.01 Кариери за пясък и чакъл

D01.01 Пътеки, писти, велосипедни алеи

D02.01 Електропроводи и телефонни линии

F03.01 Лов

F02.03 Развлекателен риболов

F03.02.02 Вземане от гнездо (напр. на сокол)

F04 Вземане/отстраняване на сухоземни растения, основно
F06 Лов, риболов или колекционерски дейности, които не са посочени по-горе
G01.02 Разходки, конна езда и използване на немоторни превозни средства
G01.04 Алпинизъм, скално катерене, спелеология
G01.05 Безмоторно летене, делтапланер, парапланер, балон
G02.04 Спортни и развлекателни структури (кръгови писти/писти)
G02.10 Други спортни/развлекателни комплекси
G05 Други човешки намеси и нарушения
G05.01 Утъпкване, свръхексплоатация
H05 Замърсяване на почвата и наличие на твърди отпадъци (с изключение на заустванията)
J01 Пожари и пожарогасене

В Котленска планина са разположени селища и язовир „Тича“, който се ползва като вододайна зона. Местообитанията в Котленска планина са чувствителни към човешки дейности, свързани с управление на горите и поддържане на ливадите и пасищата. Интензивното ползване на горите, особено сечите, оказват негативно влияние върху качеството и видовия състав на горските местообитания и причиняват безпокойство на птиците, когато се извършват през гнездовия период.

Ливадите и пасищата са застрашени от изоставяне и разораване. Това води до постепенна загуба на ценни местообитания, особено за ливадния дърдавец, но също така и до загуба на подходящи територии за хранене на грабливите птици.

Дейностите, свързани с туризма и селищата, са до голяма степен локализирани и разпръснати и не оказват значително въздействие върху територията като цяло. Районът е чувствителен и към дейности, предизвикващи безпокойство на птиците, особено на гнездящите по скалите видове: катерачество, делта- и парапланеризъм. Ловът и бракониерството също причиняват безпокойство на птиците. Пряка заплаха е вземането на малки от гнездата.

Разрастването на туризма и рекреацията, както и урбанизацията могат до повлияят отрицателно върху птиците и техните местообиатния, ако процесът не бъде регулиран по подходящ начин с цел тяхното опазване.

Забрани за дейности в защитената зона

В границата на защитената зона се забраняват:

1. Премахване на характеристики на ландшафта (синури, единични и групи дървета) при ползването на земеделските земи като такива.
2. Залесяването на ливади, пасища както и превръщането им в обработваеми земи и трайни насаждения.
3. Използването на пестициди и минерални торове в пасища и ливади.
4. Намаляването площта на крайречните гори от местни дървесни видове.
5. Използването на неселективни средства за борба с вредителите в селското стопанство.
6. Косенето на ливадите от периферията към центъра с бързодвижеща се техника и преди 15 юли.

33 „Провадийско-Роякско плато“ (BG0002038)

Снимка: Виктор Василев

Географско положение

33 „Провадийско-Рояксko плато“ (BG0002038)

Граници и големина

Защитена зона „Провадийско-Роякско плато“ (BG0002038) се намира в Източна България, южната част на Източната Дунавска равнина, между градовете Шумен и Провадия. На север и юг граничи съответно с р. Провадийска и р. Голяма Камчия, като в границите на мястото се включват и скалните масиви Невша - Венчан и Комунари. На запад достига до селата Мадара и Благово, а на изток – до шосето с. Гроздьово - с. Бързица.

Границите на Рояксkото плато се очертават: на север, североизток и изток от Провадийското понижение; на юг и югоизток от Долнокамчийското тектонско понижение; на северозапад от Провадийското плато; на запад от Шуменско-Смядовското субструктурно понижение. В посочените граници Рояксkото плато има дължина от запад на изток около 38 km, широчина от 250 m до 7–8 km и площ 162,5 km^2. Най-неясна от всички граници в структурно-геоморфоложко отношение е северозападната граница – с Провадийското плато. Тя се прокарва по долината на Кремен дере както по литоложки, така и по морфоложки признаци.

На територията на област Шумен защитената зона е разположена в землищата на: с. Каспичан, с. Косово, с. Кюлевча, с. Марково и с. Могила от община Каспичан; с. Бял бряг, с. Желъд, с. Кълново, гр. Смядово, с. Янково, с. Ново Янково и с. Черни връх от община Смядово; с. Вехтово, с. Ивански, с. Друмево, с. Илия Блъсково, с. Мадара, с. Кладенец, с. Костена река, с. Овчарово от община Шумен.

Районът е слабо населен, като селищата са концентрирани предимно по долините на ограничаващите зоната реки и по-малко във водосбора на река Главница.

Общата площ на защитената зона е 84 031,5041 ha. Тя е значително по-голяма от площта на едноименната защитена зона по Директивата за местообитанията (50 158,5877 ha). Собствеността на земята е съответно: 38% държавна собственост, 15% общинска собственост, 47% частна собственост.

Релеф

Провадийска река и нейният приток Главница разделят платото на три по-малки плата: Мадарско, Добринско и Роякско. Тази голяма дъга, дълга около 27 km и широка до 15 km се простира между долините на Провадийска река на север, североизток и изток и десният ѝ приток Мътнишка река на северозапад. В този участък склоновете на платото са стръмни, на места отвесни, коронованi от варовити откоси с карстови форми. Двете реки отделят платото от Плисковското поле на север и северозапад, платото Стана на североизток и Добринското плато на изток – Провадийския пролом. На запад Провадийското плато се спуска също със стръмни откоси към Смядовското поле, отводнявано в този участък от Стара река (ляв приток на Голяма Камчия). На юг и югоизток склоновете на платото са полегати и се спускат плавно към Синделското поле, отводнявано в тази си част от река Главница (Аннадере, десен приток на Провадийска река). На югозапад Провадийското плато се свързва с Рояксkото плато чрез ниската Друмевска седловина, през която преминава третокласен път №731 от Държавната пътна мрежа между селата Вехтово и Друмево.

Северните и западните склонове на Провадийско-Рояксkото плато са стръмни, на места дори вертикални. По северните и южните склонове на платото в устойчиви на ерозия конгломерати са образувани стъпала и корнизи.

Най-високата точка е връх Двете могили (429.8 m н.в.) на Мадарското плато.

Геоложки състав

Провадийско-Рояксkото плато лежи изцяло върху Мизийската плоча, стабилна, устойчива част от земната кора, слабо реагирала на нагъвателните процеси, със специфичен геоложки строеж. Характерна е почти хоризонталната покривка от седиментни скали, припокрити през кватернера с мощни льосови наслаги. Друга характерна съставна част са варовиците. Според съдържанието си на варовито вещество, пясък и глинести съставки, те се разделят на: типични варовици, мергели и

пясъчници. Най-високите части на зоната, попадащи в област Шумен, са изградени от напукани и окарстени варовици.

Климат

Климатът е умерено-континентален със сравнително студена зима и топло лято. Зимата е сравнително мека, пролетта и есента са топли, а лятото е без големи горещини, въпреки, че максималните температурни стойности могат да бъдат и много високи. Средната годишна температура на въздуха по високите места е 8-10°C, а в ниските части – 11-12°C. Най-голямата относителна влажност се наблюдава през месеците декември и януари. Минималните стойности на относителната влажност на въздуха са през летните месеци юли и август. Средната относителна влажност през януари е 70-80%, а през юли е 50-60% в северните части и 60-70% в южните части. Средният годишен валеж е в интервала 500-800 mm. През зимата най-малко валежи падат в крайните северни части, а най-много в югозападните. Средният брой на дните със снежна покривка се колебае от 20-25 дни в ниските части до 50-80 дни във високите. Средната височина на снежната покривка през януари е от 10 cm в най-ниските места до 20-40 cm във високите. В района преобладаващи са ветровете от северозапад и североизток, които пренасят студени въздушни маси, особено през есента и зимата.

Води

Зоната обхваща широко циркумденудационно плато между реките Провадийска (средното течение), Девненска, Голяма Камчия, Стара река (приток на Голяма Камчия) и Мътнишка река (Мадарска река, приток на Провадийска река).

От платото извират река Главница (40,8 km, десен приток на Провадийска река) и нейните притоци, а също така и малки притоци на Провадийска река и Голяма Камчия. Река Главница води началото си под името Мерявица от подножието на връх Аталана в Провадийското плато на 365 m н.в., на 3 км югоизточно от с. Кюлевча. До изтичането си от язовир „Снежина“ тече на югоизток в дълбока долина под името Аннадере.

Основна водна артерия е Провадийска река (119 km), която протича северозапад на югоизток с част от горното си течение. Най-големи нейни притоци са: Крива река (47,7 km), Златина (23,3 km), Язтепенска река (18,2 km).

Средногодишният воден отток при Провадия е 0,87 m^3/s През някои години реката пресъхва в долното си течение. Водите ѝ имат голяма мътност – в долното течение 1000-2500 g/m^3. През лятното маловодие водите имат повишена минерализация – 500-700 mg/l. Замръзва в продължение на 10-20 дни годишно. Река Провадийска е със сравнително постоянен воден отток, докато Главница е с непостоянен дебит, лимитиран предимно от атмосферните валежи.

Почви

На територията на защитената зона на територията на област Шумен са разпространени следните почви:

1. Излужени черноземи, тежко песъчливо-глинести – с най-голяма площ, заемащи централната част на защитената зона.
2. Алувиално-ливадни с ливадни черноземи, песъчливо-глинести – по поречието на реките.
3. Ерозирани сиви горски – по западните склонове и малко в средната част на зоната.
4. Сиви горски, средно и тежко песъчливо-глинести – слабо представени на отделни места.

33 „Провадийско-Роякско плато“ (BG0002038)

Растителност

Половината от територията на защитената зона е заета от смесени широколистни гори с чувствително преобладаване на Цер (*Quercus cerris*), примесен с Благун (*Quercus frainetto*), Източен горун (*Quercus polycarpa*), Обикновен габър (*Carpinus betulus*), Келяв габър (*Carpinus orientalis*) и Мъждрян (*Fraxinus ornus*). Около една трета от тези гори са семенни, високостеблени с облика на някогашните естествени смесени широколистни гори, покривали обширни територии от този район. Останалата част от горите са издънкови, предимно закелавели, с чувствително променена структура. Обработваемите площи обхващат около 47% от територията на района, а около 13% са пасищни територии, на места обрасли с храстова растителност.

На няколко места в района са разпръснати скални масиви, обособени в комплекси.

Птици

В района на Провадийско-Роякското плато са установени 160 вида, от които 53 са включени в Червената книга на България. От срещащите се видове 68 са от европейско природозащитно значение (SPEC). От тях световно застрашени (в категория SPEC1) са 4 вида, застрашени в Европа (в категория SPEC2) са 19 вида и видове, чиято популация не е концентрирана в Европа, но техният природозащитен статус в Европа е неблагоприятен (в категория SPEC3) са 45 вида.

Мястото осигурява подходящи местообитания за 52 вида, включени в Приложение 2 на Закона за биологичното разнообразие, за които се изискват специални мерки за защита. От тях 49 са включени също в Приложение I на Директивата за птиците (Директива 79/409 на ЕС).

Провадийско-Роякското плато е едно от петте най-важни места в страната от значение за Европейския съюз за опазването на следните видове птици: Египетски лешояд (*Neophron percnopterus*), Бухал (*Bubo bubo*), Среден пъстър кълвач (*Dendrocopos medius*), Синявица (*Coracias garrulus*), Козодой (*Caprimulgus europaeus*), Градинска овесарка (*Emberiza hortulana*) и Ястребогушо коприварче (*Sylvia nisoria*). Орелът змияр (*Circaetus gallicus*), Белоопашатият мишелов (*Buteo rufinus*), Скалният орел (*Aquila chrysaetos*) и Малкият орел (*Hieraaetus pennatus*) гнездят също в значителни количества.

Козодой (*Caprimulgus europaeus*)
Защитената зона е едно от най-важните места в България от значение за Европейския съюз за опазването на вида
Снимка: Виктор Василев

Градинска овесарка (*Emberiza hortulana*)
Провадийско-Роякското плато е едно от петте най-важни места в страната от значение за Европейския съюз за опазването на този вид
Снимка: Виктор Василев

Добрата хранителна база и подходящите места за почивка привличат по време на пролетна и есенна миграция относително големи количества бели и черни щъркели и различни видове грабливи птици. Долината на река Провадийска се явява място с тесен фронт на миграция, където преминават и често спират за пренощуване и хранене над 35 000 щъркели и 3 000 грабливи птици.

Малък креслив орел (*Clanga pomarina*)
Гнездящ и мигриращ вид в защитената зона. По време на есенната миграция е възможно да преминат над 1 000 малки кресливи орли
Снимка: Виктор Василев

Провадийско-Роякското плато е едно от петте най-важни места в България за опазването на Египетския лешояд (*Neophron percnopterus*) и Синявицата (*Coracias garrulus*). Тук се провеждат дейности по трансграничен проект „Опазване на египетския лешояд по миграционния му път“ (LIFE16

NAT/BG/000874), с кратко име „Нова надежда за египетския лешояд“, който стартира през юли 2017 г. с финансовата подкрепа на програма LIFE на Европейския съюз. Проектът цели опазването на най-източната популация на египетски лешояд в Европа, чрез прилагане на спешни природозащитни мерки за елиминиране на най-сериозните известни заплахи за вида в гнездовите му територии и по пътя на миграция. Проектът се основава и надгражда дейностите, предприети между 2011 и 2016 г. по време на LIFE проекта „Помощ за египетския лешояд“. Целите на проекта са в съответствие с най-актуалния стратегически документ за опазване на вида: Планът за опазване на Балканската и Централноазиатската популации на египетския лешояд по пътя им на миграция (EVFAP), който е ключов компонент от Многовидовия план за опазване на лешоядите в Африка и Евразия (Vulture MsAP).

Египетски лешояд (*Neophron percnopterus*)
Защитената зона е едно от най-важните места в България за опазване на световно застрашения вид
Снимка: Виктор Василев

Синявица (*Coracias garrulus*)
Защитената зона е едно от петте най-важни места в България за опазване на световно застрашения вид
Снимка: Виктор Василев

Орел змияр (*Circaetus gallicus*)
Гнездящ вид на територията на защитената зона и редовно преминаващ по време на миграция
Снимка: Виктор Василев

Черен щъркел (*Ciconia nigra*)
Гнездящ вид на територията на защитената зона и редовно преминаващ по време на миграция
Снимка: Виктор Василев

Цели за обявяване на защитената зона

1. Опазване и поддържане на местообитанията на видовете птици, предмет на опазване в зоната, за постигане на тяхното благоприятно природозащитно състояние.

2. Възстановяване на местообитанията на видовете птици, предмет на опазване в зоната, за които е необходимо подобряване на природозащитното им състояние.

ЗЗ „Провадийско-Роякско плато“ (BG0002038)

Защитени територии

На територията на ЗЗ „Провадийско-Роякско плато“ има 5 защитени местности, които обхващат едва 0,4% от теритоирята му. Четири от тях се намират извън област Шумен, а последната е в административните граници на областта:

1. Защитена местност “Славейкова гора” е обявена през 1986 г. с цел опазване на гнездови находища на застрашени видове грабливи птици.

2. Защитена местност “Воденицата” е обявена през 1987 г. с цел опазване на застрашени видове.

3. Защитена местност “Снежинска кория” е обявена през 1966 г. с цел опазване на стари дъбови гори.

4. Защитена местност “Голямата канара” е обявена през 1979 г. с цел опазване на характерен ланшафт.

5. Защитена местност „Мадарски скални венци“ е обявена през 2007 г. за опазване на карстови скални венци, местообитания на петрофилни и защитени животински видове, находища на редки и защитени растителни видове. Намира се на територията на две общини, в землищата на с. Мадара от община Шумен и с. Кюлевча, с. Калугерица и с. Каспичан от община Каспичан, с обща площ 3 191,336 ha в държавния горски фонд на СИДП ТП „ДЛС Паламара”. Защитената местност е част от територията на Националния историко-археологичен резерват “Мадара”. Стопанисва се и се охранява от ТП „ДЛС Паламара”, под контрола на РИОСВ – Шумен.

Културно-исторически и туристически обекти

В района съществуват голям брой археологически и архитектурни паметници - праисторически антични, тракийски антични и средновековни селища; скални манастири, скални гробници и други, които представляват голям потенциал за развитието на културния туризъм. Голяма част от археологическите паметници са изследвани много подробно през годините от многожество български и чуждестранни учени и са спечелили международна популярност.

Тук се намира Националния историко-археологически резерват “Мадара”, като най-значимият паметник в него е уникалният скален релеф „Мадарски конник“. Скалният релеф е единствен по рода си в Европа. През 1979 г. е включен в списъка на ЮНЕСКО като паметник със световно значение, а през 2008 г. е обявен за Глобален символ на България.

Въздействия

Въздействията в защитената зона съгласно Стандартния формуляр (отнасят се за цялата площ на защитената зона) могат да бъдат разделени в две групи:

1. Положителни въздействия (в някои случаи могат да имат и отрицателни последици и затова присъстват и в списъка с отрицателни въздействия):

D01.04 Железопътни линии
F04 Вземане/отстраняване на сухоземни растения, основно
G02.08 Къмпинг и каравани

2. Отрицателни въздействия:

C01.01 Добив на пясък и чакъл
C01.01.01 Кариери за пясък и чакъл
D01.01 Пътеки, писти, велосипедни алеи
D01.02 Пътища, магистрали
D01.04 Железопътни линии
D02.01 Електропроводи и телефонни линии
D02.09 Други форми на пренос на енергия
E01 Урбанизирани райони, жилища

E01.02 Непрекъсната урбанизация
E02 Индустриални или търговски зони
E03 Изхвърляне
E03.01 Изхвърляне на битови отпадъци/отпадъци от съоръжения за отдих
E03.02 Изхвърляне на промишлени отпадъци
E03.03 Изхвърляне на инертни материали
E03.04 Друго изхвърляне
F03.01 Лов
F04 Вземане/отстраняване на сухоземни растения, основно
G01.04 Алпинизъм, скално катерене, спелеология
G01.05 Безмоторно летене, делтапланер, парапланер, балон
G01.08 Други спортни и развлекателни дейности на открито
G02.04 Спортни и развлекателни структури (кръгови писти/писти)
G02.08 Къмпинг и каравани
H04 Замърсяване на въздуха, преносими по въздуха замърсители
H05 Замърсяване на почвата и наличие на твърди отпадъци (с изключение на заустванията)
H06.01 Причиняване на шум, шумово замърсяване
J02.03 Канализация и отклоняване на води
J02.11 Промени в скоростта на затлачване, изхвърляне, депониране на драгирани материали
K03.04 Хищничество

Поради наличието на селища, както по границите на теритоията, така и вътре в нея, по-голямата част от Провадийско-Роякското плато е лесно достъпна за хората. Мястото е чувствително към човешките дейности, причиняващи безпокойство на птиците, особено на тези, гнездящи по скалите. Такива дейности са: катерачество, делта- и парапланеризъм, туристически дейности по време на гнездовия период. Ловът и бракониерството също водят до безпокойство на птиците.

Интензвните сечи в горите влошават горските местообитания и безпокоят птиците през гнездовия период. Премахването на болните и мъртвите дървета ограничава значително възможностите на кълвачите да намират храна и подходящи места за гнездене. Скалните местообитания са застрашени от незаконна иманярска дейност.

Постепенната урбанизация на района, както и разораването на пасищата и ливадите са основните причини за разпокъсване и загуба на ценни местообитания. Незаконните сметища влошават допълнително качеството на тревните и храстовите местообитания.

През последното десетилетие започна по интензивно развитие на туризма в района, което може да доведе до негативни последици за птиците, ако процесът не е регулиран по подходящ начин с цел тяхното опазване.

Потенциална заплаха както за местообитанията, така и за птиците в района, е изграждането на ветроенергийни паркове.

Забрани за дейности в защитената зона

В границите на защитената зона се забранява:

1. Премахването на характеристики на ландшафта (единични и групи дървета) при ползването на земеделските земи като такива.

2. Залесяването на пасища и мери, както и превръщането им в обработваеми земи и трайни насаждения.

3. Използването на пестициди и минерални торове в пасища.

4. Разкриването на нови и разширяването на площта на съществуващи кариери, рудници и мини с изключение на тези, за които към датата на обнародване на заповедта в Държавен вестник има започната процедура или са съгласувани по реда на глава шеста от Закона за опазване на околната среда и/или чл. 31 от Закона за биологичното разнообразие.

5. Използването на неселективни средства за борба с вредителите в селското стопанство.

6. Косенето на ливадите от периферията към центъра с бързодвижеща се техника и преди 15 юли.

Литература

1. Бисерков, В. и др. (ред.). 2011. Червена книга на Република България. Том 3. Природни местообитания. ИБЕИ – БАН & МОСВ, София. Website: http://e-ecodb.bas.bg/rdb/bg/vol3/
2. Големански, В. и др. (ред.) 2011. Червена книга на Република България. Том 2. Животни. ИБЕИ – БАН & МОСВ, София. Website: http://e-ecodb.bas.bg/rdb/bg/vol2/
3. Димитров, Д., Оценка на въздействието на стагнантни и подвижни водни тела върху екосистеми чрез сравнителен биофизичен анализ, Дисертация за присъждане на образователната и научна степен „доктор", Шумен, 2022.
4. Закон за биологичното разнообразие на Република България, Обн. ДВ. бр. 77 от 9 Август 2002 г., посл. изм. и доп. ДВ. бр. 98 от 27 Ноември 2018 г.
5. Закон за изменение и допълнение на Закона за биологичното разнообразие на Република България. Обн. ДВ. бр. 94, 16 ноември 2007 г.
6. Заповед №РД-988 от 10 декември 2020 г. на Министъра на околната среда и водите за обявяване на Защитена зона „Провадийско-Роякско плато" (BG0000104), ДВ бр. 6 от 22 януари 2021 г., с. 93-211.
7. Заповед №РД-990 от 10 декември 2020 г. на Министъра на околната среда и водите за обявяване на Защитена зона „Хърсовска река" (BG0000106), ДВ бр. 9 от 2 февруари 2021 г., с. 67-189.
8. Заповед №РД-986 от 10 декември 2020 г. на Министъра на околната среда и водите за обявяване на Защитена зона „Котленска планина" (BG0000117), ДВ бр. 5 от 19 януари 2021 г., с. 78-142.
9. Заповед №РД-690 от 25 август 2020 г. на Министъра на околната среда и водите за обявяване на Защитена зона „Каменица" (BG0000138), ДВ бр. 80 от 11 септември 2020 г., с. 71-92.
10. Заповед №РД-991 от 10 декември 2020 г. на Министъра на околната среда и водите за обявяване на Защитена зона „Ришки проход" (BG0000149), ДВ бр. 10, 5 февруари 2021 г., с. 150-176.
11. Заповед №РД-319 от 31 март 2021 г. на Министъра на околната среда и водите за обявяване на Защитена зона „Тича" (BG0000178), ДВ бр. 51 от 18 юни 2021 г., с. 195-203.
12. Заповед №РД-1032 от 17 декември 2020 г. на Министъра на околната среда и водите за обявяване на Защитена зона „Шуменско плато" (BG0000382), ДВ бр. 19 от 5 март 2021 г., с. 147-158.
13. Заповед №РД-335 от 31 март 2021 на Министъра на околната среда и водите за обявяване на Защитена зона „Екокоридор Камчия – Емине" (BG0000393), ДВ бр. 53 оt 25 юни 2021 г., с. 141-161.
14. Заповед №РД-301 от 31 март 2021 г. на Министъра на околната среда и водите за обявяване на Защитена зона „Кабиюк" (BG0000602), ДВ бр. 49 от 11 юни 2021 г., с. 173-175.
15. Заповед №РД-293 от 31 март 2021 г. на Министъра на околната среда и водите за обявяване на Защитена зона „Преславска планина" (BG0000421) с. 197-206.
16. Заповед №РД-910 от 11 декември 2008 г. на Министъра на околната среда и водите за обявяване на Защитена зона „Котленска планина" (BG0002029), ДВ бр. 15 от 24 февруари 2009 г., с. 54-91.
17. Заповед №РД-72 от 28 януари 2013 г. на Министъра на околната среда и водите за изменение на Заповедта за обявяване на Защитена зона „Котленска планина" (BG0002029), ДВ бр. 10 от 5 февруари 2013 г., с. 146.
18. Заповед №РД-134 от 10 февруари 2012 г. на Министъра на околната среда и водите за обявяване на Защитена зона „Провадийско-Роякско плато" (BG0002038), ДВ бр. 26 от 30 март 2012 г., с. 95-152.
19. Заповед №РД-73 от 28 януари 2013 г. на Министъра на околната среда и водите за изменение на Заповедта за обявяване на Защитена зона „Провадийско-Роякско плато" (BG0002038), ДВ бр. 10 от 5 февруари 2013 г., с. 147.
20. Защитена зона „Провадийско-Роякско плато", Земите и горите на орела, Website: https://eagleforests.org/
21. Информационна система за защитени зони от екологична мрежа „Натура 2000". МОСВ. Website: http://natura2000.moew.government.bg/Home/Natura2000ProtectedSites
22. Кавръкова, В., Д. Димова, М. Димитров, Р. Цонев, Т. Белев, К. Раковска, (ред.), Ръководство за определяне на местообитания от европейска значимост в България, Второ, преработено и допълнено издание, София, Световен фонд за дивата природа, Дунавско-Карпатска програма и федерация "Зелени Балкани", 2009, 131 с.

23. Лешояди. Уебсайт на Федерация „Зелени Балкани“. Website: https://greenbalkans.org/bg/leshoyadi-p1799
24. Маринов, И., Хидрологичен справочник на реките в Република България. Том 1. Хидрометеорологична служба. Научноизследователски институт по хидрология и метеорология, Държавно издателство „Наука и изкуство“, София, 1957.
25. Общ устройствен план на община Каспичан, Website: https://kaspichan.org/wps/portal/municipality-kaspichan/administration/activities/architechture.and.urban.planning/general.plans/ekOcenka
26. Общински план за развитие на община Велики Преслав 2014-2020 г., с. 199.
27. Общински план за развитие на община Каспичан 2014-2020 г., с. 71.
28. Общински план за развитие на община Смядово 2014-2020 г., с. 144.
29. Общински план за развитие на община Шумен 2014-2020 г., с. 203.
30. Пеев, Д. и др. (ред.) 2011. Червена книга на Република България. Том 1. Растения и гъби. ИБЕИ – БАН & МОСВ, София. Website: http://e-ecodb.bas.bg/rdb/bg/vol1/
31. План за интегрирано развитие на община Велики Преслав 2021-2027 г., с. 241.
32. План за интегрирано развитие на община Върбица 2021-2027 г., с. 211.
33. План за интегрирано развитие на община Каолиново 2021-2027 г., с. 130.
34. План за интегрирано развитие на община Каспичан 2021-2027 г., с. 113.
35. План за интегрирано развитие на община Смядово 2021-2027 г., с. 318.
36. План за интегрирано развитие на община Хитрино 2021-2027 г., с. 144.
37. Програма за опазване на околната среда на община Велики Преслав 2021-2027 г.
38. Регистър на защитените територии и защитените зони в България, МОСВ, Website: http://pdbase.government.bg/zpo/bg/
39. Стандартен формуляр на Защитена зона „Провадийско-Роякско плато“ (BG0000104), с. 10.Website: http://natura2000.moew.government.bg/PublicDownloads/Auto/PS_SCI/BG0000104/BG0000104_PS_16.pdf
40. Стандартен формуляр на Защитена зона „Хърсовска река“ (BG0000106), с. 10. Website: http://natura2000.moew.government.bg/PublicDownloads/Auto/PS_SCI/BG0000106/BG0000106_PS_16.pdf
41. Стандартен формуляр на Защитена зона „Котленска планина“ (BG0000117), с. 11. Website: http://natura2000.moew.government.bg/PublicDownloads/Auto/PS_SCI/BG0000117/BG0000117_PS_16.pdf
42. Стандартен формуляр на Защитена зона „Каменица“ (BG0000138), с. 8. Website: http://natura2000.moew.government.bg/PublicDownloads/Auto/PS_SCI/BG0000138/BG0000138_PS_16.pdf
43. Стандартен формуляр на Защитена зона „Ришки проход“ (BG0000149), с. 9. Website: http://natura2000.moew.government.bg/PublicDownloads/Auto/PS_SCI/BG0000149/BG0000149_PS_16.pdf
44. Стандартен формуляр на Защитена зона „Тича“ (BG0000178), с. 8. Website: http://natura2000.moew.government.bg/PublicDownloads/Auto/PS_SCI/BG0000178/BG0000178_PS_16.pdf
45. Стандартен формуляр на Защитена зона „Шуменско плато“ (BG0000382), с. 9. Website: http://natura2000.moew.government.bg/PublicDownloads/Auto/PS_SCI/BG0000382/BG0000382_PS_16_1.pdf
46. Стандартен формуляр на Защитена зона „Екокоридор Камчия – Емине“ (BG0000393), с. 8. Website: http://natura2000.moew.government.bg/PublicDownloads/Auto/PS_SCI/BG0000393/BG0000393_PS_16.pdf
47. Стандартен формуляр на Защитена зона „Преславска планина“ (BG0000421), с. 11. Website: http://natura2000.moew.government.bg/PublicDownloads/Auto/PS_SCI/BG0000421/BG0000421_PS_16.pdf
48. Стандартен формуляр на Защитена зона „Голяма Камчия“ (BG0000501), с. 7. Website: http://natura2000.moew.government.bg/PublicDownloads/Auto/PS_SCI/BG0000501/BG0000501_PS_16.pdf

49. Стандартен формуляр на Защитена зона „Кабиюк“ (BG0000602), с. 7. Website: http://natura2000.moew.government.bg/PublicDownloads/Auto/PS_SCI/BG0000602/BG0000602_PS_16.pdf
50. Стандартен формуляр на Защитена зона „Котленска планина“ (BG0002029) по Директивата за птиците, с. 10. Website: http://natura2000.moew.government.bg/PublicDownloads/Auto/PS_SPA/BG0002029/BG0002029_PS_16.pdf
51. Стандартен формуляр на Защитена зона „Провадийско-Роякско плато“ (BG0002038) по Директивата за птиците, с. 8, Website: http://natura2000.moew.government.bg/Home/ProtectedSite?code=BG0002038&siteType=BirdsDirective
52. Стоянов, К., Ц. Райчева, И. Чешмеджиев. Определител на местни и чужди висши растения в България. Академично издателство на Аграрния университет – Пловдив, Пловдив, 2021. с. 678.
53. List of threats and pressures, In: Eionet Portal, Reference Portal for Art17 reporting period 2007-2012. Website: https://www.eionet.europa.eu/etcs/etc-bd/activities/reporting/article-17/reference-material-for-reporting-period-2007-2012-art-17
54. Simeonovska-Nikolova, D., O. Dekov, Some Aspects of the Behavior and Defensive Vocalization of the Romanian Hamster, *Mesocricetus newtoni*, Acta Zoologica Bulgarica, 65(2013): 461-468.
55. The return of the Neophron, Опазване на египетския лешояд по миграционния му път (LIFE16 NAT/BG/000874). Website: http://old.lifeneophron.eu/bg/index.html

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ СТРУКТУРНИ И ИНВЕСТИЦИОННИ ФОНДОВЕ

ДЕМОКРАТИЧНО СДРУЖЕНИЕ ИСКАМ ДА ЗНАМ

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ОКОЛНА СРЕДА

www.eufunds.bg

Проект №BG16M1OP002-3.019-0023-C01: „Споделена визия за екологичната мрежа „НАТУРА 2000“ в област Шумен“, съфинансиран от Европейския фонд за регионално развитие (ЕФРР) и Кохезионния фонд чрез Оперативна програма „Околна среда“ (2014-2020) по АДБФП №Д-34-73/21.07.2020 г.